

Scandalurile astia cu comunistii... Sute de arestări, azi noapte. Ne să ardă Valea Prahovei!...

Privește fix corectura, dar gândul n' e furat, și lăsat, ~~și~~ de revoluție. Tufănit, se uisea și ei, comunistii. Părat că trebuie să rămân departe. Și totuși acum, când mi apare romanul.... Se întenește. Dar poate n' au să izbutească. Și arestează pe sașete. Dacă mi apare romanul la 21 Martie, la 25 Martie ~~pot~~ pot să încep din nou. Am să fiu liber atunci. Adică, liber vorba vie... Zămbesc. O gazeta burgheză, ^{și asta} ca toate gazetele. Nu e nimic de făcut aici, în țară. Cum să lupți? Îți confiscă ziarul, și întrerupe conferința, te ridică... Cum să mai rămâi comunist?...

Sentura capul ca și cum ar încerca să alunge un gând care: paralizază viziunea, și fură timpul. Moare ~~toată~~ eu furis ^{toată} ~~în~~ călimara plină, și începe să citească, tare, din ~~un~~ spalt.

Intrarea lui Dragu îl irită; la ceasul acesta redacția rămâne aproape întotdeauna goală. Și retrinse mâna grăbit, fără să-și ridice ochii din manuscris.

- Nu știu de ce e cu amenda pe care mi-a dat-o Directorul astăzi? M-am pomenit că sunt amendat...

David vorbește încet, stăpânindu-și adevărat mâna, de sursul, obosala aceea otrăvită cu care luptă de câteva zile. Lazarovici lăsa tocul.

- Am auzit n' eu. E adevărat că au ieșit câteva greșeli înspăimântătoare, n' la pagina I - n' la reportajii....

- Bine, dar am spus de trei zile că mi-e tata bolnav. Și e o boală de inimă, nu e ceva ușor... Am cerut un concediu de o săptămână, mi-am oferit chiar să pun am în loc... Dar să mă amendeze așa, pentru greșelile altora. Editia de Capitală nici n' am reușit o eu...

Și dete deodată seama că se ^{tânguiește} ~~lăcomie~~ n' ca se rugă și imploră mila, și slăbiciunea aceasta îl ^{infurie} ~~urmează~~ după viață. Și fu mârșă de el; se plânge unui om care nu-l poate ajuta într-un fel, unul care nici nu se poate gândi decât la el, acum, ~~și~~ când ~~pregăna că~~ pe care a tipărit și se plânge lui pentru că i se tipărește cartea;

insurecția lucrătorilor devine din nou o realitate vie, o rutămpare
care îl interesează direct.

139

- Ce-mi pasă mie de comuniști? răspunde sec Dragu.

Am eu destule urizerii pe capul meu. De fapt, sunt un tip
asocial. Lumea comunității altfel decât ăsta, socialistii
și comuniștii. De aceea și spun că sunt asocial, căci
judic societatea prin experiențe mele, strict personale.
Și acum, când experiența asta mă sufocă în limitele ei,
mai pot oare să mă gândeș la alții, chiar la oameni împușcați?
Căzătorii vru să-i răspundă, dar David îi ^{apucă} ~~strânse~~ mâna

- Tanta-mă te rog, dacă trebuie să fug. Am ~~intrat~~
intrat aici în treacăt, ^{pentru} ~~în~~ chestia acia plicicoasă. Dar am să
marșu, diseară. Am atâtea de făcut...

- Noroc, și strigă alalt. Și să sperăm că toate
au să se sfârșească cu bine...

Se așază la masă și mure din nou tocul. Rezită un pasagiu, ca
să se autreneze; dar răndurile îi fugeau de sub ochi, sau le
privea fără să le pătrundă nădelesul. Revoluția nu poate veni,
în atâtea de repede. Dar ~~au~~ să se năde oamenii cu insurecția,
nu asta năseamnă mult... Dragu ăsta se pretinde filosof, dar în
fond e un belfer. Miocardită, dela myo, un curvânt gresesc...
~~Se~~ Rămplă odată adane și se ridică. ^{Se îndreptă} ~~Poate~~ spre ^{secretariat.} ~~redacție.~~

- Ceva nou? întreba el, cu oarecare sfială (Era
singurul care simpatiza cu comuniștii, din toată redacția. ~~Și~~ ^f
evită, față de ceilalți, să-și trădeze ~~și~~ interesul pe care îl
purta unicăru.)

- Dela Ploerți nimic. Dar la Atelierele Jivite se
complică lucrurile. Discursuri, năderunuri la rezistență....
^{Lazarovici schimbă vorba.}

- Ce s'a rutămpat cu Dragu, de ce l-au amenadat?
Mi s'au spus că n'a făcut el revizii, azi usapte...

- E un fel de a spune că n'a făcut o el. De fapt, trebuia
s'o facă, și e responsabil... Dar cred că amenda are să i-o
dărgă, tot Direcția. I s'a rutămpat o mare nenorocire
băiatului, cu boala lui tata-său.

140 5

Lazaroni se întoarce în birou hotărât, - deastădată, să termine de corectat capitolul. Până seara trebuie să-l trimeată la tipografie. Nu-
măia pentru a treia oară spalterile, pipăind astfel scrisul lui, ^{tipărit} suprafața
pe care i-o ocupă gândurile, ~~mănușă~~ ~~și eforturile~~ ~~să stimuleze~~
~~simțul și ne-nervozitatea fizică~~. Se simte stimulat, o ~~bucurie~~ bucurie turbantă
îl învâluie. Strânge asupra tocul de lemn și începe să citească tare.

David pășeste, ca întotdeauna, apăsător și repede, fără să privească
oamenii, cu ochii fixați departe, undeva ^{pe} capătul străzii. Nu mai are
timp să mă duc acasă. Trebuie să văd ce face tata, dacă a mai
avut un nou atac.... [E atâtea mizerii ^{în jurul lui} de câteva săptămâni și atâtea
violente a îndurât în ultimele zile, încât se gândește la orice nenorocire
aproape fără spaimă. Cu gândurile ~~în jurul lui~~, a filmat de mai multe ori
toate posibilitățile, toate întâmplările eventuale. Se așteaptă la
orice; la paralizie generală, la moarte. Nu mai suferă el;
suferă pentru ceilalți, pentru ^{mai că-sa,} ~~tatăl~~ pentru fete. S'a desprins într'un
chip foarte ciudat de durere; nu o mai simte în el, nu-l mai
atinge pe el; e o condiție fizică, asemănătoare căldurii sau
frigului; suferă, așa cum n'e frig acum, ^{când} ~~când~~ umbra într'un
pădășiu captiv. ~~Suferă și pentru~~ Nu mai găsește timp să fie el,
să se ocupe de el. În odaia închisă lângă Foisor, la etajul ^{al șaselea,} ~~deja~~
deabia dacă a mai intrat de trei ori în ultimele zile. Doar une
acum din nou acasă; doar une puțin, diminetile, când se
întoarce dela tipografie, ^{și după masă.} ~~se va uita cum n'are mai merge tatălui.~~

.... Ce vor dela mine? Ce mai vor, acum, dela mine? Sora sa plânge.
E rău tatăl, Dav, a avut un atac azi noapte. Te cheamă mama și
a surii și Liziei, să vie; o iartă, numai să vie.... ^{Getta continuă să plângă.} ~~Tatăl plânge.~~ E
ciudă pe ea, pe sinceritatea durerii ei, pe întâmplarea aceasta nenorocită.
Un atac, ce poate să însemne un atac? El vede o clipă pe tată-său
prăbușindu-se pe podea, cu mâna la inimă, cu gura plină de
sânge... Apoi asta nu, în nici un caz ~~chip~~ melodrama asta nu o cu
putință. Ce fel de atac poate să fie acela? Tata plânge răsunător.
Pentru Dumnezeu, nu te mai boci. Stai să mă răluie, și vin cu tine.

vrea să-mi comunice

O privește aproape cu ură. De ce ~~nu-mi comunice~~ ^{nu-mi comunice} durerea ei, ~~de ce~~ ^{de ce} nu putem rămâne ei mai departe ca ~~acum~~ ^{acum}, izolați, neutri unul față de celalt? Tată-său e boheav greu; îl urăște, e ciudă. De ce s'a turbolănit tocmai acum, când am atâtea de făcut, atâtea mizerie de suportat? Cum de au tăria oamenii acestia să dea spectacol din durerea lor, să te silească să suferi și tu cu ei, sânge din sângele lor cum ești?!... Un atac, o cădere poate, e grav, dramatic; eu sunt intim: "Copiii mei!". Aa, nu, asta o prostie. Po fi rutăuylat altădată, o sincopă trecătoare. Dar cum m'a sărutu să-l oadă? Aproape că m'a blestemat când am plecat acasă; "ai să mă negropi!" - sau cam așa ceva. Dar ealesund, ce outoagă fleacurile acestea, jenu această sentimentală? întru în asă și îl văd. Un atac, căzut pe ducumelo, plin de sânge... Absurd.

Intreabă pe Loru-sa, silindu-se să pară ^{calm,} ~~stăpân pe sine~~, cum s'au rutăuylat lucrurile. Letta prinde curaj, povestește, se pîrde în preciziuni și amănunte. Cum se complac toți în suferință, e groaznic să-i vezi pe toți fără orgoliu, fără reticente. Le pare bine că au prilej să-si dorească iubirea, că au prilej să suferă. În ^{jură} ~~jură~~ nu vreau să sufăr, pur și simplu nu vreau să sufăr!... Cum au să mă înțeleagă, să ghicească dedesubturile revoltei mele, pe care au s'o numească cinism, sau nerecunoștință, sau mai știu eu ce? O revoltă firească, împotriva libertății pe care o au oamenii de a te face să suferi, ^{potrivă} ~~potrivă~~ libertatea de a îndura pe altul prin destinul tău, ^{asta e} ~~asta e~~. De ce s'a turbolănit, tocmai acum? Eu de ce nu mă turbolănesc, nu cer mila și iubirea nimănui, nu cer consolare dela nimeni?... Cu cât mergea, ~~at~~ ^{at} alături de Letta, cu atât furia îl ^{cuceră} ~~dece~~. Loru-sa deabia se putea ține lângă el. Și nu mai plânge pe strada, nu-ți mai șterge ochii; învârtă-te să fii decentă, să nu stăruiești pe alții cu durerea ta... Dar, David, bietul tată... Începutul acesta de frază îl rușinează și mai mult. Sunt atâtea oameni care suferă în jurul tău, de ce nu te gândești și la ei? moare lumea de foame, cine știe lucrul ăsta, cine îl plânge?... Vorbi mai mult pentru el; ca să-si justifice enervarea ^{împotriva} ~~împotriva~~ ^{tatălui,} ~~parintărilor~~ ^{sa-i} ~~sa-i~~ scuză

mânia cu care primise vestea atacului de ruimă. Getta se prin-
mirată, alergând lângă el. Să fi avut acum bani, ^{am fi luat} ~~la fel~~
^{o marja; așa} cum alergăm, Getta cu tocurile ei scâlciale,
^{și eu cu salaria mea} joce de uoi, se crede ^{provinciali,} ~~scârțâți~~, cine știe ce....
Oh, sărăcia asta... Va trebui să le dau bani. Dar de unde, Dumnezeu-
zeule, de unde? Și va trebui să mulțumesc drumuri, doctori,
consulte, plictiseli. ^{Pas de mai lucrează, atunță.} De ce nu poate rămâne omul singur?...

Mamă-sa ~~se~~ îi cade în brațe dela scară, plângând,
apropo leșnăta. Nu-i nimic, mamă, nu-i nimic. Ce peribilo,
scenele acestea; omeni'a diu ele, durerea lor de zi și de noapte;
așa e cu toată lumea, toate mamele fac același lucru, toate
copiii își iubesc părinții și îi compătimește.... Dar ce pot face
acum, ce pot face când toată lumea plânge și mă con-
damnă diu ochi, ca și ~~cum~~ cum eu aș fi de viață. Se
ce tac tot, pentru Dumnezeu?... [Gura în adânc palpitând,
inimă zbătându-se să se rupă. Cum va fi tatăl? O față de mort,
un obraz paralizat; gura lărgită, ca o rană, poate? Se cutremură.
^{toată} Toată imaginația este bohemă, care mă izpitesc ^{intotdeauna}
^{și aștept la} ~~ce poate fi mai rău din orice deznodământ, din orice întâmplare....~~
~~cătu cel mai rău...~~ Tatăl stă nemişcat pe perie, răsuflă greu, și
ochii îi alungă dela unul la altul, fixează mai ^{indolung} ~~mult~~ fața
doctorului, încercă să ghicească, poate, să-i citească gânde-
urile. Când se apropie, tatăl îl strigă: David!, și îl
privește. Are o uitătură turburată, parcă ar naște să-i fie
frică. Să-i spun: Ce mai faci, tată? E prea rece, prea neutru.
"Cum îți merge, tată?" Se privesc amândoi, câteva clipe.
Doar n'o fi având atacul diu cauza mea. Apoi, în dete imediat
seama de lașitatea lui, și se întărește. Poate să se întâmple oricând.
Eu mi fac datoria, și atât. Am atâtea alte datorii față de
lume; nu le pot sacrifica, așa, ușor. La urma urmelor, toate mi-
zeriile trebuie să aibă un sfârșit, chiar dacă sfârșitul acela
ar fi fuga mea definitivă. Nu mai mă pot întoarce înapoi.
Peste bord, peste bord cu fleacurile, cu neigeriile, cu
superfetele! Trebuie să ajung acolo, trebuie....

A doua zi. Tatăl. „Mă Davide, ~~fiule~~ ^{fiule}...”. Se miră puțin; pentru
 tatălă oară nu spunea „fiule”. O senzație de spectacol, un sen-
 timent jenant că va asculta o replică, un discurs, dela un om
 străin; nu mai are sentimentul prezentei tatălui ~~de până acum~~ ^{de până acum} de
 totdeauna, și se simte deodată străin; „fiule” nu îi era
 adresat lui, lui îi spunea „băiatule”, și spunea altfel.
 „Mă Davide, ai fi vrut să-ți spun... Iată, dacă te întreab ce
~~vorbești~~ ^{vorbești} vorba asta „viață”, „moartea asta care este în noi,
 nu, nu asta... Mă înțelegi, auzi tu?, vorba asta, ideea asta,
 cum le spuneti voi, odată, numai odată, pe pământul ăsta?...
 așa la întâmplare, destinul omului, viața lui, ce rost are,
 ce? Și numai odată?” [Și e frică de moarte, poartă de aici
 mă întreabă despre sensul vieții; mă roagă să-l consolez, să-i spun
 că omul va trăi și dincolo, în eternitate. Dar cum să-l mint, cum
 să-i spun lucruri pe care nu le știu?... Tatăl îl privește în ochi, pare că
 îi ghiță. „Nu moartea ^{mea}, nu vreau să știu ce ai, am s-o aflu;
 altceva, ~~de aici~~ ^{de aici}, de ce-am trăit, asta vreau, de ce se întâmplă,
 neizgeria asta, viața omului, eu sau tu...”. Vorbește întrerupt,
 băgându-și mâna în buzunare, repetând cuvintele. Numai ochii stră-
 lung, nu-și lasă fiul o clipă. „Spuneai tu odată, destin, ^{nu?} ~~spuneai~~
 destinul cine îl face?, ca un ou, așa e, îl zvârlie, îl prinde,
 dacă nu, se sparge; destinul e în ou, sau în mână care îl
 prinde? Cine ne prinde? Un obuz, îl vezi, te răstornă,
 te face prof; sau ~~destinul~~ ^{destinul} îl prinde cineva, îl oprește în drum, ca într-o plasă;
 destinul? unde e?, în obuz sau în tine?...” Aiurează, ce
 pot să-i răspund? Aiurează, sau se teme de moarte, cine știe....

Seara. Stă mai mult de vorbă cu Liza. I s'a ascuțit
 fața, s'a maturizat, are o siguranță care rughează. Cât a suferit
 în biata fată, asta... „Ție ce ți-a spus?” o întreabă.
 „Nu vrea să vorbească aproape cu nimeni. Te așteaptă pe tine,
 vrea să-ți spună ție ceva. Dar nu aiurează, răspunde foarte
 corect la întrebări, stă de vorbă cu medicii...”. „Și tu ce mai
 faci? o întreabă iar. „Pictură, ca și până acum. Iar pentru viață,

traduc la Casa Filmelor." Nu se jesusă deloc; vorbește deschis, aproape
sfidând. "S'au schimbat multe pe aici, adăugă zâmbind. Setta
abia a venit să mă sărute. Și cu tine tot așa ai fost?" Știe
de ce îl detestă; știe că, fără roia lor, sunt amărădori și ugiu,
și aici, și afară, și ar trebui să se apăsă, să se iubescă mai
mult. Dar nu vrea să încheie alianță cu nimeni, nu vrea să
~~se apăsă~~ ^{recunoască} solitudinea lui aici, în casă. "Au fost foarte
drăguți, săracii. Eu sunt, eu fiind, eu netrebnic, adăugă
el pe gânduri. Dar așa a trebuit să fie." Tot banal
filozofezî între patru ochi, Dar, răse soru-sa. Prefer să te
cîțex... "Observația îl duru. Intră în cameră fără să-i răspundă.

A doua zi. Se luptă cu oboseala; îi e somn dar nu poate dormi;
un soi de torpore neurastenică, pe care încearcă s'o domine ~~să~~
înclătându-și fălcile și strângându-și pumnii, privind lucruri triviale,
fără să închidă ochii, fără să accepte oboseala. Simte cum îl cu-
prinde o aromă otrăvită a vacanței, cum toate lucrurile
își pierd sensul; zbaterea i se pare inutilă și ridiculă; și predarea
această în fața durerii, a istovirii vieții, îl întărește. Și mișcă
bugele, și frânge degetele. Trebuie să rămân treaz, să văd ce am
de făcut. Trebuie să mă dezbar odată de mizeria aceasta, de descom-
punerea în dureri. Nu există durere, nu mă interesează durerea.
Nu mă interesează!... ~~Repetă~~ Repetă cu glas ~~tare~~ ^{aspru} propoziția
această; cuvintele parca aveau o magie, parca purtau în
forța ființa lor fonetică o ~~magie~~ ^{forță} ~~care îl murea~~ ^{vie} în suflete.
Nu mă interesează, nu vreau... Și înapoi degetele în muchi, și
lăsă capul pe brațe; se regăsea, trăia.

Și apoi, tatăl. Acelas discurs trunchiat, obscur,
fantastic; vrea să-i spună ceva, simte asta, și totuși nu izbuteste
să se lase convins de sinceritatea vorbelor tatălui. Gânduri pe
care tatăl nu i le-a mănturisit niciodată: "destinul e în
mănu sa în mână care oprește oul, să nu cadă jos?". Dar
apropierea morții să-l fi făcut să gândească, să se întrebă?
Încearcă să înțeleagă cuvântul acesta: "apropierea morții". Ceva
foarte vag, ceva umilitor de indiscret. Nu se putea gândi
tatăl la moarte, acum; el care nu s'a temut de moarte acolo,
în Moldova, la Moara Rosie. [Și totuși, simte că e ceva fals

În toate încercările lui de a reconstitui gândurile și intimitatea
tatălui. Ceva care sună fals, penibil; chiar certitudinal asta,
"tatăl", e ceva echivoc, ceva nesigur. Sentimente pe care nu
le-am cunoscut nici odată, pe care nici un modern nu le cunoaște
cari par atât de false, de exterioare. Sufletul tatălui... E
penibil orice noțiune legată de tata. Pot spune bastonul tatălui,
pensia tatălui, boala tatălui, dar nu pot spune nimic ~~înt~~ abstract,
nimic sufletec despre el; nu pot spune "remuscarea tatălui", sau
"iubirea tatălui", "gândirea lui", visurile lui. Am pierdut ceva, un
țesut, modernis; ne e rușine de părinți, de dragostea lor;
roșesc când spun "măi iubesc mămă", sau "cât suferă bietul
tata!" Mi se par formule, sau mi se par atât de inefabile
încât roșesc dacă sunt silit să le exprim...

Dar oboseala crește, victorioasă; to ropeala ~~și~~ și ~~și~~ pulve-
rizează gândurile și se trezește la răstimpuri cu ochii în gol,
ascultând cine știe ce sunete depărtate, nelimpede, zgomote
străine din stradă. Nimic, absolut nimic; acasă, suferință
zădărnica n-are jănă rost, n-are în mine, n-are în liza, n-are în
mama. Un atac ^{de cord} o libertate a ~~la~~ vieții lui, un capriciu
al trupului lui - și iată-ne pe toți legați, tristi, nănci;
răsufărând din răsufărarea lui, trăind din nădejdea lui. Ne-am
legat printre o negație, printre un gol... [Nu se ~~da~~ dă bătăut.
Scurtă capul n-are pernește pe străzi, fericit că poate face
comisioane, că poate pleca de acasă. De îndată ce deschide
poarta, îl cuprind o milă de el; numai mizerie, numai
nămol peste tot. Și, totuși, este atât de ușor să te lapezi,
să ajungi cu adevărat liber, să nu mai suferi. Suferă atât
timp cât recunoaște realitatea suferinței. Dacă ^{măi} spun că nu
există durere... Dar nu izbetește să se concentreze. Umblă
pe stradă ~~și~~ turburat, bolnav; feasta îl ~~dă~~ apasă
ca o povară de fier. Începe să rîdă în gând, să rîdă
tot mai imund; silabisește, și pueră pentru el rugămintele.
Litania îl împacă; negația injuriilor ritmice, prelungite,
și asta îl liniștește. Râznea greu.

A doua zi. "Nu fumă în fața tatii", îi spune Lizei. Sora sa îl privește zâmbind și stinge țigara încet, pe marginea unui vas cu flori. "Nu știam că..." O uturene brutal, strângându-i brațul. "E inutil, Liza. N'ai fumat niciodată în fața lui; și ca nu poate suferi să vadă fetele tinere fumând; mai ales pe tine. Respectă cel puțin asta...". Reseste când termină fraza; curiozitatea nu-i mergea prea bine lui; s'ar fi convenit să le spună altcuiva, mamei, sau Gellii. Dar nu odată nu e nimeni. Tatăl doarul, ușor, tresărind, tăguindu-se în soun. Și apoi, deodată: "Și aici! Și aici!... Din țigările mele; eu v'am dat bani, pe amândoi eu v'am crescut în școli! Bani...". Începe să se varte. El dar amăndouă picioarele. "De ce nu pune cutitul în ele?!..." ^{Pauză} Priveste o lacom pe David. Și face semn să se apropie. Și cere mână și i-o strânge, aducându-o aproape de celalt braț. Vrea să-i spună ceva, și asta. David încearcă să-l uturebe, apoi tace și el; tatăl privește pe ^{fiica sa;} ~~sora sa;~~ parca asta. Liza se apropie de vasul cu flori, ridică țigara deabia începută și pleacă încet, fără să le spună nimic. "Unde e mamică-ta?" îl întreabă. Dar nu asta răspunsul. "No David, te-ai gândit? spune-mi; cercul acela, obuzul pe care nu-l prinde nimeni, îl lasă să cadă, drept peste ou? Un ou, ca un ou de fier; ^{ori} ~~de~~ cade el, ^{ori} ~~se~~ se sparge în celalt, îl omorâ, îl îngroapă.... Cine îl oprește?"

O analogie între ou și obuz, gândurile David. Proverbul despre "viata e ca oul", și ~~amintirile~~ amintirile lui din război, obuzele care cădeau mai aproape sau mai departe. Imagini unite, confuzie din cauza boalei; îl obsedează "căderea" obuzului și căderea oului; i se pare că ^{ci} cineva care intervine în cursa lor mecanică, cineva care le oprește să cadă, să se spargă, și păstrează astfel viața.... Totuși, gândurile acestea îl nemulțumesc; i se par prea schematic, prea manual de psihologie, unde ~~se explică totul~~ ^{totul e explicat} prin asociație și disociație; poate altcui sără fuchipere tatăl, alte uturebări îi pune. Ouzul ăsta rămân

a avut în vedere ca să poată celi lunările de asistență socială, so
eugenie tipărite în U. S. S. R.). Și invita prietenii la masă; (nu sunt
săraci, ce acum, au un apartament vast pe strada Măntuleasa,
~~puțin~~ Boeresc, puțin exotic; biroul colonelului încărcat de
tapete algeriene, de iatagane, de hărți și atlase; adăria ^{de lucru} ~~lucru~~
un soi de laborator-bibliotecă, ferestrele mari în stradă, și
pianul în colț; adăria lui, luminoasă, sobră, curată; nu are
surori, e singurul copil; câteodată, totuși, are un frate, mai
mare, inginer sau călugăr; o singură dată au fost nouă frați,
șapte băieți și două fete). Tată-său, colonelul, iubeste să aibă
musafiri la masă, tot băieți tineri, cărora să le povestească ata-
curile lui de noapte în desert, misiunile diplomatice la șefii
triburilor, călătoriile lui în Nordul Indo-Chinei. Și plac țigările de
foi, pe care le primește din străinătate, și la sfârșitul mesiei
se ridică, sprijinit de brațul lui David, să cante canta ~~de~~ cu
havane dintr-un sertar al biroului. „Vino, Paul, să fumezi
o ^{havane} ~~țigară~~ împărătească”, și spune lui Anicet...

Strânge țigara și suflă fumul aeru, cu un gest obosit și
trist. Vin fetele. „Dar, e adevărat că scrii o carte?”
El întreabă Nuta. „E adevărat, cine v'a spus?” Și ia țara pe
genunchi. „Ne-a spus Tanti Sadina că a ctit în jurnal, Tu
ești profesor, Dav?” Începe să râdă și o strânge în brațe. E
atât de mică, atât de scumpă. „Ce faceți voi acolo, la Tanti?
Nu vă e dor de noi?” Și părul apoi rân ^{ca la ea} ~~de~~ întrebat ~~de~~ ^{de} ~~lucru~~
ăsta; poate că o duc mai bine, acolo. „Maman e bună;”.
Tot atât de bună ca și mamă. „Cine e mamă? Și spune
mamă ^{Sadina?} ~~la Tanti~~” Le retrăstăgă, deodată. Și totuși... Înțeleg, ^{le}
nu e nimeni vinovat, dar oamenii aceștia poate au și ei
dreptul la puțină dragoste, la o fărâmiță de caritate. Scutur
capul și alunge imaginea fiului pocăit, a fiului care face
gestul: „cât de buni ați fost, părinții mei, cât de nerecunoscători
m-am putut face de voi; iertate-mă!” Și mângâie sora.
„Când mai veniți pe aici?” Fratele ocrotitor. „Poimăne, Tata
se face bine, Dav?”. O da, desigur că da, Tata se face repede
bine. Le sărută pe amândoi obrazii. „Ce vnet fumezi tu, Dav...”

Acum, vor trebui să-l ducă la Sanatoriu. Tanti ^{Sadina} ~~te~~ ne dă
 curs. Au dat și eu, tot ce-am avut. Dumnezeu știe cum am să-mi
 plătesc chiria. Va trebui să mă mut din nou acasă. Și trebuie să
 găsesc un post pentru Getta, să intervieu la Oprescu. Dineasă, din
 nou pe la ziar, și apoi la tipografie... [Gândul acesta, că nu
 am făcut nimic nici astăzi, că nu ~~va~~ face nimic până mâine
 (și mâine, cînd va trece, va trebui să alege poate în alte părți, la
 Bursă, la Sanatoriu, la rude...) îl refuză până la nebunie.
 Simțea că se sufocă, e gata să facă o nebunie, să lase
 totul balta și să fugă, la Iași, la Cluj, undeva unde
 ar putea găsi un loc de ziarist, de corector, de librar.... Strănu
 pumnii și răsuflă adânc. Nu, asta nu; trebuie să rămân până
 la capăt, fie ce-o fi; să le arăt că nimeni nu pierd, dacă
 vrea într-adevăr să-și ajungă țelul, să-și creieze viața lui; nu
 pierde, oricâtă neizvoare ar fi în jurul lui, oricâtă obsesă
 i s-ar aduna în suflet...

Deschide poarta ~~și~~ solem. Pe coridor, îl așteaptă mama, ca
 totdeauna.

- Te-a chemat de câteva ori până acum. Du-te

de-o vezi...

- Și e mai bine?...

- Tot așa...

Și leapănă penderul pe un scaun. Deschide ușa cu multă
 băgare de seamă. În odaie miroase a ~~spirt~~ alcool și vată arsă.
 Getta îi face semn să calce încet.

- A adormit, și doarme. Deabia a putut
 adormi. L-au durut grozav picioarele...

Se așază în fotoliu și îl privește cum doarme. La ce s'o fi gândind
 acum, în somnul acesta turburat? Oare ucisă simți durerea în
 somn? Chiar și-atunci, în somn?...

T

Cu o zi mai înainte, Pavel superșiană de gelozie. Traversând piața Brătianu, se rătăci cu Pericle Diamandi și Vlădescu. Cei doi aflaseră de la Corso de despărțirea lui Anicet de Una. O seară întreaga grupul comentase hotărârea aceasta; Teodoru, care venise bănuind că se vor ^{vor} discuta articolele sale despre moarte, plecase pentru deziluzionat. „Anicet refuză să se sinucidă”, spusese ~~Pe~~ Vlădescu. Emilian, dimpotrivă, știa că Pavel fusese varșeu părăsit, că Una e îndrăgostită, acelu de altcineva, un personaj ^{reunoscut} ~~historic~~ din corpurile diplomatice.

Încercară să afle mai mult îndată ce puseră mâna pe Anicet. Pericle Diamandi, care trecu în judecata celorlalți drept un cîm, îl întrebă ~~direct~~ direct.

- Te-a lăsat abandonat Una?

Și începu să recite din „^{Canțilena} ~~Poemul~~” lui Dan Botta:

„Pe vânturi ascult
Orficul tumult,
Când s-ardică struna
Fata verde Una,
Duce-i-asi cununa!”

Cu câteva seri mai înainte, la Corso, Diamandi recitase ^{într-o} ~~într-o~~ melodramatic (efectele lui cele mai sigure) celelalte versuri:

„Oh, mă chiamă întruna
Palida, nebuna,
Fata verde Una,
Și'n mine se strânge
Piatra ei de sânge...”

^{Atunci} comentase lubric (mai ales să se simțea ascultat și de dra Tautzi Balmus) ultimul vers. „De ce îi spune Una?” întrebare dra Tautzi Balmus. ^{Emilian} ~~Vlădescu~~ știa de ce: „Este numele zeiței ~~trusce~~ etrusce, Una, identică Junonei”. „Ei, și ce are afare?” întrebare iarăși dra Balmus. Atunci interveni Vlădescu; nu există o zeită „Una” ci Uni. Pasionat că se prilej să-și desfășoare erudiția, explică

madă divină a etrusilor; Tinia, care era Zeus, Uni, Junona, și Menrva, Minerva. Cita copii din Pliniu, Seneca și Ambrosius. Avea proaspăt în minte; de câteva zile, de când aflată detalii despre despărțirea lui Anicet, celise tot ce găsisse la îndemână ~~trăsură~~ în legătură cu Uni; ~~trăsură~~ celise apoi și din Edgar Poe, „Dialogul între Monos și Una”, și încerca să explice ~~g~~ de ce i-a spus Anicet iubitei lui, Una. Dar Diamandi reținu că i se spusă Una și mai înainte. „Este o experiență vie a unității spiritului, sau ^{și} Adevărului; nu există decât o singură cale...”, continuă Vlădescu, puțin ^{iritat} ~~supră~~ de întreruperea lui Diamandi. Doamna Tautzi Balmus și ceilalți, ascultau cu multă atenție; Vlădescu interpretează pe Edgar Poe, era o seducție serioasă. Apoi interveni Diamandi, zgornit, bădănu cu pumnul în masă și cerând să ~~se~~ i se spună ce înseamnă „piatra ei de sânge”. Vlădescu nu și mai puțin continua interpretarea numelui Una. Toți ceilalți preferau să asculte glumele lui Diamandi, iustificate de Emilian.

Anicet nu știa nimic de toate acestea. Când Diamandi îl întreba, brutal, dacă se despărțise de Una - ezita și roși, ca și cum ar fi fost întrebat de o boală intimă. Din fericire, Diamandi începu să recite „Cartilena”, și asta îi dădea ^{găgă} ~~găgă~~ să reflecteze. O scârbă cumplită îl cuprinsese; el ^{ură} ~~ură~~ pe Diamandi, și se întreba chiar dacă n'ar fi mai cavaleresc și mai simplu să-l lovească; două trei palme bine smucite i-ar fi de ajuns. Și fi cîndă că el e atât de puternic, și ceilalți atât de slabi. Se uita la Diamandi; mic, negricios, elegant, cu pieptul rugos, cu fruntea boltită. E un intelectual; singurul lucru frumos și natural pe care îl are e părul; toată fizica lui aici se reduce; nu pot să-l bat, e un intelectual; pentru fiecare trebuie să uzezi de armele cuvenite. Cum ar îndrăzni cineva să lovească pe Diamandi? E un cerebral, un ironist și un sceptic; cu el trebuie să lupti pe calea cealaltă, a ideilor și a ironiei. Ce păcat că nu sunt și eu ironist....

- Ce s'a întâmplat mi se cu Una? reveni Diamandi. Ai lăsat-o tu sau te-a lăsat ea pe tine? A răgut-o cineva cu un tip, unul dela o Legatie....

Vlădăreanu reflectă, mergând alături; Anicet ăsta, pe care îl credeam un băiat fin; și vorbește cu atâta cinism despre o femeie pe care a iubit-o, cu care s'a culcat până mai acum câteva zile... E o sete de vulgaritate, de frondă și murdărie în toți tinerii de azi. Seara dela Corso; nimeni care să surprindă înțelesul poeziei lui Dan Botta, nimeni care să dorească cel puțin acest înțeles, dela altul; ~~incapabili~~ ^{incapabili} de dialectică abstractă, o deplină opacitate față de sensurile raționale; sunt toți epatați de filozofiile ieftene, de filozofia vieții, ~~de~~ ^{de} sistemele vitaliste, pragmatiste, iraționaliste. Nimeni căruia să-i placă într'adevăr dialectica, adevărurile pure, metafizice. Vorbește tot de experiență, de trăire, de munte — amestecă noțiunile acestea vage, se mistifică, face scandaluri de presă, și petruce că reprezintă spiritul nou... E incapacitate de gândire riguroasă, de ținută intelectuală, de morală...

Amicet se oprește. Diamandi ~~se ține~~ iza, e oarecum iutic-
-dat. Vlădescu merge alături, privind în jos.

- Dar cu toate ce e m^uă, de f^uaci? El n^utreb^a nimic.

Udărescu zămbete superior și-i răspunde ușor, mai mult ca să-i sugereze intențiile.

- Ascultam ce spuneai despre Tina...
Așa; iată încă unul, care se supără, încă unul care are ~~de se po-~~ ^{dreptul să}
~~se supereze pentru mine;~~ ^{e tristete pentru mine;} ~~care,~~ ^{care,} pentru că e "prieten", crede că ~~are dreptul~~ ^{este dator}
să se simtă jicnit pentru mine, să sufere pentru mine... Zămbire n'
el, privind pe Vlădescu în ochi.

- Se era possível, né?..

- Destiné de peu vil..

Ar fi avut multe de răspuns; așa i se pări în cea din urmă clipă. Apoi,
~~de fapt~~ ^{poate} că nu ~~nu~~ ~~nu~~ ~~nu~~ adăoga nimic, că nu poate explica nimic.
 (și dete seama)

dicuse o greselă, sau spusese lucruri care trebuiau spuse - tot una n-
ră. Faptul important era că nu ~~avea~~ avea nimic de explicat. I se
părea că ceilalți sunt atât de ~~departe~~ de adevămurile lui, cum se
bănuiex atât de puțin din sufletul lui - nu e și un număr
inutilă, dar și imposibilă orice discuție. Mai întâi, nu se
despărțise de Uua... Apoi... Dar cum să le spună toate acestea?
Și de ce să le spună? Se simți umilit că a mersat, la început, să
se scuză, să-și explice intenția; nu avea de dat socotală nimui.
Și, totuși, căzuse în cursă, și vorbise. Poate îl
intimidaseră vorbele lui Diamandi; ca să erite o ceartă, o
explicație, începuse să mintă, să inventeze...

- La revedere, ~~scuze~~

Plecă, după obiceiul lui, în mijlocul unei fraze spuse de
celalt; strânge mâinile și se depărtează ~~grăbit~~. Poate Diamandi
știe ce spune; poate există într'adevăr un tip, unul care să se
ocupe mai mult de ea decât m-am ocupat eu în ultima vreme...

Alungă ispită cu furie. Peste puțină; Uua nu poate face asemenea
lucruri... Totuși, el cum a făcut? Și o iubise; și totuși există
și Shighi, alături de Uua... Când își imaginează întâmplările ^{acestea} ca și
cum ar aparține iubitei, nu lui - ~~el~~ el trăiește furia. ^{și rătăcirile}
că așa cum există pentru el altcineva ^{în} afară de Uua... Și peste puțină;
și totuși el... Vede trupul Uuei, gol, încordat, la apropierea
celuilalt; gestul lui fără nici o hotărâre, mângâierile fără
nici o siluire, căci Uua e a lui, îl așteaptă. I se dă și lui;
tot așa... E absurd; asa nu se poate, nu se mai poate. Altfel,
altfel, cu fiecare bărbat altfel, cum spune Uua la
începutul prieteniei lor, când nu se aveau, ^{când} nu se iubesc încă.
O gelozie ^{abjectă,} irracională, sufocantă; să se ducă
îndată la ea, să-i spună în față: curvă!, și să-i povestească
dragostea lui cu Shighi... Prea puțin, prea puțin și
prea vulgar. Altceva, altceva... Poate celuilalt i s'a
dat altfel, așa cum el n'a cunoscut și n'a aflat
niciodată. Altfel... Bănucula asta îl înșală, îl
înfurișe. Au avut ceva pe care nu l-au cunoscut până
la fund; nu l-au străfănit până la epuizare, definitiv,

să nu iată numai, le pulveriză; Una alături de bărbatul stăruitor,
cu oarecui prieten, sigur pe el (de câte ori? de câte ori, Dumnezeu,
~~s'au culcat~~ în preună?... fără să știu, fără să vânuiesc...).
E absurd, e cu desăvârșire imposibil; Una mi-ar fi spus,
muntelui prea bunii prieteni ca să nu-mi spună, mă iubesc
vea mult și mă respectă... Și totuși eu, în exact același timp.
Judeci, cu exact aceleași sentimente... Se poate să existe or
altceva în afară de mine, cu exact același destin și aceeași
experiență ca și mine?... E absurd, pur și simplu absurd. Azi
mi bănuieț ceva, o cât de ușoară umbră de... De ce? Ce poate
avea umbră în asemenea lucruri? Ce se poate trădi în
asemenea lucruri? De câte ori nu m-am separat și n'am
gionit-o, n'am murit-o absolut fără nici un motiv. Dacă
ea ar fi crezut atunci că n'o mai iubesc, că mă gândește
la alta, s'ar fi risolat. Dinopotrivă, de câte ori mă gândeam
dum la Ghigli, eram furios pe mine... Ba nu, nici aceasta
nu este adevarat. Eram atunci furios și pe ea, o făceam
să sufere, poate... Atunci? Nu există oare nici un criteriu de
ghici lucrurile acestea nespus, neferite?...

Tot ce s'a rutănylat pe urmă, se ^{datorește} ~~datoroie~~ greșeli inițiale; am făcut un faux-depart, asta e. Dela început, dela cel dintâi cuvânt pe care i l-am spus, rucizând așa...

Una nu se aștepta să-l vadă. Peignoar puțin iștit din modă, care și stă răsă atât de bine. „Vreau să știu cine e tipul dela Legatie!” Absurd, idiot; atât de brutal și de ineptic spus. Nici urmă de intimidare; nu roșește, nu se bălbăie. Ce ridicul gest de Sherlock Holmes; toată scena aceasta, ce profund ridiculă... „Care tip?” Mai e timp, haide, mai e timp să salvez situația. „Tipul cu care mă descur...” Pronunță atât de plat cearșetă, încât se miră că se poate, încă, așeza pe sofă, fără să i fie rușine. Nici măcar nu izbutesc să ridicul conștient, min care ar putea să treacă de glumă, de care s-ar putea amuza amândoi. A vorbit vulgar, mediu; atât de decisiv mediu (sincer, sincer), încât una nu știe ce să facă, nu mai ~~are~~ îndrăznește să rădă, zâmbetul i se stinge încet, fără sens. „Așa am auzit”, și mai rău.

Cel puțin dacă ar putea ține din gură, ^{dacă} ar putea petinde că un
doare capul. Dar nu găsește nici o senzație. Încep să vorbesc
periclit. Este atât de nefericire ridiculul acestor încercări se retrage,
uluit, cine l-a ~~și~~ provocat. Încearcă să-și însușească superioritatea.
Una goalea, în brațele altuia, în brațele unui tânăr grăunț,
cu gesturi simple... O iubeste, îi frământă trupul; Una se abandonează,
trează, acceiași ochi larg deschisi, pupilele întoarse spre frunte...

Între. Nu simte nimic; gelozia a fost o pățenie. Prezenta femeie
alături de el, fizica ei intactă, ~~și~~ curiozitatea pe care
le are — fac ireală și caraghioasă orice ^{altă} imagine în afară
de ~~filozofia~~ ~~de~~ de filumul lor comun, atât de bine știut.

— De ce nu mi-ai spus că ești pe acest domn dela
degat?

Toată fraza este atât de absentă, atât de mult lipsită de gust... Dar
ce pot face, altcuma? Probabil că e un destin al meu, să mă medio-
crizez lângă orice femeie pe care cred că o iubesc.

— Dar e absurd, Pavel. Eu ți-am amintit modelul
de feliție? Și doar oregi în fiecare zi... E periclit ce spui;
și dacă ar fi gelos; dar nu este; este numai vanitos...

El știu doar atât de bine. Chiturile dela început, gelozia lui retroper-
ativă, care nu era decât foarte puțin gelozie, și foarte mult orgoliu
inferior, vanitate. Celalt ce facea? de ce îl iubea? de ce te-a dat
lui? Cum te-a avut el întâi?... Pavel, ești crud, ești inuman...
Iartă-mă, Una. Tu dai și eu seama... Și apoi, dela început. Cântă scrisori,
rupă foile din albumele cu fotografii, și descifreze semnăturile ~~de~~
grupurilor. Celalt, celalt, cel care a fost întâi... Pe care îl iubea
mai mult, Una? Pe el de ce l-ai iubit? De ce nu se el?... Vanitatea
lui masculină, inferioară, umilitoare...

— Credeam că ai scăpat de superstițiile acestea,
Pavel.

— Nu discut dacă sunt sau nu superstiții. Vreau să
știu de ce nu mi-ai spus nimic de acest tânăr domn.

Începu să se infurie. Gena dela început, luciditatea în riduri,
și pierire. Una îl umilește; a fi vanitos! Poate nici nu există
asemenea lucru, vanitatea; există numai dorința de a ști,
de a cunoaște tot ce s'a întâmplat înainte de tine, ce
s'a întâmplă contemporan cu tine. După aceea, te liniștești...

8
- Pentru că nici n'au știut până acum că asemenea lucruri
te-ar putea interesa. Pavel al meu e un bărbat, nu un
naiv, un tânăr oarecare...

Evident. Sunt bărbat decâte ori ~~tot~~ nu intervin în treburile ei,
în viața ei de lângă mine. ~~Și sunt un tânăr~~ Dar ea în permite să
mă năruie, să mă lege, să se amestece de ființa mea, putând
că nici un bărbat nu poate accepta aceasta, că cel care
acceptă este un simplu naiv, un tânăr sentimental oarecare...

- Toate acestea sunt stupide, dragă Pavle...

- Și totuși de aceea îmi plac, și mă interesează. M-am
plictisit de lucruri mari, de gesturi eroice. Iată, recunosc să vezi
să știu de ce nu mi-ai spus până acum nimic...

Una nu-l mai ascultă. Se pregătește să facă ceaiul. ^{Pavel} ~~Amint~~ o privește
cu ură, cu ciudă. Afi vrut să izburnească acum ceva de mult
acum, o certă decizie, când l-ar fi putut spune cât de furios
a răsatat-o, cât de puțin îi pasa de tipul ei dela Legatie.
S'o umblescă, s'o înfrângă; și nu pentru că se simțise jignit, sau
^{cau} că era gelos - ci pur și simplu pentru că se afla acum în fața
lui, acum când îi clocește sângele, când ură. Era lângă el,
o viață care nu era a lui, o ființă care răsufla alături; și
viața aceea îl exaspera, singurul fapt că e cineva alături, ~~pe lângă~~
poate pune mâna pe ea, și poate simți caldă, respirând. Respi-
rația aceea îl înebunea. Cineva care trăiește alături de el,
lăolaltă cu el, ^{o ființă} cu care s'a luptat și din care s'a hrănit,
pe care a iubit-o și a urât-o cu același paroxism. Ceva turbur,
ceva drăcește de iritant: viața de lângă el, omul de lângă el...

- Tu bei ceai?

- Multumesc.

Nu s'vorbea câteva minute. Samovarul se înșufletă, chemă,
aburi. Una alege cestile și încep să toarne. Nu-l mai năru-
ie; știe căta ~~treburile~~ esență treburilor, câte bucatele de zahăr.
Când o văzu cum pune zahărul în ceașcă, furia ~~se~~ se domoli.
O emoție înfrumă; femeia care nea cunoaște, care a răsuflat atâtea
timp alături de mine, și a pătruns adânc în biologia mea, îmi
~~știe~~ ^{ghicește} trupul, știe să-l ruginească, să-l flateze...

- Cine ți-a spus prostiile alea? ~~Întreabă~~ Una.

- Asta n'are nici o importanță, răspunde el sec.

- Și de aceea n'ar venit la mine atâtea timp?! Puteai
să-mi dai un semn de viață, oricare...

El făcî un semn vag cu capul, ca și cum acela a fost motivul
absenței lui. „Deaceia” — e bine spus, a venit tocmai la vreme.
Ce Dumnezeu ar fi putut inventa altceva? Și toate hotărârile
de a rupe, toate hotărârile mele... Pentru o simplă prostie
angită dela Emilian, Dacă n-ai fi venit nici astăzi? Poate
m-ai fi răstăat fără ea. De fapt, nici nu-mi lipsea, ea,
Una, ci acel ceva care se afla în afara mea, diavolul
de viață, care mă atrage și mă exasperează; ceva către
care trebuie să mă îndrept, orice s-ar întîmpla. Una, ce
importanță ~~poate~~ să aibă ea? Atît timp cît există mi-
liioane de lucruri de care te poți simți atras, macerat,
asimilat pînă la refuzită?...

Se apropie de el, îi pune mîna, blînd, pe umeri. Îl simte
atît de mult al ei; mai mult decît un sclav; un pîf
coptiv, un războinic orgolios, care se zbate și insultă, care
nu ~~acceptă~~ ^{recunosc} nici un moment ^{evident} ~~realitate~~, frîngîile; și totuși,
orice ar face, e al ^{meu}. Nimeni nu l-a avut așa, cum
îl am eu. O bucurie care o exaltă pînă la sacrificiu, pînă
la ofrândă.

- Tot mai ești supărat, Pavele?

- Dar n'am fost supărat o clipă. Am fost mîhnit,
atîta ...

Nu mai știu dacă miute sau dacă spune adevărat. Cuvintele
îi ies provocate de vorbele Unei. Nu mai simte nevoia de a
reflecta, de a se privi înăuntru, de a monologa. Totul se
întîmplă; nimic altceva: se întîmplă. Aproape că nu mai există
el, căci ci-ace răspunde, ci-ace gîndește, ci-ace se încîlzește,
începînd să afirme că gîndește, mai abia, este atît de strein
de el, atît de fără sens pentru el. Și totuși le spune. Le
spune așa ca și cum ar încerca să traducă corect un
text strein. Se ceartă pentru exactitudinea traducerii. Nu-
mai pentru travaliul - acesta, de reproducere fidelă, de
ogîndire pură a unui original despre care nu știe nimic,
care, de fapt, nici nu-l interesează.

- Ei, spune-mi atunci dacă ne-am împăcat...

- Dar nici...

Nu are timp să conflictueze gîndul. Buzele Unei îl surprind,

inuroși gura, se opriă nesățioase, sugând, mușcând, de atâtea
 zile nu se mai ~~se~~ mulțătiseră. ~~Se~~ Au simțit amândoi că altceva
 îi stăpânește de acum; nici bucuria ~~lui~~ ei să se știe atât de
 decisiv iubită, nici furia lui de până atunci, nici măcar
 vederea aceia în fața rutămplărilor ^{nicio din toate acestea} - nu mai contau. Un tremur,
 un alt sânge, o altă naștere. Când o strânge în brațe, Kimonoul i se
 șteface, și din tot acel trup gol, cald, pe care cămășa transparentă
 îl face și mai ^{exasperant} ~~atractiv~~ - se degaja o chemare nerăsuțat de sinceră,
 un parfum de carne și de sex, ^{apropo} o magie sexuală, O ridică victorios,
 nebunit, căci dorința nu mai avea nimic de apetit, acum, ci era
 însă-și joamea lui de contopire, de plutire în carne, de ruperea
 insulei, a demonului din el. Să pătrundă dincolo, în sex, în
 trup, în viață. Să-și sfărme pielea cărnii lui care îl depăr-
 tează de carnea celeilalte. Ce furie, ce măniș paroxisim, so-
 simți oasele tale, ^{nu} ale tale, alături de oasele din adâncul
 iștei celeilalt. Celalt, cealaltă, Ima, Shighi, Lucy, o femeie,
 oricare femeie - se rușina? cine le mai ține seama?, cine
 mai știe care sunt, cine sunt? De acum, sunt una, una
 singură, carnea, înflorirea ei, sexuală, și mai ales sexul,
 cămășa aceia de beatitudine, plutirea aceia ~~amint~~ ~~în~~
 neînchiptă în carnea altuia, în miezul lui viu și ucigător.
 O debracă hipnotizat, pe care năvălește vro, îi descoperă totăi umeri,
 apoi sânii, pe care îi mângăie fără să-i mai simtă, apoi pântecul,
 sexul, genunchii. Una rămâne goală, palidă. Fă ce vrei din
 mine, destramă-mă, topește-mă, măfurește-mă. Dorința nu mai
 are obiect, simțurile s'au pulverizat ca într-o plasă vro, comunică,
 și simte membrele ca niște arcuri ce nu mai sunt ale ei, și
 ea toate aceiași. Rupere, aciași delăsare supremă. Voluptatea e
 atât de tare încât o sufocă, scute un nesfârșit gol în piept,
 undeva sub sâni, un gol care o slăbește cumplit, pentru i-ar
 suge tot sângele.

Pavel se debracă gălăuit, cu gesturi largi, părăsire. O ruspăimă-
 toare fantană de bucurii și ~~at~~ presiuni gâlgăie în
 timp ~~de~~, o bogată adormire se estenește peste orice
 gând, orice amintire. Piatra ei de sânge... Ce frumos, ce
 clar, se nesfârșit de adâncat; sexul ei, floarea ei. Toate

curiozitatea i se par bune, toate gesturile i se par ceste. Dacă ar
putea, s'ar opri în fața timpului aertuia răsturnat, cu
durea bine știută ^{de} ~~la~~ ovalul fântecului, și s'ar ruga, ar adora,
în sexul, în femeia care îl poartă vinovată, și тайна aceasta
a plutirii întregi, miracolul acesta al regăsirii, al unirii
cu sine, împăcarea între o bucurie repede uitată. Nimic nu
rămâne, nimic decât întregirea sau amintirea întregirii.
Să te recapeti abandonându-te, să crești pierzându-te.
Câte mii de perechi s'au unit până astăzi ^{de la începutul lumii} ca să-și fie
dat mie norocul de a trăi întreg cezul acesta?..

Dar nu ne gândim să se articule. Era o prezentă, o
comuniune. Parfumul cărnii ei poartă aerian, bine cunoscut
asteflare. Sânii s'au rupetrit, coapselle încep să tremure,
parcă linia lor ar începe să ajungă ~~la~~ altceva decât
singlu contur, ~~și să se~~ ^{să se} transcende spațiul și să curgă,
și derive, să ajungă magică. Pavel privește rubatată,
fără lumină, fără memorie, timpul acesta de miracol.
Unirea lor e o pierdere lină, zăbătută, lungă, deosebită
în via.

Numai deșteptarea din cea dintâi rebrăținare este
altfel. Deabia acum simte Pavel derivate. Sute de timp
care poate fi al lui, oricând, stie că atâtea тайна
n'au fost mai pătrunse; cunoscută dulceața epidermei ^{ei} ~~lui~~,
și toate acestea îl turbură, îl chinuie. Începe o o
măngâire, exasperat, beat, începând mereu să-și
aducă aminte de ceva ^{cu} care i se ținut să se detașat
putere ~~și~~ clipe în mână. Ceva care îi scapă din
unghiul ochilor, deosebit ori ar piri într'acolo. Ceva
de lângă el, din ea, din el, pe care nu izbută să-l
găsească. Reține atunci faptul, nebulă, sălbăte, și
o posedă fără săt, până ce simte timpul din brațele lui
pierzându-se, lesinat și moale. Și când una mi mar
trezire n'ar nu mai optează, când pupillele s'au răsturnat și
perspelle s'au închis - Pavel ~~și~~ continuă o o frământare, ca și
cum s'ar lupta în somn cu un monstru, ca și cum cu ținele ei
de via ar ~~se~~ ^{ar} n'ar să se lupte.

și încep să încerce. Jos, la al treilea sau al patrulea
sertar, în fund, deta'o cutie de carton puțin uzată,
cu un capac roșu închis, acolo era. El văzuse de
atâtea ori, când tatăl îl chema să-i arate măștile
noi, scump cumpărate. În primele sertare, albumele
cu măști, cutiutele cu plicuri de foită transparentă,
cutia cealaltă, cu lupa, pensetele, foarfecele. Bunul
colecționar de tinerețe; ce absurd... Dacă își mai poate
cineva permite, astăzi, să colecționeze timbre, să le
plătească....

A seșea cheia se potrivește. Dextere ~~se~~ încet, fără
zgomot. Trase întâi sertarul de jos și încep să pi-
păie pe întuneric. Numai albume, cutii, ~~și~~ plicuri. Bășă
mâna sub maldărul de hârtii; nimic. El împinsese atunci
sertarul, și trase pe cel de deasupra. ~~În~~ ^{Căuta} ~~în~~ cu refrigeranț,
~~și~~ ^{primit} ~~și~~ îi era teamă, o teamă nelămurită, fără motiv,
absurdă. Vru să se gândească la cens, la revoluție, la
eroism, dar imaginația refuză; nici un tonic, nici un stimu-
lent. Găsi cutia și o scoase tremurând, cu o atenție inutilă
câci sertarul nu era deloc în ordine și răscolirea nu putea
lăsa urme. O dextere, luă revolverul și-i căută imediat piedea.
Nu pusă. Greu; design, încercot. El vâni în buzunar, apoi
deschise cutiuta cu cartuș și luă ^{opt} ~~șase~~, numărându-le cu
atenție. Le strănă în buzunarele de sus ale vestii, sub pull-
over. Apezi totul la loc, închise și se ridică brusc. Frica îi
 trecuse. Aceiași nerăbdare febrilă, neurastenică, dela început.
Mai privi odată biroul; lumina din strada taceă anevoie
prin golurile; o murea masivă, cu suprafața lucitoare, cu
veninica ca o scodă de oțel. Deschise ușa încet, ca să
nu se audă cheia, și trecu pășind prin hall și prin supra-
-ferie. [Găsi slujnica în adăia lui, cu lumina aprinsă; venise să
ia serviciul de ceai. Emilian își puse automat mâna în buzunar
unde ținea Browningul. Era greu, și senzația acia strănuie,
de piatră rece, de putere, îl ^{facea} ~~facea~~ să palpite. Toată carnea
îi era refrigerată; răsflă și încet, de teamă să nu-și
trădeze emoția. Se duse în fața dulapului; o clipă se gândi că
ar trebui să se schimbe; hainele erau prea elegante pentru
întâmplările din noaptea aceasta, prea s'ar fi remarcat repede
în cartierul Grivita. Dar i se păru că nu mai are timp;
nu ~~va~~ ^{ar găsi} ~~mai~~ găsi și nici răbdarea să se schimbe; și va
pune pardesiul cel vechi. Și fig afară, noaptea va fi-

si mai frig, doar am pulloverul; si apoi, nu e garada, nu
voi atrage atentia lui mica nevasta; Va ~~sa~~ crede lumea ca
sunt student sarac, ^{sau} ~~si~~ sunt poverit....

Se retrădăre în fața mesei. Sleighica nu pleacă; sterge
napel, sterge mizeriile de pe masă; Are senzația periculoasă, o clipă,
că e spionat. Dar tensiunea aceea care îl făcuse să tremure, excitația
aproape sexuală nu care se află de câțiva ceasuri - amănă orice
alt sentiment. Vrea să aprindă o țigară; mâna îi tremură prea tare,
așeză țigara pe scrumieră. Ce sâni frumoși, de ardeleniană. Poate
e fecioară; dar nu vrea, fără îndoielă că vrea și ea lucrul
acesta. Are senzația netă, în acel moment, că sleighica trebuie să
se va întoarce, că e fascinată de viața aceea care clocește în timp
lucru, ~~de~~ de viața pe care se duce și joacă pe o singură carte.
Parcă n'ar ~~există~~ exista nici un obstacol. Dificultăți de timpuriu lui,
nimic. ~~At~~ putea s'arunce geamul, ar putea rupe ușa. ~~toate~~
acestea n'ar avea nici un sens pentru el, nici o penalitate. Poate
face orice, poate încerca orice. Nici o ezitare; nici o alegere.

Se apropie tremurând de usă. O ruchide breuș. Fata.
Nici un cuvânt, nu febrile sâ spui un singur cuvânt. Tinte
câ glasul lui trădă. E palid, și știe că îl privește aiurea,
mută. Apăsare de ea îi simte pieptul zbătându-se; un
sân care miroase a țară, a parfum prost și a bucătărie.
În refuzul pumnul. E

- ce faceti conasul ?.

dar curiutele nu tuseau nimeni, niciodată ele nu tuseau
nimeni. O strănge în brațe; gestul acesta îi face bine; strănge
cu furie, parcă ar simți nevoia să-și ~~de~~ dețină krognescă
basile, să-și comprime carnea. Trupul tot parcă ar fi
o plagă internă, ascunsă, umflată. Basile parcă ar fi
mutilate în tunsoare. Trecătoare ~~to~~ il trecește, și
dă conștiința trupului. Și gura timidă, coapsele străune, tari.
Nu se împotrivesc, nu se poate împotrivii. Tot trupul ei e
slăbit deodată; tremură, stăt, tremură și ea, rugălbărind,
apărăndu-se neade. Celalt o apropie de port, o trânteste
de alungul, o împinge ca să ajungă spre unghișor. Toate
acastea fără eforturi, fără să aibă senzația că se luptă, că
trebuie să mpingă, să treacă peste obstacol. Se apleacă peste
ea, trăgându-i rochia până deasupra pântecului. Nu se
poate reține să n-o privească; întălneste sexul, și pată
aceia brumă îi dă o emoție nestăvinită. Curutele fetii, moi,
sufocate, răsuflarea ei fierbinte, zbaterea ei tremurată, pieptul
pe care îl simte sub el, picioarele atât de iubititor strânse-
care nu ascund nimic, nu pot ascunde nimic, căci rochia

e mult deasupra, și pântecul se lasă în plin răconicii ochilor -
toate acestea i se par atât de ireale, atât de infinit de scumpe,
de unice. În treburile sărăciei și deghet; dar nu să am timp. Mai
bine, așa cum sunt. Nici nu se mai împotrivesc; plâng, atât.
Și desface picioarele fără greutate. O clipă, e ispitit să o
lase așa, să vadă ce va face, dacă se va zădărnici să fugă - sau
va aștepta, cu sexul descoperit, cu pântecul gol, cu ~~piele~~
desfăcut. Spectacolul acesta de abandonare deplină, de
victimă a unui singur gest - îi dă fiori nebănuiți. E mult
mai frumos așa, mult mai frumos decât dacă n-are
neputință să siluieze. Gândul acesta îl face deodată lucid. În deto
seama într-o clipă de tot ce se întorsese, de tot ce va curge.
Bucuria că a îndrăznit, că a putut ignora obstacolele,
se transformă într-o luciditate senină, într-un ~~sentiment~~
plăcut de certitudine și forță. La o las așa, să o neaștept
numai... Își plimbă mâna peste pântec, tremurând asupra
sexului descoperit, apucându-l ca un cuib viu. Să răd
dacă se va împotrivi, dacă nu va respinge... Foto
tremur, atât și nici un mădușar nu se mai putea
stăpâni. Un fior otrăvit, de farmec și frică, o sudoare
internă născută; paralizată, gălăvuită. Ar fi vrut să tremure,
să se lovească, dar nu se putea mișca. Rămăsese acolo,
trăntită; oricine putea face orice cu ea, oricine. 164

Pe Emilia, abandonarea aceasta complotă început
să-l nemulțumească. O mâine ușoară, ~~un~~ început de
desperare că nu întâlnește nici o împotrivire, nu
găsește nici o voință streină, care să-i dea sentimentul că
se află față în față cu altcineva, cu celalt, cu un
stăruitor. Parcă ar fi fost tot el și în ~~un~~ timpul acesta
răsturnat, tremurând și așteptând. Parcă aceiași senzație,
aceiași foamă sexuală, totuși a ei - trădă și în
timpul fetei. Nu o complotare a lui, era ceva din el,
care îl aștepta. O parte a lui care se zădărnicea. Întregită de
arăntul ~~de~~ timpului său; o unire cu el însuși. Sentimentul
acesta, senzația puterii care nu mai întâlnește obstacole,
nu mai întâmpină rezistență, rămâne singură, îl
silește să rămână singur - îl sufocă. Se ridică de pe
timpul fetei și încep să-i tragă rochia mai sus, peste
săruri. Haide, fecioară, împotriva-te, lovește-te. Nu,
tipă. Sentimentul timpului se învârt. Avea impresia
că se află alături de acest timp de ceasuri întregi, de zile.
- Scoate-te rochia și pornește scut.
Fata rămase nemulțumită, cu brațul pe ochi. Asta îl
sufocă; ar putea cel puțin să-i strângă picioarele.

16

Tremură tot. Se aplecă din nou asupra ei și-i smulse
rochia și deasupra capului. Fata se zgâtâ, roșie, plângând.
Făcând o încercare și să strângă ghemul, lângă perete, cu fata
în jos. Similiau o cuprinsă în brațe și o țină în înțelș
natului, și luă măruiile de pe piept, și desfăcând din nou
piciorarele. Rămase așa, palpitând, tremurând. Mâna
bărbatului ținea să măngâie, se plembă din pe tot timpul,
se opri deasupra coapselor, ^{pe de-a gâtul} ~~face~~ tot, și ea nu se
mai putea apăsa, nu mai putea nici măcar plânge,
asteptând, ~~ca~~ înzloră.

165

Nu sentiment de cumpănită izolare; certitudinea
forței din timp, singurătății tale; tot ce se întâmplă
în jurul tău, al tău. Toate bucuriile, toate vicile,
toate neplăcerile și vin din timp, sunt ale tale, nu vreau
pe nimeni ~~cu~~ prin ele, nu vreau să ~~pe~~ pe nimeni.
Similiau simți o clipă dorința s-o batjocorescă,
să-i urle cuvinte cumpănite, o insultă - doar vor
gândi mereu să reacționeze; să-i se împotrivească.

- Să-i fată?! Nu e așa că ești fată? Ce sta-
turi ai? Ți place nu? Hai spune, nu e așa
că ți place? Că ți fac eu acum, ți place, nu?...
Hai spune... Asta ți place?... Și asta ți place, nu
e așa? La toate vă plac, și la fete și la ~~ce~~
curve. Nu registrați nici una. Când e vorba de
asta, vă trântiți cu toate în sus... Cum de nu te-ai
culcat până acum cu nici un băiat?... Ah, sale
virginitate, ~~să-l de femeie~~ sale virginitate....

Și rămasă curițele acestea cu o bucurie nebună, erotică. Cel
puțin batjocora mi-o înstrăinează, mi-o scoate din mine. Stat
timp cât o batjocoresc, o țin departe de mine... Fata recepi să
plângă mai tare, și încercă să-i strângă piciorarele și să se
ridice. Gestul acesta de pudență îl biciui, îl exaltă. O
trânti brutal la loc și-i desfăcând piciorarele atât de sălbatic
incât fata țipă. Deabia atunci o silui, necet, eu o amără
luciditate, silindu-se să o facă să simtă cât mai multă voluptate,
să roblească. Violul rutăriei atola incal durerea fetei fii
minimă. O toropeală de moarte, o ~~de~~ superioritate plântă,
inehunitoare, asta simțea. Se abandona actului ca
intr'un vis. Încercă să se aplece de cer, și uitându-
se înăuntrul bărbatului. Strănuș, mișcase degetele în carne.
Cum se bucură, bestia! Gândi măcar Similiau. Nă ispitit
s-o lovească, s-o biciuiască până la sânge; să o aibă
intr'un lac de sânge. Cel puțin atunci nu s'ar mai bucura...

care o provoacă înaintarea în pas alergător, lumea care
fuge, fără uestiv, fără să răzleagă ce se întâmplă, așa, numai
pentru că aude urale în fața Universității și vede venind
soldați cu arma în mână. Se retrage spre dreapta, pres de
multime. Un ~~capitan~~ ^{căpitan} oprește pe ~~soldati~~ ^{soldati} tineri, și doi gandaruri,
și conduc în grădinița de alături, unde se mai află
strănsi încă unu două duzini, încurajați de un pluton.
~~de soldați~~ — ^{la} Se vede cel dintâi gest de fugă, strigăți!
[Ce stupid, ^{ordin} ce inutilă toată parada aceasta de amenințări.
Bieți soldați și tineriți răpăimântați, cu centirioanele
scosor, timți între gandaruri, în ~~armele~~ ^{baionetele} la
arme, numai pentru că au avut nenorocul să treacă pe acolo
în timpul manifestăției studențești... [Plutoanele acestea
ignorând de prețându-se, încercând manifestatia spre
Calea Victoriei, pătrunzând în pas alergător în marșele
blocate din jurul statuii — dau un aspect de revoluție,
o tensiune violentă, stenică, ^{inimă} ^{Bulevardul}. Nu mai poate rămâne
pe loc. Și face drum spre ^{Bulevardul} ~~Bdul~~ Academiei, cu gândul
să urce de sus până la Pasajul Imobiliara și să treacă
în Calea Victoriei. Aude că studenții au pătruns în
fața Palatului, că în fața Teatrului s-au baricadat
din nou, ca în 1907. Dar minime nu știu nimic precis.
Sunt funcționari ~~se~~ veniți de la lucru, haimanale, cu coaps
băiate de leu, câțiva studenți care încearcă să-
ajungă marșele blocate. Vorbește tot, comunică, rugă gandaruri,
hurdures pe ofiteri. O studentă a merit acum un ceas
în birourile Prefecturii, unde a fost răluită de doi
sprezece agenți. Studenții sunt bătute până la lesin
în curtea, în rechizoare. Au fost atacați cu bombe de
gaz asfixiant. Au prins un ofiter și l-au linsat
în Căminul. Sergenții sunt bătute de public. Un
gardian are craniul spart. Argatarii e vândut
jidavilor și lorga și-a pierdut unghiile. Altruiter
ar fi putut împiedea acest măcel... Asulta toate
zvonurile acestea, și mâina îl cuprindă și îl înăbușă.
Dacă ar fi pietre de stradă pe aproape... Dar nu
se face ~~se~~ ^{cu care să se atace politica} reparații, nu se găsește ^{un}... Să lovească,
să sfărâme teasta primului gandaruri, a primului ofiter
rătălit... Studenți răniți... Imaginatie e ^{condamnata} ~~condamnata~~ de
explozii, de violenți, de asanitate. Mai als de unii: ^{acesta}
Studenți legați și bătute... Lucrul ^{acesta} ~~acesta~~ îl înnebunește,
il face să urle, Legați și bătute... Și deodată, din nou
acei sunet de bocancă, ^{căzând} gandaruri, țipete... Fug toți,

stălechi între picioare, refugiindu-se în cerți, în case.
El ~~se~~ încearcă să reziste a năvalor, țipă, ridică
mâna stângă, pentru greu, în sus. E tăcut; un
felinar se sparge... Șanurile se sparg, și sgomotea
aceia ca un răcnet de cristal mășcă paucă,
îngheată sângelui. Întrețărând căști pe deasupra
capetela celor din față... Apoi, uimă...

Toate acestea i s'au părut, mai târziu, atât de
stupide și de inutile. Dar acum, ^{puțin} deslețate ~~de~~ la o viață
și mai violentă de către tipățul acela neconținut și
lugubru al Atelierele - imaginile revin, se lăgă-
șează de altă, se dilată, ajung ireale, mustesc ura,
precipită sângelui într'un ritm tot mai vorace, tot
mai bolnav. În tramvai, ~~totuși~~ lumea e conștientă.
Întreabă pe ~~cineva~~ taxator, fiecare cu accioli întrebare
stupidă:

- Dar ~~se~~ se fabrică arde? De ce sună apa mereu?
- Nu arde nimic. Au făcut grevă la Atelierele
Grivita. S'au închis înăuntru...
- Pă puia untrăliera tu e, intervine un
domn sărăcuțel rubicatul pînăros.

Unilian simți o tentație nebunească să-l palmuiască. Se reține
în greu. Dacă mă găsen cu revolver la cure? E un biet
ăuater, un funcționar laș, căruia îi e teamă să
nu i se mai dea leafa dacă ~~nu~~ încep turburările
în toată țara. Cu oameni d'ăstia nu se face revoluția....

Sirena dela Ateliere începuse să-l exaspereze. Acelea strigăt,
cehoși timbru, parcă ar fi asurzit brusc și ar fi rămas
deapănuri cu ultimul sunet în creier, nutrit de imaginație,
erastat de boală. Simți o enervare deprimantă; îl ametea
tramvaiul sau tensiunea serii acestei începe să scadă?
Și amintiri turbure, cu ciudă, scena violului. Tugură pentru
lumi, necet. Lângă Ciprișia, ritălnă ~~ca~~ o coloană de
soldați, coborând spre Dămbărița. Aș vrea să
știu câte trupe se vor concentra în noaptea asta. Dar
nțelese deodată că lucrurile acestea nu-l interesează,
upă cum nu-l interesează ghera muncitorilor, nio
arondicările lor, nici fanatismul lor obfus, ^{mitologia} ~~mitologia~~
lor marxistă în care nu putuse niciodată crede.
Pe totul altceva îl atrăgea, fascinat, în mișcarea comunistă:
Posibilitatea inițiativei directe, gansa pe care o avea de a trece
la fapte, pe cont propriu. Răzburare decisivă contra bătrânilor,
contra stângiturilor care au creiat în București ^{cap} și o Românie
infamă. Să pot lucra, să pot lavi în piept o singură
bestie, cel puțin! Să știu că s'a găsit în acest 1933
un singur om care să strige împotriva ticăloșilor

și să se des-solidarizeze de contemporaneitate!... Higienă, aer tare, curaj - asta îmi trebuie, asta ne trebuie nouă, tinerilor.

Încercă să se stimuleze, recitând mental toate acele formule la care ajunsese în ultimul timp. C-uni pasă dacă contribuie la năruirea unei stări „inflorescătoare”? C-uni pasă dacă acțiunea mea conduce la ruină, la anarhie, la distrugerea frumuseții, a binelui și a adevărului?! Vom crea noi, altceva, mai curajos și mai puțin, mai sincer și mai adevărat, deasupra acestui ~~de~~ bălegar și în completă putregiciune!... Și face bine toate aceste curioase mari pe cari și le repetă cu furie, cu înăpăstare. Imagini scanda loase, aprige, donquichotesti - pe cari le 170
soarbe îmbătându-se, așchi lându-se. Să piară tot, dela temelie! Alte orase, alte generații, alți bărbați - asta ne trebuie. Dacă ar putea dăruia întreg Bucureștiul, și să clădească în locul lui o cetate a soarelui, un oraș tânăr, alb, viril, pur! Un oraș fără proxeneti, fără bătrâni, mai ales fără bătrâni. Unde sunt bătrâni, acolo se adună rancuna, fierea și veninul, lasitatea, imoralitatea. Numai copii și bătrâni sunt viciosi, numai ei pot practica în-cestul, de pildă. Noi, tinerii și maturii, trăim din realități pure, organele noastre sunt perfect echilibrate, au nevoie numai de soare, de păine, de sex. Sănătate, curaj, bărbăție - în locul viciului și lasității!...

Numblă grăbind tot mai mult pasul. Cu cât se apropie de Calea Grivitei, cu atât trecă-torii se înmulțesc, hai-manabile mla. Jandarmii puțin. Numai gardienii, coborâți dintr-o camionetă, încearcă să păstreze circulația. Emilian își face loc hotărât prin mulțime, cu mâna încheștată în buzunarul pardesiului.

T

Pavel se trezi desodată întristat, obosit, și începu să se mustre că a venit din nou la Una. Se gândi la Ghighe îndată ce zări trupul celeilalte zăcând inert alături. Imaginea ei îi apăru mai vie și mai fascinantă, și crezu în acele clipe că o iubeste pe Ghighe mult mai mult decât pe Una, că numai pe ea o iubeste sincer, ~~nu~~ organic. Și fu ciudă pe prostia lui; am fost gelos, și stupid, am stricat iarăși lucrurile; totuși acum, când mă hotărâsc să rup... Privi îndărgit trupul de alături. Ce destine mă leagă de el, mă cheamă întotdeauna în jăratecul lui? Poate numai lipsa mea de voință... Dar mai poate fi vorba de voință în asemenea întâmplări? Mai ~~am~~ vreau rost hotărârile și ~~țara~~ ^{acea} mea?... Se trezi punându-și întrebări, și retorică ~~aceste~~ ^{aceste} interioară îl irita și mai mult. N'are să scape niciodată de filozofie; orice ar face, n'are să depășească niciodată acest stadiu inferior al soliloquiilor...

Ghighe îl aștepta și azi, după cum l-a adoptat zădărnice în ¹¹¹ ultimele două zile. Se deschide în casă, îndată după ce se întoarce din strada Gr. Alexandrescu, răvășind zina nătrăgă ~~într-o~~ camera lui, ascultând pianul din odaia lui Petre. Ce bună era această ^{izolare} ~~singurătate~~ încăpătănată, ignorând tot ce se petrecea în jurul lui, hotărât să rupă amănând-o legăturile prieteniei absente lungă, neinvestită, stupidă dar ficace ca o fugă... Și apoi, nătrăgă cu Diamandi și Vlădescu, nervoasă ~~aceste~~ ^{întâmpnat} fără rost, tot ce să ~~amintea~~ ^{amintea} pe urmă, ireparabil, ireparabil.... În loc să mă fi dus la Ghighe... Și vede obrazul curat, buchetul cu arceuri de ghioce, care-i luminează toată fața. Ce-ar putea face ea, acum, seara?... Ar vrea să privească pe fereastră, dar îi e frig și trage cuvertura spre piept. Tătușă. ~~Și~~ ^{Și} e mai bine așa, în ~~ta~~ lumină, fără gesturi... Aude vag un țiuț, de departe, un sunet stins dat, continuu. Arde vreo fărâncă. În curând au să treacă și pompierii. Are să se lase frig ~~și~~ seara, poate măne poimăne va ninge. O iarnă stupidă, iarnă fără zăpadă...

- La ce te gândeai Pavel?...

- La tatăl meu... S-au împlinit sease ani de când a murit...

Una tăcu, jenată. Nu îndrăzni să-l mângâie, să încerce să-l consoleze. Vorbeau adesea despre inginerul Anicet, dar pentru că Pavel începuse să-și amintească și să povestească; niciodată nu începuse prin a povesti de moartea lui.

Pavel vorbea despre tatăl său de câte ori nu știa ce să vorbească altceva, de câte ori îi era teamă să discute, să ^{se} trădeze. Găsea atunci ^{verin} ~~verin~~ pe care niciodată confesiunile sau analizele propriului său suflet nu o putea împrumuta. Căci era Felicia ^{în} ~~pentru~~ conversațiile cu Ghighe; era inginerul Francisc Anicet ~~și~~ pentru Una. De câte ori Pavel vorbea mult, inteligent, inventiv - vorbea despre tatăl său. Una n'a reușit să e un ~~la~~ tânăr deștept și profund decât din astfel de discuții. Altfel, ~~când~~ ^{când} trebuia să fie prezent, să vorbească despre el, ^{despre} ~~despre~~ ceasul și sufletul ^{de atunci} ~~de atunci~~. Pavel era ~~la~~ ^{la} plat, mediu, retoric. Francisc Anicet era planul pe care sufletele lor puteau

23 2
comunica direct, inteligent la obținerea ~~un contact~~ ~~un contact~~ mai intim
și mai propriu.

- Căciace ar vrea să te fac să înțelegi, vorbe Pavel, este că
moartea lui nu o pot accepta nici acum. Nu cred că a murit,
nu mă pot convinge că nu mai e... Deaceia, propriu zis, nici nu
sufăr. Sunt rătăcit, atât, ca și cum el ar fi departe,
și mi se face câteodată dor să-l văd... Pădă a plecat de mult
și nu s'a mai întors... Ar vrea să-l mai ținăb câte ceva. Era
un om ~~ca~~ a cărei singură prezență te îndemna să-i destăinuiești.
Și dar are aceiași impresii. Dacă l-ai întâlni, ar vrea să-i pun
câteva întrebări; atât numai. Viața lui, largă și veche, nu cred
că ar putea-o suporta...

Una îl privea, dar unii putu vedea ochii, și atunci coborâ din
pat și aprinsă lampa. Amestec continuu. 113

- Era prea liber... Poate a fost singurul om cu odevrat
liber din România veche... Nu știu cum să-ți explic, dar îl
invidiai, și era aproape neapărat el numai trăind câteva zile
alături... ~~El~~ Nu se împiedecă de nimic în gândire, nu era rătăcit
-cat de nici o superstiție, nu avea nici o prejudecată, nici o
lipsă. Totdeauna prea-plin, totdeauna prezent, văzând
clar orice situație, iubind orice întâmplare, ~~neobișnuit~~ ^{neobișnuit}, cum
să-ți spun?, avea impresia că nu mai e un om ca toți oamenii,
ci o prezență vie, ceva largă care te strălăvea și bine și rău;
bine pentru că găsea tot ce conta, rău pentru că nu se putea
să nu-l invidiezi pentru magnifică lui libertate, pentru inexistența
lui murici. Nu știu dacă te pot face să înțelegi bine...

Una ~~era~~ asculta de câteva ~~minuți~~ ~~cu~~ minute cu încredere; dar
nu curiozitate lui Pavel, ci altceva, de departe, străin.

- Întreba-ți te întrebă. Tu nu ai nici un...

[Pavel se trudea și el să asculte mai încredere.

- Am auzit și adevărat. Trebuie să fii vreun
incredibil, vreo fabrică mare... vorbi Una.

- Prea sumă dintr-un, ~~și~~ ^{vorbi Una.} mă gânde la turburanțe
acelea dela Ploști... Ioanovici lui spunea că au fost lucruri
grozave cu muncitorii; au dezarmat o companie de jandarmi,
au distrus ~~atâtea~~ rafineriile...

- Ce absurde, toate acestea. Ce destin nișter,
3 baterii acestea inutile... Ce-au să facă? Au să răstoarne
ordinea de Stat? Și? N-au să ajungă la același rezultat?
Deputații vor fi Comisarii Poporului, bancheții vor rămâne
bancheți, câțiva șefi muncitori vor ajunge sus - și
restul? Larve, tot larve... Și să reducă toată viața
la social numai pentru atâtea lucru... Să renunțe
la libertatea ta, la personalitatea ta, numai pentru a
salva cineva nenorocite dintr-un val? Cât bine se poate
face în lume? Și o cămină infimă, predestinată, peste care
nu se mai poate trece, oricâtă revoluție și reforme ~~atâtea~~
potrivite au încercat să facem...

- Totuși, nenorociți aceia... E atâta sălbăticiune în zilele noastre...

- Dar dacă s'ar putea face ceva, Una... Dacă aș ști că ajut cu ceva, uități-vă sacrifică viața de ea zece ani, nu odată... Numai că, așa mi se pare mie, ar fi un sacrificiu zadarnic; n'ai putea ajuta pe nimeni, eficient, n'ai putea libera pe nimeni... Tot ce aparține socialului, este un vis al nostru, un vis comun. Ajută pe om să-și continue viața, asta faci...

Se miră că vorbește toate acestea, și mai ales că le mărturisise Unei. Ea ascultă atentă sirena. Cineva care vine de [departe, și bate în ușa, și te deșteaptă. Un ceas rău, un ceas straniu... 113

- Mi se pare că binele e limitat în omenește, e limitat în istorie, reîncape Pavel. Cine înțelege asta, ori se sinucide, ori ajunge filosof...

O pauză. Și veni să zămbescă; ~~eu~~ de ce-am înțeles și am refuzat să fiu un filosof?..

- ... Când nu faci nici una nici alta, rămâi ca mine, un om care își pierde timpul...

Și fu rusine că a mărturisit aceasta. Cântă o țigare ca să-și alunge sentimentul de jenă printr-o serie proaspătă de gesturi. Înțelese deodată că a vorbit tot timpul sobru, serios, parcă încercând să se armonizeze cu zgomotul sirenei - și ~~siguranța~~ ^{bănuiala} aceasta că a fost sugestionat din afară, de un decor regizat de altul, și înăspri respirația.

- ... S'ar putea ca tot ce-am spus până acum să fie pur și simplu prostii. S'ar putea ca, cu popida tuturor evidențelor, viața să fie din rău, la îndemâna noastră... Cine știe?..

- Pavel, tu ~~de~~ ^{de} ce nu faci nimic?!...

Întrebarea îi trezi pe amândoi. Curiozitatea au răsunat sec, severo, parcă li-ar fi pronunțat altcineva, nu femeia al cărui glas în ceasul acesta îl cunoștea, a cărei inteligență și simțea alături. Una se codi puțin după ce vorbii și încercă să se lămurească, să precizeze...

- ... Vreau să spun că firea ta nu te împiedică să faci. Nu ești un ciacoc se spune "cerebral"; ești un om întreg. De ce te răsipești, atunci? De ce nu faci nimic?...

El se privi mult înainte să răspundă, silindu-se să-și amintescă cine i-a mai pus de curând astfel de întrebări.

- Dar existența mea nu înseamnă nimic, Una?... Faptul că pot trăi, după toate cele ce mi s'a întâmplat...

Una crezută că se referă la moartea tatălui, la pierderea averii, și-l întrerupe.

- Oricum, Pavel, sunt oameni cărora li s'a întâmplat nenorociri mai mari, și nu s'au predat, și nici n'au căzut la fund. Dinopotrivă...

- Acel "dinopotrivă" e foarte bine spus, Una... Acela înseamnă totul; o stimulare, o forță din afară, dacă înțelegi ce vreau să spun... Dar e absurd. Toată lumea ne întreabă

25
4
acelas lucruri. Era o vreme când încercam să mă explic. Spuneam
atunci: viața mea, libertatea mea ^{nu fuseseam} nimic.?!..
Ei bine, m-am convins că nu fuseseam ^{nu fuseseam} nimic. Noi apreciem un om
atât timp cât nu e intelectual, nu e cultivat, cum se spune;
atunci n' cerem să mai fie și altceva, să facă și altceva.
Nu ținem, un om, îl vede și îl acceptă toată lumea; îl iubesc,
il găsim în orice; "ce om!" spun toți. Acelas lucru cu un
registor, cu un militan, cu oricare altul afară de into-
lectual. Să nu uităm atât de mult lumea că intelectualii
să nu fie nimic în afară de cele ce scriu, ~~de~~ și vorbesc, și
fac - decât nu te poți crede că ești n' tu, totuși, un
om, cu o viață liberă și frumoasă, a ta, și că asta e destul;
și cer să faci, să le dovedești că ești un intelectual; dovada
câte poate fi păcătoasă prin scris, prin vorbă, prin faptă... E o
superstiție să crezi că cerebralii, sau intelectualii sunt
impotrivă acțiunii. Nu, greșit; ei sunt supuși celei mai ~~veritabile~~
chimicări actului, stimulate, conduse de către intelectuali,
~~pe~~ talentul sau ambizia lor. Acțiunile lor nu sunt ~~puta~~
empirice, e adevărat; dar oamenii aștia fac mai mult
decât oricare alții, activează cu o ferie furească, sunt
permanenți în treburile, permanenți stimulați, de un
ideal, de o problemă, de ceva exterior lor, specializat mai
lor... Nu știu dacă poți înțelege tot ce aș vrea să spun eu, și nu
găsesc cum, dar mi se pare că tocmai acest refuz de a face, de
această neapăsătoare în libertate, înfăptuiește... dar e absurd să mă
explic, e pur și simplu absurd...

Una, dela început minată de această veră, îl asculta cu
o bucurie neîncreștă; ^{pe} pentru ritmă oară vorbii de el.
Furcă o ușoară părere de rău când Pavel se retrăsese
brusc.

- Haide, spune...

- N'aveam nimic de spus... fi sinea asta care nu
mai neștează... Ce Dumnezeu, am nebulit aia?..

Se coborî din nou o răcoala între ei. Pavel începu să se
răchăne, abătut. Și până rău, era ^{aproape} furiș că vorbise. Să nu
s'o facă să înțeleagă că sunt un om liber, că vreau, mai
ales, să rămân liber, în sensul adevărat al cuvântului; un
libertate așa cum înțeleg eu, libertate socială, sau morală,
libertate a instinctelor... Căci sunt eu, căci sunt eu, putea fi...

- Pleși, Pavel?..

- E târziu... Și-apoi, nici n'am putea sta în
casă pe un timp ca ăsta, cu uigelia asta de sinea ținând
răta mea...

Ei
~~nu~~ n' fu frică.

- Dar să nu te duci n' tu...

Lui Anicet n' veni să rădă.

- Unde să mă duc?... Știi că am refuzat întotdeauna
să fiu martir... Nu să merg pe stradă; cred că asta nu mă
va împiedeca nimănui s'o fac... E n' asta o libertate...

Petru Anicet își condusesse prietenul până în curte, apoi iată
repede în odaie, tremurând de frig, și se lipi de soba de teracotă.
O senzație de ^{mare} voluptate ^{laolaltă} ~~amuzantă~~ cu o neliniștită aprehensivă îl
învalui. Continuă să tremure, nu de frig, ci de o plăcută
exaltare. Se îndreptă către masa de lucru, cântă un cântec
noapte lucioasă, și începu să scrie.

„Convorbire cu C. despre dragoste. El acceptă întregul părerile
mele. Că ciace conștient este faptul iubirii, nu persoana pe care o
iubești. Și mărturisesc că eu iubesc o femeie ca Nora. La început
sunt stăpânit, rozex puțin și mă plimb prin odaie încercând
să pot un sarcină. Dar vedea că sunt ridiculul situației mele,
mă utorc către el și-i spun ritos : „Nu mi-e rușine de faptul că
iubesc pe Nora ! Sufăr totuși că nu o pot avea ntotdeauna ; cel puțin
de cinci ori în ultimele șase luni, a fost bolnavă !” Amărmur
aasta, văd, îl găpăcește. Iui spune o sumă de lucruri, privind
coronul ; vorbește de igienă, de cariera mea ; muzica mi suferă
oare prin faptul că iubesc o semi-prostituată în loc să fiu
indragostit de o ființă ideală, virgină și inspirată ? La toate
acestea îi răspund râzând (deși nu-mi venea să râd ; dar
m-am prefăcut de neînvin). Ii spun că, dacă ciace interesează
este dragostea, orice alt argument nu mai stă în picisare ; muzica,
sănătatea, creația - toate acestea sunt plăceri ! Ori iubesc, ori
nu iubesc. În cazul ~~de~~ diutări, nu mă poate interesa nimic
altceva ; chiar dacă sunt nevoit să sacrific totul. Ciace nu
poate înțelege C. este această seriozitate elementară : a merge până la
capăt, orice star rutâmplă. C., ca și restul oamenilor, nu sunt
serioși ; asta le e marele defect, asta le-o reproșez eu ; lipsa de
seriozitate, de maturitate. Mi se pare că, cu cât îmbătrânesc
oamenii, cu atât sunt mai puțin serioși. Adevărata seriozitate
tot adolescența o are. De aici vesnicile mele conflicte cu Pavel,
cel mai superficial și mai neserios tânăr pe care l-am
întâlnit până ~~în~~ acum.”

Începe tocmai și-lasă să se asine cervesala, gânditor. Apoi
îchide cașetul, îl ascunde în fundul sertarului, și se îndreptă
spre pian. Mozart, de ce mi place mie muzica aceasta în care
nu mă recunosc, pe care o înțeleg fără s'o simt ? Mozart,
omul care ar fi vrut să fie dacă n'ar fi fost oga acum
sunt... După cele diutări note, gândul i s'a aprit brusc.
Priveste cu ^{incântată} mirare spre din jurul lui. Numai atât i ape
în care se oglindesc soni nefirești, pe deasupra cărora zbor
paseri cu aripi de beteală.

Au să pună mitraliera în uși. Nu se găsește niciunul să-i conducă? De ce sparg vitrinele? De ce lovesc la intrare?.. Celalt începu să râdă.

- Ce mai poate însemna toate acestea, acum?..

Pe Emilian îl făceau să sufere ~~pe~~ greșelile. Nu răspunsese nimic, strâns încăodată ~~na~~ mânerul revolverului din buzunarul pardesiului, și îi urmă pe ceilalți, tăcut^{cu totu}. La capătul gangului se găsea o uulbră, pitită lângă zid.

- Treceți voi înainte, numai doi, vorbiți ¹¹⁸ și dincolo de zid... nu trageți. S'ar putea să fie gardarum și dincolo de zid... Sirena ~~se~~ se auzea acum atât de tare încât Emilian de-abia își putea stăpâni tremurul; de euforie, de așteptare, de frică. Cei doi se depărtară cu pași iuți și furioși, pe lângă zid. Celalți rămăseră câteva clipe în nădădă. Nu vorbeau niciunul. Se auziră câteva soape, apoi un tipăt. Pomenă totu, aproape alergând.

- Mamă!... Mamă!...

Omul căzuse jos, cu gura ruptă de box. La lumina jalei - nului, sângele era negru-verde, parcă ar fi fost ^{umiditate} țărâ. Omul tipa ~~hâr~~ cârind. Durerea asta nădă, lamentată, îl înfurie pe Emilian. Unu să scoată mâna din buzunar.

- Nu trage, îi spusese același vecin. Nu trage niciunul până nu ajungem în maidan sau dincolo de garduri.

- Dar de ce l-ai bătut atunci?

- Individ dubios, răspunsese celălalt.

Trecură repede ulița. Câteva case, fără nici o lumină, întunecate, răzlețite; păreau pustii. La stânga începea maidanul, până dincolo de calea ferată. Se auzeau focuri de armă, arde, strigă, parcă ar fi fost ^{cu soc} puști ~~de~~ Emilian încerca încăodată să ulească ce se întâmpla cu el, prin ce mijloc e atât de liber, are atâtea gesturi la îndemână. ~~4~~ ~~Libertatea~~ Libertatea o simțea ca pe o voluptate pînăică, asemenea unei belii exaltate, inumane. Călca apăsător, tremurând, alături de ceilalți. Când ajunseră în maidan, începură să audă distinct tipete, chemări, ~~și~~ glasuri de femei, porunci. Se apropiau de Ateliere. Dintr-o dată Griviter venea cu zvon răbuzit de uale, răzbind la răstimpuri prin fluturatul sirenei. Și totuși, alături de el, Emilian ~~se~~ ^{scutur} o tăcere lugubră, nefirească; s'ar fi spus că întreg maidanul e pustiu, ca după un cataclism.

- Trageți numai în ofiteri, vorbi unul.

Emilian se uita o clipă ca nu-l turbura deloc acest cuvânt „trageți”. Parcă i s'ar fi spus: trageți numai în ~~pozi~~ ^{pozi}.

- Stați pe lângă garduri, vorbi același tânăr.

O punte se răzlețiră către gardul care se găsea ~~la~~ către felișor. Ceilalți traversau maidanul prin cealaltă. Emilian stătu o clipă la ulei, și alergă spre ceata care o poruncise la dreapta. În fața lui, vorbea cineva, și se trudea să-l audă. Nu auzea

decât cunute stinger, fără nteles. ~~Mă~~ Grăbi pasul ca să-i ajung.
Auzi atunci pe cineva diavolul.

- Trece o patrulă pe drum...

Alergare tot, puțin încovorată, către gard.

- Ce e la stăru? ntrebă unul.

- E rugădit. Poate e o casă, sau o grădina. Nu
se vede ~~nici~~ nici o lumină...

Emilian sări cel dintâi găplăz. Scartă data moese revolverul și mări-
tă, ținându-l strâns, îndreptat înainte, în întunec. Făcu
o altă paș, și apoi o fu frică. Se auzi iarăș urale, îndepărtate,
apoi focuri de armă, de cealaltă parte a maidanului. Zgomotele
celea îi făceau și mai crudă singurătatea. Intrase într'un con de
întunec. Se opri în stăru.

- Nu veniți, mă?

Auzi pe cineva sărind. Căteva umble.

- Ce e acolo? E rugădit?

- Poate să fie ^{alta patrulă} ~~paginici~~, de cealaltă parte, adăug-

unul de lângă găplăz.

Donbeau surlat. Lui Emilian îi fu iarăș frică, și spaima aceasta
el umile. Porci înainte, pe sub poartă, cu revolverul întins. Lângă
el înaintă un tânăr cu gulerul ridicat, cu mâinile în buzunare,
acela care lovise cu boxul. În urmă, așteau soafte; veneau
și ceilalți. Aceasta îi dădă curaj. Ajuns în dreptul uleiilor
și pînă pe strada, patrula se întorcea; trei gandarini, cu
câști, și un gardian.

- Se tragere acum? ntrebă sofit Emilian.

Se auzeau paș măsurate, grei. Emilian în băgă mâna în buzunar,
și se încălzească. Tremură.

- Ți-e frig? ntrebă tânărul cu gulerul ridicat.

- Trage al dracului pe maidanul asta, răspuse

Emilian.

- Est!, sunt aproape!

Se auzi un ropot de împușcături, cunute, stăruale. Apoi liniște.
Tinea și bătea să se spargă.

- Său Trăg ai noștri? ntrebă.

- Probabil. Au trecut cala ferată și atacă
cordoanele.

Din capătul străzii venea altă patrulă. Gandarinii o porneau
înainte.

- Ochiți pe ^{sergent} ~~găplăz~~, vorbi unul. Și trageți tot

discreta.

Tremurând de emoție, lacrimă, Emilian ^{ridică} ~~ridică~~ revolverul și-
ridică picioara. Se uita nepede în față. Așteptau tot, cu revolverele
îndreptate. Căteva spurs.

- Acum!

Emilian apăsă pe trăgaci. În acea clipă auzi o detunătură strivită,
de salvă, și lumina îl orbi. Bratul îi fu smulț; închise ochii.
Căteva secunde epuă, neștiind ce să facă. Ceilalți trageau iar.
Stăru deschise ochii, nădăru bratul și descărca potru focuri înainte,
la întâmplare. Din susul străzii auzi alergături de bocani, voci,
apoi focuri de armă. O singură secundă: sergentul căzut pe pântec,
cu brațele întinse. [Fugi, alături de ceilalți, spre maidan.

Pe stradă, Pavel Anicet începu să se înteleagă neliniștea pe care îl pătrundea ascultând știrea dela Ateliere : în amintea de clopotele ~~de~~ Mitropoliei, în timpul războiului, vestind aeroplanul. Era o neliniște ciudată, ca într'un vis ; i se părea înreal sunetul acela necunoscut. Părea ghicea o așteptare surdă și speranță în aer. Ceva care schimbaseră deodată parfumul străzilor, ~~gustul~~ ^{gustul} acela de deja vu deja cunoscut al Bucurestului. Părea un oraș nou, părea că pietrele și arborii încep să tresară. Ferestrele luminate respirau cu teamă în ~~ger~~ ^{ger}. Începuse să se facă frig. Trotuarul răsună metalic, asemenea unui oraș straniu, vart, făcut din ciment și oțel.

În vână mărimii în palton și grăbi pasul. O presimțire ; are să se cutâmpile ceva, are să se schimbe ceva. Cândat București, ce oraș nou, albit, răspăimântat... Dacă s-ar stinge luminile, ar respira altfel ; ca în 1916 ; aceleași vestiri sinistre, aceiași panică. Și totuși oamenii trec liniștiți pe stradă ; sau poate lui se pare mie, poate mei rechipui toate acestea pentru că am vorbit cu Zlău. Vine Revoluția !. Așa strigă Vlăduș Emin. Ce are să se poată schimba ? La ce bun toate entuziasmele acestea, atât timp cât suflă războiul același, în aceiași mizerie, în aceiași iluzie ?... O iluzie mai mult... Un ideal mai mult, către care vor plerză oamenii... Și după asta, altul, și altul, și altul, până la vesante... Oare să nu se înteleagă nimeni în această țară ce înseamnă adevărată libertate ?...

116

Vlădușu nu era deloc meantat de cele auzite. Că Dobridor s'a hotărât brusc să divorțeze, ~~să~~ a făcut foarte bine ; dar toată lumea vorbește de renașterea fragrantului delict, de locotenentul surprins în casă, când Dobridor venise cu prietenii... Lui Vlădușu îi era scârbă de plăcerea pe care o găseau chiar cei mai cultivați bărbați în ~~concentrarea~~ ^{concentrarea} zgomurelor acestei mizerii. Scârbă și ciuda pe Dobridor că făcuse atâtea gafe, se purtase atât de puțin bărbătesc. Răspunse oarecum iritat :

- Ce găști voi interesați în femeii, de ~~de~~ vorbăți nătrâna de ele ? Ce găști interesant în dragoste, în colajul acesta interminabil, în toate actele erotice și pasionale ? Când privești oamenii prin acest punct de vedere, al anecdotei, al evenimentului cotidian, al erotismului, nimeni, dar absolut nimeni nu mai prefiută vreun interes. Totuși fac același lucru. Exasperant. Același lucru... Oamenii sunt interesați altfel, ~~printr-un~~ ^{printr-un} ~~unghi~~ ^{unghi} abstract, prin semnificațiile sau intențiile actelor lor. Un adulter, o mizerie, o logodnă, nu ești ; la ce servex toate acestea ?... Pe cine pot interesa ele în afară de

Pericle Diamandi și răspuns ceva sub treacăt, pentru că se desprinsese, dar Vlădescu nu-l asculta ^{pe} tăcut. I se pără că înțelege bine un lucru pe care de mult încerca să și-l lămurească: Diamandi vorbește întotdeauna cu vorbele luiilian altădată. Nici o deosebire, aceeași frivolitate, aceeași voluptate în lansarea scandalurilor, același mahalagism. I se pără că întrevede o lege tristă a omeniilor; oamenii se înlocuiesc unul pe altul; când unul se deghează de ceva, vine altul și îi ia locul; când unul depășește un păcat, o acțiune, vine altul și le dărie din nou... Să fie asta într-adevăr o lege? Unii după alții, vesnica reactualizare și restaurare a tuturor preschimbărilor înaintașilor noștri?.

177

Mergea pe stradă, singur, puțin iritat de cele ce auzise, puțin amuzat de această eventuală lege și morală pe care o descoperise. Să i-o comunice lui Teodorescu; poate s-ar putea să fie ceva interesant. Sau lui Drage... Bietul băiat.

Se opri atunci mirându-se desodată. Un taxi ocolea colțul; avea camurile sparte, ușa puțin îndoită, un far strâmb, crăpat. Se opreau și alți oameni în drum, privindu-l. Vlădescu s-a amuzat automat de tot ce se întâmplase astăzi, de cele ce se petreceau la Ploesti, de ce citise în ziare. Totul se petrecea atât de repede încât nici nu avea timp să reflecteze, și se trezi cu o neliniște nefirească în suflet. Auzea acum distinct sunetul sirenei. O fi ^{adevărat} ~~într-adevăr~~ să vină revoluția?... Gândul acesta îl suspăimântă puțin. Și dete seama desodată că e singur, că a rămas singur pe stradă, în stătea gânduri care se creau spuse. O singurătate tristă, obscură; arca ar fi murit cineva în oraș, și îi e rusine să-și arate viața, și încearcă să se ascundă, să treacă neobservat. Sirena avea un timbru strein, ^{hain} ~~neînțeles~~ necurțător. O noutate ~~care~~ care neghețată, în fața căreia nu ai timp să-ți arate bunăvoința, simpatia. Ceva ostil, irațional. Vlădescu simți nevoia de a se întâlni cu cineva, de a se întâlni prin căldura prezenței ^{altuia} ~~altui~~, de a uita singurătatea, moartea aceasta ^{pe} care o descoperise dintr-odată în suflet.

Schimbă hotărât drumul și se îndreaptă spre redacție. Poate și Drage acolo, poate uai e cineva cu care să stau de vorbă...

— La capătul străzii sunt jandarmii, vorbi vecinul.

Să trecem prin gang și din spatele hotelului ajungem direct la meci.

luiilian ^{și} urina cu o emoție nouă. Adevărat, sâmb auzi vitruale spargându-se și țipetele derbederilor din stradă, îi fu puțin frică. Nu vor mai avea timp să ajungă la Atelier. Vor trece derastările, provocări fără nici un rost, răsunet inutil. Întreba pe studentul în medicină, înarmat și el, de alături:

— Nu se poate să-i stăpânească cineva? E o porcărie ce fac.

- Se mobilizează!, vorbi el deodată, deschizând ochii și clipind, des, ca să strădată lumină boarea luminoasă a odărei. Se mobilizează
 contre Rusilor!...

180

Getta încerca să-l liniștească.

- Nu, nu e nimic. I'a făcut grea la P.F.R. Asta-i tot...

[Maionul, o privi inert, fără expresie, ca și cum ar fi privit în gol. Toti mă
 mint. Le e frică de mine, cred că sunt pe urante; cred poate că am în-
 -bunit...

- Te simți mai bine? întreabă Getta.

Făcu semn din cap. De data asta, contra Rusilor... Era de așteptat. Comu-
 nisti, revoluționari. Acolo, în Basarabia. Vor trece Nistru. Și astia ai
 noștri care au jurat de-au sties, război să se mareze... Închide ochii,
 Asculță senza abătut, înfiorat la răstimpuri de toate amintirile
 care îl napădesc. Simte în jurul lui o exaltare stăpânită, un entuziasm
 care se va preface repede în deprimare. Toate prevestirile acestea le
 cunoaște, întreg jocul suflătesc al pomurilor, al unei victii noi și
 înnebunite care începe.

- Unde e Dav? întreabă deodată, deschizând ochii.

- A plecat la lucru. A mâncat ceva, și a plecat...

Au să-l răi și pe el. Are să cunoască și el. Numai dacă l-ar trimite
 pe front. Nu, nu.... O căldură îi sugrumă brusc răsuflarea. Strânge
 fălcile, își mușcă buza de sus până la mustață. Și cred că așeză.
 Ande șuierul prelungit, și închide ochii, plecând capul, nerăbdând să intre
 mare mult în deventură. N'a explodat; a căzut prea departe, o la negreșat
 în noroi și a rămas acolo. Dar șuierul se aude din nou, venind din
 față. Foc de baraj. Au să pornească la atac. Ei mă, câți oameni mai
~~avein~~ în linia I?... Dobitoarul nu răspunde. N'auzi vea?... El scutură
 de umăr. Mort. De ce nu spui mă că ai murit?... Focul se întindește.
 Singur, și e întinerec. Se uită la ceas, gest automat, care nu e nu,
~~nu e nimic~~ folosește la nimic, acum. Un fluierat lung, metalic,
 apropiat. Asta e aproape de tot; atât are timp să gândească, și
 se infundă dintr-o zăcutură sub pătură. [Getta îi apucă mâna, speriat.

- Ți-e rău, taticule?...

O privește uluit. Astia nu înțeleg nimic, nu știu ce neseamnă arta.
 Și e teamă să privească în lături. Totuși, n'a explodat; nu explodează
 nici un obuz astă seară. Iam poate nu le aud eu; poate că
 tuapoiă frontului... Nu, asta nu; ~~am~~ trec chiar pe deasupra mea.
 Atunci am surgit... Dar de ce le aud șuieratul?...

- Să chem pe mama? E la bucătărie... S'o chem?...

- Nu.... Unde e Dav?

- La tipografie. S'o duc la lucru.

Va să zică pe el nu poate să-l dozească. Nici nu știe să se apere, să se
 culce imediat la pământ. Are să-și spargă ochelarii...

- Ți-e rău?...

Nu răspunde nimic. Vrea să închidă ochii, dar îi e frică. Cu ochii

închepi aude mai bine pueratul obuzelor, pe lângă el, pe deasupra lui, toate rugămintele de noapte. Moara Rosie, aici se sparg toate rucărările neuitilor. Orice ar face ei, vâlceana asta n'o răzbeșe. Regimentul Minu, Divizia de Fier. Dar de ce Dumnezul au rămas singur?... Privește timpuriu; agentul de legătură mort, cei câțiva oameni, morți de asemenea. Să nu fie nici un rănit în noaptea asta? Nu aude nici un glămat. Vor fi căzut într-o groapă... Asta nu se poate; se află în șant, mitraliera e tot acolo, fără oameni... Mă, care ești acolo?!... 181

Getta se apropie de pat.

- A venit internul pentru injecție.

Astia, toți, nu înțeleg nimic; astia nu-și dau seama ce îi așteaptă....

- Nu nou fel de tragism? Absurd. Ce se întâmplă cu noi nu mai e tragism; este pur și simplu suprimare, distrugere. Ne luptăm mai mult cu forțele naturii, cu destinul, cu obstacolul; creiam un Prometheus, un Oedip, ^{Lady} Macbeth. Astăzi, te lupti cu mizeria, cu mediocritatea, cu asemenea întâmplări stupide ca cea de acum, când murige ori o masă proletară și fanalică, ori Siguranța Generală. În amândouă cazurile, noi suntem excluși din acest proces, din această actualitate. Noi, care recercăm să găsim și să simțim pe proprii nișoare, nu folosim nici unei partide nici celeilalte. Nu ~~am~~ mai vorbim de proletariet sau de burghezii. Fapt este că în amândouă cazurile există nevoie și interese de grupuri pentru care noi, intelectualii, nu putem nimic. Nu putem nimic atât timp cât nu ne robim intereselor lor, ale proletarietului sau ale Siguranței Generale, ale burgheziei. Azi trag jandarmii în muncitori; mâine ~~se~~ vor trage muncitorii în burghezi. Ce avem noi de a face cu unii sau cu alții? Nu ne recunoaștem nici burghezi, nu ne recunoaștem nici muncitori. Și mai vorbim de tragism?... Nu vedeți că nici nu suntem luați în seamă atât timp cât rămânem intelectuali! Nici nu întâmpinăm rezistențe. Mizeria, asta e tot ce avem; și urezi să dăruiești luptă continuă, josnică, mediocră și meschină cu mizeria să iasă un nou tragism! ~~Și~~ Yes numai roatarea, sau sterilitatea, sau ~~medicizia~~ ^{dezertarea}.

Suntem suprimați, asta suntem!...

Vlădescu vorbește întârziat, se nerăsuflă. ~~El~~ ^{L.} au ascultat toți, într-o tăcere puțin nefirească. ~~Când a murit, se făcea o pauză.~~ ~~La~~ Lazarovici la rodea rugămintele.

- E un punct de vedere individualist, ^{opuse} ~~vorbi~~ el, nar.

- Parcă există și un alt punct de vedere tot atât de concret ca cel individualist?!, ^{opuse} ~~vorbi~~ frumos Vlădescu.

Gândirea articulată este întotdeauna individualistă. Numai o gândire mitică sau una mistică are rădăcini concrete în colectivitate. Altminteri, orice altă problemă socială este ~~un~~ ^{un} simplu fapt personal, concret, ^{sau} o simplă abstracțiune...

34 }

- Aici așed că te năsești, întrerupse Lazarovici.

David nu-i mai asculta. Se ridică de la masă și trece în cealaltă cameră. Era o însuflețire neobișnuită în întreaga redacție. Cât de mult visează oamenii aceștia! Urle cerul, și ei discută problema individului.... Sentea oboseala atât de completă, încât murea cu pumnii strâși, răsufletând tușet pe nări, ghiind că altminteri s'ar prăbuși. Nu se așezase pe scaun toată seara; n'era teamă că va amuți. Se regemase de perete, încercând să asculte discuțiile din jurul lui, să distragă mintea.

182

Între la secretariat.

- Ce a spus Directorul?

- Dragă, e imposibil, e exclus să te înviorasă ~~asta~~ noaptea asta. Poate mâine. Ai văzut ce scandal e la Atelier...

- Dar nu e rău, zău mă simt foarte rău... Și tata...

- Dragă....

Secretarul mălță ^{prin} pumnii.

- Adevărat... În orice caz e multumesc.

Se întoarse în redacție; începuse să-i fie teamă să nu beșue. Își murea buzele, și încerca să se așeze pe un scaun. Să sparg ceva, să bat cu pumnul în masă, să țip odată, să le spun ce canalii sunt, ce să lbatoci.... Lichise ochii. Tremura puțin. La ce bun toate acestea? M-ar da afară, tocmai acum. Și tata.... Între deosebi, până la capăt, cât de nobil este, cât de ~~înălțat~~ definitive și sunt lăturile. Nu va putea face nimic atât timp cât există totul, familia. Sănătatea nu mai e numai a lui. E mai ales a celorlalți, a oamenilor care îl iubesc. Dacă ar fi putut rămâne singur... Nici nu și dădea seama acum, în febră, la ce ar fi putut să-i folosească singurătatea. Misiunea lui, morala lui eroică, așeză lui, sacrificiul total pentru o idee - toate acestea nici nu și le amintea. Singurătatea, acum, o dorea fizic, concret, ca un animal. Nu se mai putea gândi la nimic. Se ridică de pe scaun și intra în cealaltă odăie, unde Vlădescu continuă să discute. Când l-au văzut, au întrerupt discuția.

- Ce-i cu tine David, ți-e rău?

- Nu, sunt puțin obosit... Atât...

- Cum ti merge raionului?

- Tot așa.

Se îndreptă către fereastră și își punse fruntea pe geamul răchetaț. Auzi sirena. O furie carbră ~~hăvăli~~ în el, contra ~~întregii~~ acestor orăz luminat și simțim, contra oamenilor care treceau fericiți pe stradă, contra birourilor de aici, contra oricui. Se întoarse în mijlocul odăii.

- Pastele ei de sîcruă!... M-a ^{înnebunit...} ~~amărit...~~

- Da, vorbi Vlădescu, are un sunet stident și lugubru.

Ceva care vine dinafară de noi, de deasupra noastră. Nu știu dacă ~~este~~ putești ce vreau să spun...

- Eu te înțeleg, răspunse Lazarovici.

35

9

Vlădescu se duse și el spre fereastră. Acum nu-i mai era frică. Poate și revoluția va fi bună la ceva. Vom ^{face} și noi ca refugiații ruși, vom trăi în sătăcie lucie și vom merge la prieteni cu zahărul în hârtie, ca să putem bea ceaiu... Decorul îl năsu-
fleti; un nou profetism, al sătăției, al riscului de fiere
și de a pierde viața. Un nou sens al existenței; teama, trăirea
în paroxism... Privea pe fereastră și toate lucrurile acestea
ncepeau oarecum să-l amuze. În definitiv, nu va fi atât
de rău.. Numai, ^{dacă n'ar} ~~va~~ ^{impune} pe intelectuali... 183

- Eu mă duc la tipografie, le spusе David începând
a le strânge mâinile. Noroc...

- Eu mai stau, vorbi Vlădescu. Trebuie să devin inter-
esant. Și poate mai viu decât băieții.

- Are să-i adune pe toți sirena asta proletară,
spuse Lazarovici, ironic.

zita o clipă; să facă un calambur cu sirena? În păstrare
ambetul. Dar se răzgândi, și se așeză la masă, serios.

Emilian auzi împușcături de partea cealaltă a maidanului și se opri.
Trag în noi. Vor să ne împresoare. & Gândul acesta îl făcu să-și piardă
cumpătul. O clipă, golul din capul pieptului îl sufocă. Privi răstăit
de jur împrejur, apoi începă să pășească egal în direcțiunea șoselei.

- Ce ești nebun, mă! și strigă unul. Acolo e patrule...
Emilian se cutorase tremurând. Se apropie de tărâmul cu gulerul,
ridicat și vorbea șoptit.

- Dar n'auzile împușcăturile? Ne-așteaptă soldații și
de partea cealaltă...

- Nu vorbi prostii. Ei urmăresc grupul lui Binduș.
Nu trag în noi. Suntem însecurate din trei părți, dar te foșă
nu e nimic. Nici nu au curajul să vină deodată în maidan.
și Cred că suntem totuși aici...

Emilian începă să-și frângă mâinile, să și le strângă.

- Ce ai?

- Mi-e frig, șopti el. A început să-mi fie frig...

Porvina iar, reînviind răspirați, unul dintre ei în față, cu
două revolvers îndreptate în întunec.

- Crezi că a murit? întrebă Emilian.

Cealalt el privi breșă; tăcu și scripă, departe.

- Ce importanță are dacă a murit..., vorbe el, târziu.

- Cine l-o fi împușcat? întrebă iar Emilian.

- Noi, ~~dar~~ totuși. N'a murit de un singur glonț.

N'ar văzut cum s'a prăvălit? Cel puțin trei cartușe au trecut
prin el...

Emilian revizui scena și același gol din capul pieptului îl ~~și~~ clătina.
Poate n'au fost eu. Lui tremura prea tare mâna ca să fie eu. Un
cutimant rearticulat și straniu, de ireparabil, de schimbare și

36
rupere definitivă de oameni, îi turbură atunci conștiința. Ar fi
fost atât de ușor ca nimic din toate acestea să nu se întâmple....

- De ce l-ai răpus? întreba Eucilian, furios.

Pe celălalt d^{le} străbătut o bănuială; astuia îi e teamă, începe să-l
mustră conștiința. Dacă ne trădase? Dacă se duse să spună tot,
și numele?... El privea aspru. 184

- Dacă asta ne telefonai cu atâta furie astă seară...

A început să-ți fie frică, acum?

- Nu mi-e frică, striga Eucilian. Știu că voi credeți
că mi-e frică, dar puțin mi-i pasă!... V-am întrebat la ce
folosește moartea asta...

Se rusina numai de cât că vorbise atât de tare și se trădase.

- Asta e altceva, răspuns celălalt. Ți pot spune la
ce folosește; se revăta lumea cu revoluția, și cu cât vor fi
mai mulți morți, cu atât va prinde lumea curaj...

- Dar dacă încep reprimările și vor suferi oamenii
nevinovați?

- Cu atât mai bine. Au să-i îndârjească și mai
mult... Asta vrea și Partidul...

Eucilian ar fi vrut să mai întrebe și altceva, pentru recuperare.
Tarea lui lăuntrică, dar se apropiau de drum, și nu mai vor-
bea nimic. Cel din față le făcu semn să se oprească.

- Nu s'ar putea să strângem felinarul? șopti Eucilian.
Avea ~~pe~~ trece atunci neobservate...

- Est!...

Adeptarea câtorva ~~se~~ minute, tufilate, până ce auziră un suflat,
și atunci ~~traversa~~ repede, aproape alergând, drumul. Eucilian
și porcu către o clădire al cărei spațiu se găsea cerusă și
stins în noaptea.

- Ce faci? nu mai vii cu noi?

Celălalt porneau în susul drumului, spre Steliera.

- Mi-e frig, răspuns Eucilian. Mi-e frig și
sunt foarte obosit. Mi-e teamă să nu leșez...

- Mă...

Tânărul cu gulerul ridicat îl privi ~~pe~~ către trupu, să vadă
încotro apăsă. Eucilian alerga spre casă. Se auzeau acum
multe împușcături în față, poate cu câțiva străzi mai înainte. Nu știa
ce să facă. Începu să se mustră că a fugit de grup. Vru să se întoarcă,
dar îi fu frică de întoarcere și de drumul pustiu. Nu mai zărea
pe nimeni. Au să creadă că sunt pe loc. Au să mă spună la
toată lumea... Făcu câțiva pași napoi, dar auzi zgomote
și se aruncă, trăgându-se jos, lângă zid. Tremură. Izi pipăi bu-
zumarele. Revolverul era tot acolo, în pândesiu. Cântă portmoneul;
~~scut~~ cartea de vizită poate servi la ceva. Văcă mâna în buzunar,
după chei. Nu le găsi, și se sperie. Cântă repede, în fiecare
buzunar, la vestă, peste tot. Le-au pierdut pe drum... Gândurile
acesta îi paraliză orice inițiativă, orice act de curaj. Cum au
să pot pune la loc revolverul?... O clipă se fu ișpitit să-l
arunce. Dar și aduse aminte de inițialele de pe mâner. Începu

să tremure, palid, slăbit ca după febră. Zgomotele se auzeau
 mereu. Dacă rămân aici, mă prind când vor & veni patruzele...
 ridică, aproape fără să știe ce face, și se furișă de alungat
 duleu. Incepuse să latre câinii, și scutură pământul, ridică
 uleiul și porci repede, numărând în gând ca să izgonească
 paima. Când ajuns în drum, găsi tocmai la celalt
 apăsă grupuri de oameni, fâlcuroși. Pe unii nu îi mai pot
 edea; sunt încă în întineret. Nu mă pot vedea, nu mă
 pot vedea... ~~La~~ Merga privind înainte, capul, zădărnici,
 răsuflarea.

Când intră, Pavel își găsi mama și pe Petru în odaia lui.

- Bine că te-ai întors...
- Credeți că ve-a prins revoluția? zădărnici Pavel, începând
 să glumească.
- Nu a fost teamă...

La urmă sa stă pe fotoliul de lângă birou; îmbrăcat în negru, cu părul
 aruncat înapoi de ~~pe~~ templu. aici.

- E prea cald, spusese Pavel, ca să rupă tăcerea.
- Vii deaparte, și ți se pare că e cald. Vorbi mama.

Petru tăcea, rezemat de birou.

- De aici nu se aude atât de bine sirena, vorbi iarăși
 Pavel. Cel puțin poți dormi liniștit...
- E adevărat că vine revoluția? întrebă mama.
- Ce ne interesează pe noi dacă vine? răspunde în tăcere
 Pavel. Dacă am fi fost bogați, mai rutelig; dar așa cum
 suntem acum, tot una e...
- Crezi că n'are să fie nimic grav? ~~spusese~~
- Pentru noi, nu. Vom fi mai săraci, dar ne-am
 obișnuit, nu e așa?
- Mai săraci?... N'au să mai poată fi oameni bogați
 și puternici?... Trebuie să ajungi și tu la Francisc...

Lui Pavel îi fu teamă să nu înceapă aceeași veche discuție; răscumpă-
 rarea Arvineștilor, bogăția de altădată, regretul după trecut. Orice
 putea răbda din partea mamei și, mai ales, de tăgăduirea după
 trecut. Când am fost noi la Bruxelles, tu îți mai aduci
 aminte, Paul?... Crăciunul acela dela moșie, când Drăghici te-a
 rugat să tragi cu pușca... Sauria dela Arvinești, sobele dela
 Arvinești, călătoria în Belgia și Olanda, cai cari s'au speriat
 de malul Altului, toate acele lucruri moarte pe care măcar
 le aducea mereu aminte, în pragurile Sărbătorilor. De
 câțiva ani, cele mai peribile zile ale lui Pavel erau ~~cele~~ zilele
 Crăciunului. Atunci mama sa evoca la fiecare ceas un episod din
 viața de dinainte de război, lăcrăma la masă, tăceai în
 fața sobei (acolo unde obișnuia să șadă, în orice casă s'ar fi
 aflat, inginerul Anicet). Când auză coruri pe stradă, Pavel
 ar fi voit să-și astupe urechile. Toată bucuria acestor sărbători
 de iarnă îl otrăvea, îl copleșea cu amintiri și cu tăgăduirile mamei,

și luptă brutal împotriva lui, încercă să le ignore, afundându-se în lecturi abstracte, evitând orice ^{contact} ~~contact~~ sentimental. De câte ori intra mama sa în odaie, lui Pavel îi era teamă să nu treacă melancolica evocare. Răspundea atunci brutal, stângaci, măpățat. Se prefăcea nepăsător, râdea și glumea sau nu răspundea nimic, ci făcea în neștiință părți ce mama se hotărâ să ~~plece~~ ^{plece} din odaie. Prezența ei, mai ales când îl găsea singur, era periculoasă și turburătoare. Niciodată Pavel nu mergea cu ea să vorbească cu mama sa. Niciodată n'a stat cu s'o mângâie. Dacă, cel puțin, nu ar spune în față că sunt un ticălos, un fin nerecunoscător, un pierde-vară... Dar mama nu-mi vorbește niciodată precis; mama se plânge numai, se tănușește, sau tace... Și Petru care stă ~~pe lângă ea~~ ^{pe lângă ea} ca un ghimp între noi, și nu scoate o vorbă. Parcă mi-ar suspecta, parcă mi-ar face și el un rechizițoriu....

-Nu ne privește pe noi ce se întâmplă, vorbește ~~le~~ ^{le} leure, după lungi tăceri. Sunt alții care n'au ce mânca, n'au unde dormi. Iară Dumnezeu, nu scutem cei mai săraci oameni din București... De ce să se plângem?... Apoi se ațigă și se ridică. Petru îl privește o clipă în ochi, răutăcios.

-Hai să mergem, mamă....

Ulcăr se depărta de fereastră și se întoarce în mijlocul odăii. Și străluceau ochii.

-Ar trebui să pună mitraliera în ei!, izbucni. Direct, fără somație. Am impresia că sinea asta lugubră pună a prohod. Fapt de o asemenea provocare, singurul răspuns ar fi mitraliera. Mitraliera, domnule, în carne vie. Nu în numele unui guvern, care poate să fie caraghios sau inexistent, ci în numele unui principiu; al autorității. Sau, dacă renunți la acest principiu, atunci și nu mai e nevoie să mesurori Stelicerel cu gandarul. Din două una; ori tragi odată ce ești provocat (și salvezi, cu orice riscuri, un principiu de stat), ori ești democrat, și atunci nu ai dreptul să trimiți acolo soldați, și să-ți li în față baricadelor, de răsul lumii....

-Dar parca ~~era~~ ^{era} odată revoluționar, vorbește lașonice, puțin enervat.

-Desigur, și acum tot revoluționar sunt. Ce spun eu e perfect revoluționar. Numai, în alt sens decât cel uzual, ^{cu data arșii} ~~sens~~ ^{at} ~~atterat~~. Adevărată revoluție se face de jos în jos; niciodată de jos în sus. Revoluție a făcut Dumnezeu creând lumea; și a revoltat împotriva haosului, împotriva neființei; în locul nimicului a creat ființa, în locul neantului a creat eternitatea. Asta e o revoluție. Și Iisus, tot revoluționar a fost. Dar s'a coborât de sus. Totdeauna de sus. Adevărată revoluție franceză

a făcut o elită, metafizicianii și moralistii, mult mai târziu de 1789. Tot de sus în jos. Când peruzile de jos în sus, nu mai e revoluție, ci asasinat, pecuniarul, teroare stupida.

- În numele cărui principiu? Întrebă Vlădescu!

- În numele a două esențe ^{vietii} și realității lumii.

- Nu prea înțeleg bine ce vrei să spui, întreprinde Lăzarovici.

- Să mă explic, atunci. Omul este astfel făcut încât poate accepta orice experiență, cât ar fi ea de primejdioasă, cu o singură condiție: ca experiența aceea să instauraze o ordine nouă, necunoscută până atunci. Ordine nouă în morală, în politică, în spiritualitate. Nu e așa? Răspunde orice, cu condiția ca să iasă de acolo, dacă nu împlinim, cel puțin altfel decât cum erai.

Foarte bine! Acum, ceea ce este rău cu revoluția de jos în sus, este că nu ea nu poate fi niciodată nouă.... Nu prea înțelegi, nu e așa? Să luăm exemple. De pildă, revoluția de astăzi. Ești copleșit că asta e revoluție? Este într-adevăr ceva nou?!... Este pur și simplu o copie după acte istorice deja ~~în~~ mistuite; este ceva învechit, ceva imitat până la exasperare, cum care să aia mai făcut de cel puțin 10 ori până acum. Întrebă spunea: ei și ce e dacă s-a mai făcut?! Păi, atunci, de ce mai vorbim de revoluție? Spune: i cucerirea penelor prin teroare și asasinat, spunea oricum vrei, dar nu revoluție.

- Și ce desăvârșim după sine revoluția propriu zisă? Întrebă Vlădescu.

- Un act cu desăvârșire nou, un act care să creieze un ^{alt} ~~un~~ cosmos, o altă ordine spirituală și politică. Ori, până acum, revoluțiile politice s-au făcut prin concesii aduse masei. Asta deja înseamnă o abdicare, un compromis. Numai o elită poate face revoluția, numai voința ei poate fi destul de liberă. Celălaltă revoluție ^{au fost făcute} ~~sunt făcute~~ de batrâni, de necesitățile unei lumi vechi. Numai tinerii, numai o elită tânără poate instaură o ~~o~~ ordine cu adevărat nouă. Altfel, asistăm la simple și stupide lupte politice pentru cucerirea penelor. Și asta nu poate interesa pe un om liber....

- Foarte paradoxal, întreprinde Lăzarovici.

Atunci se pare că n-ai revoluția pusă.

- Dar la război mă înțeleg cu totul revoluției nesfârșite, strigă Lăzar exasperat. Sunteti ^{cu} totii niște lași de ultima mână; vă e frică de o mitologie, adunată în titlu: Revoluția Rusă. Ei, ce e mare lucru cu Rusia? Niște barbari dementi, care au fost cândva la modă pentru că exista mitul „geniului slav”, și acum au

ajuns din nou la modă pentru că ~~au~~ ^{au} montat două filme bune și au născocit planul ~~gimnastic~~ ^{cinșal} care foarte precis despre care nu știe nimeni nimic. Feti mari bărbați, nu ră speriați de orice histerie, ce Dumnezeu!! O degenerescență colectivă, o teroare ~~de~~ exercitată de câțiva oameni surmenați, nebuniți de muncă și sleiți de continuul efort de a se uita în abstracțiuni — asta e Revoluția Rusii.

— Exagerezi îngrozitor, vorbe Vlădescu. Adevărul este și mai trist, și mai înșirător, și mai uedios... 188

Lazarovici se gândi o clipă că ar trebui să răspundă lui Eleazar, dar plutea în cameră o atmosferă exaltată, și trepidanța aceasta a oamenilor și autămplărilor nu-i plăcea. În asemenea cazuri, stă deoparte, observând, tăcând. Au să-i răspundă altădată lui Eleazar; și făcu imediat o notă mentală: unific Revoluția Rusă. Poate putea scrie ceva pe această temă...

Între atunci reporterul Capitalului.

— Domnilor, încep el, parcum eufatic, astăzi noapte Siguranța a constatat că există 100.000 de comuniști în Capitală. Și dacă, așa cum e probabil, sunt toți marșanți, are să iasă boala mare... Să fi răzgat camionetele cu muniții pentru gardienii... și să au dat cartușe, carabine...

— Poftim!, exclamă Eleazar... Te poamești că și nemerocutul acela de Zumbian o fi muncat... El curăță cu Siguranța; ~~ăla~~ e un comunist de elită, adică un mare precis un terorist. Înțelege revoluția de sus în jos; n'are nici o șansa...

— E acasă, ^{urât} ~~spite~~ ^{ca să} Lazarovici proupt. Mi-a telefonat ieri și la 9 și la 12 întrebe cum merge greva.

Vorbi acestea în treacăt, dar puțin palid. Reporterul era agent la Siguranță, și îl cunoștea pe Zumbian. Bobitocul ăsta de Eleazar care rugă în gura mare și face gafe care ar putea costă ~~libertatea~~ prietenului său... Încerca să schimbe vorba.

— Crezi că au să reziste mult? întreba pe reporter.

— Am fost pe acolo acum vreo ceas. Am rugăscat pe un gardian; sunt pe loc. Dar s'a tras din două gardienii, un din Atelier. Deci, se pare că sunt marșanți foarte mulți muncitori....

Se aplecă la masă să scrie. Vlădescu ar fi vrut să plece; era târziu, ~~se~~ se simțea obosit; dar nu se nemeta până rămânea singur. O tensiune ciudată îl mistuia; o nerăbdare nemerocată până atunci.

— Tu mai stai? întreba pe Eleazar.

— Nu mi-e somn. Nu pot dormi. Mi vine să urlu de furie, alături de sirena această lugubră...

Se apropiară amândoi de fereastră și priviră în stradă. Eleazar era pătruns de un ~~ca~~ sentiment greu de nepărare, de neputință, de inutilitate.

— Și s'a putea totuși, vorbi el, dar, ca nimeni dintre noi să nu aibă dreptate...

Când se sui în masină, Emiliana simți, cum îl apădăste o moloșcă
stăvitoare; două puzghiuri fierbinți și iritante ^{îse pot mufipse} ~~trafăuindu-se~~
în gale, două puzghiuri de parca ar fi avut osul putred. Dădu adresa
lui Jean Ciutariu. Dacă doarve, îl deștept din somn. Trebuie... Deschise
ușa, se apropie de pat. Mă Jeanne, sun nevastă de tine. Dar nu trebuie să
spui nimănui că am venit la tine la ora 1 noaptea.... Văi de mine,
na, creșt cine mă iei?... Bravo, atunci uite ce e; să-mi asuzzi
revolverul ^{asta} ~~asta~~ până mă înviorăm... S'a rătăcylat ceva, nu
st să-ți ~~ps~~ spun acum....

189
Tremură nervos, dar fără să-i fie teamă. Spaima a fost înecată
de acea toropeală fierbinte care l-a pătruns îndată ce s'a auzit că
fără de orice primejdie. Se vor face arestări ~~de~~ de comunisti
la masă, noaptea aceasta. Aşa i-au spus ceilalți. Razii, per-
chezii; agenții știu tot o poate știu de acum unde a fost el.
Ata noaptea....

Masina se opreste brusc. Euiliana își hidia gulerul dela pardesi'u,
înfundă palăria pe frunte și plătește înainte de a se coborî.
Precauțiunile acestea le ia cu multă atenție, ca și cum s-ar fi
simțit amenințat în deaproape. Deschide portița și intră
în curte. Trece să bată în geamul din pre strada. Așteaptă,
eraudator, tremurând de frig. Bătrânul apare din nou. O fi cu vreo femeie...
dar, oricum, ar putea răspunde... Auză sirena, și sunetul îl exas-
peră; îl face să-i pară rău că a fugit, că el se afla acum la
îndăpost, în timp ce alții, Dumnezeu știe... Ar fi vrut ca totul să se
îsfârșit în clipa când s'a hotărât el să se întoarcă în oraș. Să
nu se mai continue, și după el, lupta...

El străbătui deodată gândul că Jeau ştie de ce a venit la el, şi se
me să-î deschidă. Şer. în dedea seama că e albul, totuşi gândul
ste stăruia. Jeau a fost întotdeauna un lac, un fricos... Poate că
a rugur, acum, şi tremură. Şi el care noi spunea că veghează în fiecare
parte până la 2 două, ca să-şi termine "Predica Sf. Iuliu" Sebastian...

Mai batuta odata in geam, cu furie. Sela o alta fereastră
 am un cap de femeie.

- Cant pe deal ~~de~~ Cîntarii, spre familia nepo.

- ~~Stă~~ Nu vrei să ai, domnule. Odaia e goală.

Ţ'a mutat dela Boboteagă... Nu mai stă aici...

chiar și deodată, net, senzația că risală. S'a mutat Jean
tră să-l anunțe... I se părea stupid faptul acesta, stupid și in-
bil. Multe mi s'ar se întoarce în stradă. Avea sentimentul că s'a
tăuylat ceva în prezința lui, de care nu-și poate da seama.
ca se întorse de departe, și surprinsese chiar în clișee totuși
sumă de lucruri schimbate, altele dispărute, altele nitate;
a despre toate acestea nu sta nimic. I se părea atât de
dat ca Jean să se fi mutat fără să-i spună și lui.

Mergo la pe strada bunică. Se trezi deodată să n'a rezolvit
leua revolverului. Dacă îl are... Nu, trebuie să-l încredințez
iva, cuiva ^{de} care nu mi-e teamă că are să mă trădeze.
Ajuse cu buclă. Și îndreptă pasul, ridică secrete capul, și
opri o clipă cu un gest simplu. Crezi că făcând toate acestea
amici nu va bănuți că poartă asupra ei un revolver.

Tatăl deschide larg amândouă brațele, și cade în mijlocul odăii, "Copiii mei!". Și lovit cu fața de podea, dintr-un tot și o rană, o plagă sângerândă. Fața e asemenea unei cărpe strâns ghemuită și mișcătoare în sânge. Și e teamă și o priverșă; teamă și scârbă. Fața e desigurător de vie; cărpa aceea, slăbită în sânge, are totuși un aer de familie pe care îl cunoaște și pe care nu-l poate uita. Vrea să deschidă ochii, să-și indice tatăl cu ochii închiși, dar glasul cunoscut îl roagă: "am să mor, Davide; sănuta-mă mai întâi de a muri!". Și orice ar putea face, numai să nu se apropie de plaga aceea sângerând, să n-o privească. Și totuși, tre buie. Mai aproape, mai aproape...

Se trezește speriat. Adormise cu capul pe brațe, năclăit de căldură. Piciorarele și sunt ghiată. Gucele și se bată cu palmele. Cimentul ăsta are să mă nenorocosă... Privește în jurul lui, și dă cu ochii de secretar.

- Erai tare ostenit &...

- Da, viața prius somnul. Trebuia să mă destăpân...

- Na sosit încă reportajul, așa că te mai poți

odihni vreo jumătate de ceas...

David deabia acum începe să înțeleagă că se află la tipografia; nu lucră decât o singură mașină de scris, dar dintr-un etaj se auzea surd găcneturile rotativelor. Se ridică de la masă și începu să se plimbe, oprindu-se din timp în timp în fața celor ferestrelor; dar începuse să se răcească; deabia își mai putea încălzi mâinile. Obosala îi pierise. Tot simțea capul lîngedat; năclăit o ușoară durere la năclăituri, în vârful oaselor. Biruire și de data aceasta. Siguranța că nu l-au putut doborî nici aceste nepropunări, și dădă o bucurie liniștită, robustă. Privea gâmbind pe secretar.

~~X~~ - Mi-am verificat încă odată teoria mea asupra efortului și oboselii, începu David. Nu există obosala pe care un efort continuu, o neapăsătoare negare a ei, să n-o distrugă. Doamne, acum un ceas eram istovit, complet istovit. Dar nu m-am dat bătut, n'am vrut să accept evidența. Și acum, crede-mă, mă simt perfect...

- Dar ai dorit puțin, vorbi secretarul.

- Aa, ăsta-i secretul meu, răspunse gâmbind David. La mine, vîșal are o funcție bine stabilită. Eu, dacă n'as...

[Intră băiatul dela redacție, cu manuscris.

- Reportajul pentru Capitală. Și a spus dl Paulele să-l chemați imediat la telefon...

Secretarul ~~totuși~~ coborî la celalt etaj. David și aprinsă o țigară, și răsfăță manuscrisul. Titluri în capitală: Avertări la comunisti în toată țara. Siguranța Generală face descinderi la locuințele conducătorilor comunisti. Se va declara starea de asediu? Hotărârile cu privire la ghera muncitorilor ceferisti. Luptele de azi-noapte. Ce se va întâmpla la Steliere. Ultimele informații: în momentul când rușii erau edelii...

eu el, și totuși atât de împărtășit, atât de strein. Fugați peste
~~pe~~ fire de străni, de inexprimabile; parca ar fi existat la
o moarte a lui însuși, o moarte ciudată, care ar născuna mai
mult ~~reputație~~ ^{de somnare}, născare. Să pot simți cel puțin întunecul...
Nu, nu, e cu totul altceva; penibila reputație, de a înțelege cel
putin de ce ți-a fost urât întămplarea asta. Dar, poate, orice
~~une~~ oare cunoaște aceeași tristă, unică, experiență a împărtășirii...

Shighi, Una... Și totuși nu e asta. Nu sufăr pentru că
le iubesc; poate nici nu le iubesc; poate că..., dar Dumnezeu
știe de ce mi-a pus asemenea întrebări? Totuși, faptul că s'a
întâmplat asta, și iubesc două femei, faptul acesta e mă
inebrenște. S'a împărtășit ceva... Nu, e absurd; sunt plin de
unul față de fiecare în parte. Și totuși, dinafard de
uine se întâmplă ceva ciudat; este altceva alături
de mine, cu orice din ele e răi aple. Când ~~într-o~~ ^{strâng în brațe} pe
Una, ce mi e lipsă? e absența mea într-isteață? e
măstăcare înși ratează. bucuria pe care o aștept, ~~pe~~
Și totuși, nu pot opri numai pe Shighi. Iuri pare rău
de ceva, de ceva fără nume, care mi e deosebit întâmplat
Una, dar care putea fi orice altceva, o altă pasiune,
o distracție, știu eu ce? Și totuși asta mă împiedecă să-mi
ating... să-mi ating ce?... ambiții n'am, în știință, în glorie,
cu avere, nu mai cred de mult... atunci ce mă împiedecă să
ajung?... poate mântuirea mea, poate simplimea mea ~~de~~
omenească, o realizare, o viață, rotundă, unică, perfectă,
ce, altceva? dacă nu salvarea sufletului ăsta?...

Se trezi deodată departe, departe. Se scutură. Se
facea frig în odaie. Sădămintele acestea nu le avusesse
nici o dată. Creșuse totuși atunci în viața lui, proprie,
perfectă, liberă, operă de artă. Și acum întâlnea
un drum mai departe, depășind cea mai operă de
artă pe care s'ar fi îndrituit cu bucurie să o înfaț.
Vierșoi. Destinul; să fie ăsta? lucrul născut dincolo?
Un sens, un rost al curgerii acestuia continuu, a
vieții acestuia obscure și născare. Salvarea mea. Sensul vieții
mele. Și asta mi-o fură întâmplarea, destinul; asta
mă împiedecă să realizez dualismul blestemat, forțele
acestea personificate, lumina și cealaltă lumina, două
lumini, două femei de lumina, două leceafate
coborâte în întunecul meu. Dacă ar fi lumina și
întunecul opți să aleg, apoi putea alege. Dacă ar fi
înger și demon, dacă... Dar, Dumnezeu, tot amândouă
sunt îngeri, tot amândouă sunt lumina. Ce mai pot face
atunci? Cu cine să mă lupt? pe cine să mă lupt? Poate în-
tunecul e de mine, nu ar fi putut...

Sădămintele îmi risipiră deodată. Eră răsturnat în fotoliu,
și tensiunea care îl strătăuse catex clipe îi devastase

față. Avea ochii strălucitori. Au fi vrut să facă ceva cu ei, cu ⁴⁴
durerea aceasta pe care o plăcea să i-a adunat în lumina lui, ⁴⁵
genere. Au fi vrut să poată plânge, numai o clipă, o singură ete-
tate. Urgat, un ulet, un deăncet. Și totuși, nu putea face nimic. Trecea
măsură de frigul care se lăsa în odaie. Un sentiment de mare apropiere,
orăută, în singurătate. Dar nu moartea reală, călătoria de dincolo-
și o somnare în ^{negul} ~~regal~~ mineral, o pierdere de nimeni pînă, 93

Rămăsese mult timp așa, fără nici un gând articulat, într-o
tristete lăsedă, universală. Auzi un ciocănit la fereastră.
Zgomotul i se părea atât de nefiresc încât nu i se clietă
din fotoliu. Apoi un ecou; asemenea unei mîni de
umbră, mîna se opri se lăta pe geam, un semn. Tremură;
era frig deabinelă. Se ridică și se apropie de fereastră.
Emilian. Aproape că nu-i veni să creadă. Ce faci mă? ce-i cu
tine? N'apucă să-i spună ceva. Se duse să-i deschidă. Omul
acesta viu care se apropia, acum, de el, totuși acum... Un
destin blând, caritatea lumii întregi, ^{insul acesta,} ~~pozorât~~ pe neașteptate
în izolarea lui înghețată.

Intrară amândoi în odaie în vîrfurile picioarelor, ca să
nu facă zgomot. Emilian rămăsese cu pardesiul și tremură,
își masaja pumnii suflând în ei.

- Bine că te-am găsit acasă... Credeam că ești,

tu undeva, la vreo femeie...

Amicet zămbi. Fără nici o urmă de tristete acum. Era cald
acum, era omenească înăperea, cu tovarășia aceasta vie
trînisă de cer. Emilian aprins o țigare. Trecuă să
pară cât mai firesc, cât mai oarecum; dar mișcările n-
erau pripite, nervoase, față lui era devastată, ținea mare
mîna dreaptă în buzunarul pardesiului.

- Pavel, începui el deodată, apropiindu-se. Știu
că ești un om tare...

Calalt îl privea în ochi. De ce nu se pare totul de o corâsi-
toare disemnată? De ce ~~se~~ învi vine să tremur, ca în fața
unei năvăliri ~~repetă~~ pe care mi-e peste putință s'o năvălir?

- Uite ce e...

Și apoi o pauză, în care timp scutură cenușa țigării și-și strânse
mai aproape de trup pardesiul. Era într'adevăr foarte frig.
Fumul de țigare ~~plutea~~ se răspîndea stăruitor, toxic, aproape
fără culoare.

- Uite ce e, repetă Emilian. Pentru că tu ești
nu te poate surprinde, îți spun direct; vine de la Steliere.
A fost lucruri grave, acolo. Au împușcat și ei, au
împușcat și ~~se~~ noi... Și eu, reluă după o pauză.
Se fac nazii petrușdenei, în noaptea asta. Poate vine
și pe la mine, dacă doborîcii aceia de la Club au să
mă trădeze....

Se opri câteva clipe. Vorbiase repede, privind în jos și plimbându-se prin odaie. Anicet avea senzația bolnăvicioasă că asistă la o scenă pe care o mai trăise cândva, că tot cedare și quine Emilian i se par cunoscut. Aștepta parcă să audă lucruri pe care și le amintea ca prin vis.

194

- Am tras și eu.. Cu revolverul asta...

Scose ~~repede~~ cu un gest smucit arma și o așeză pe masă. Anicet începuse să gămblescă, proteste.

- Vezi că e încărcată.... Am avut gloanțe destule.. Nu e al meu, e al lui babacu. Căce e plictisitor ~~de~~, faptul că am pierdut cheia falsă cu care am deschis biroul. Arungez eu asta în câteva zile... Dar astăzi, îmi fâșie, mă tem de o perchezie... Nu ți-e greu să mi-l păstrezi tu?..

- Cu plăcere...

Anicet răspuse simplu, mirându-se de ce găsea necesară Emilian o introducere atât de lungă. Se apropie de birou, luă revolverul și se gândi o clipă în ce sertar să-l ascundă. El cântărea în palmă.

- Cel puțin ai reușit cu el?

Emilian se negălbemi. Știusse țigara nervos, făcându-l o aproape, în scrierile de lătar.

- Nu știu. ~~A~~ Nu cred că am reușit. Am tras mai multe deodată. Nu se omoară cu ome atât de simplu...

- Itră.

Deschise sertarul, ~~și~~ ^{revolverul} depășind într'un ~~z~~ petec de jurnale și-l ascunde acoperindu-l cu o ~~că~~ câteva dosare. Emilian privea scena aceasta ca și cum ar fi asistat la o înmormântare. Începu să tremure.

- Ce frig e la țino...

- Nu e așa? Am crezut un timp că mi se par, numai. Dar e într'adevăr frig... Cum n'ar degerat tu cu parderiul?

- Nu credeam că am să mă ținore atât de de vreme.

Emilian avu o clipă senzația că El Anicet îl suspectează. De ce mănt, atunci? De ce nu-i opun adeverul, că am ^{rezit} ~~rezit~~ cu parderiul ca să seamăn mai mult a proletar?...

- Nu vrei să stai puțin? Mie nu mi-e somn...

Emilian ezită. E atât de rece în odaia aceasta, Anicet pare atât de cald, atât de straniu de cald. Oare femeia aceea... La mine e cald, acum. Să pot dormi numai, să pot dormi fără să mă gândesc....

- Rămâne între noi tot ce ți-am spus, vorba

Emiliană brusc, puțin speriat.

- N'ai nicio grijă...

- Chiar după ce am să-ți dau revolverul... Zău,

Parole, am nădăd în tine...

Anicet avea tot mai mult senzația că se petrec lucruri ciudate. Oare Emiliană n-o fi nebunit? Vizita aceasta nocturnă, aproape de dimineață, cu un revolver care trebuie ascuns... Maria persecutată, poate... Sentura căne ca să alungeze gândurile năstrușnice care îl terorizau.

- Trebuie să mă duc, acum. ~~vor~~ Mă simt mort de oboseală. Așa să-ți apun altădată...

- A fost palpitant? Rețineți Anicet încercând să gămblescă.

Celălalt nu-l putea înțelege. Începui să-i pară rău că a venit, să-i pară rău fără motiv. Nu ședea, nu se potolise. Dacă ar putea dormi.

- Mă duc. Noaptea bună, mă, și-ți

multă măr...

Anicet îl conduse cu aeriozi laare aminte până în curte. Se întoarse turburat în cameră. Privi biroul zgâmbind. Omul ăsta a trecut la fapte, începe să devină primejdios. Și aminte deodată de Una, de

ghighi, de suferința lui de până mai acum un ceas - și toate lucrurile acestea i se păreau fără rost. Fără rost și înșelăciune, cu al cărei zgornot se obișnuise atât de mult încât

hiér nu-l mai aplea. Se dezbracă precipitat ca să poată intra mai repede în astoriuit, să se încălzească.

X

"Faust, scumpul meu, mi-a fost atât de frică astă noapte! Mă simțeam atât de singură! Credeam că ai să vii, că ai să te înduri să vii. Sirova aceia care nu mai încetă. Nici n'au avut curajul să citesc ziarele acum, dimineată; nu vreau să știu ce s'a întâmplat. Mi-a fost frică, frică, n'erau singură. Cât de-am adoptat! Am lăsat lampa aprinsă până la trei dimineată. Ți-ai spune că am plăns dacă nu mi-ai fi teamă să nu mă coți. Faust, Faust, de ce nu vrei să mă iubești puțin? Nimeni nu te-a inhib în lumea asta mai mult ca mine. Dacă ai fi venit, măcar o clipă, să te văd n' să nu mi mai fie frică... Păa eram singură, Faust. Nu te am decât pe tine, numai pe tine. De ce nu vrei să mă iubești puțin?... Știu că scrisoarea aceasta are să te supere, ^{și} ți cersesc dragostea, dar nu mai pot, Faust, nu mai pot fără tine. E vina mea? E vina mea dacă te iubesc peste fire, peste limitele iubirii omenesti?... Faust..."

~~Și~~ Se opri din scris. Începuse scrisoarea cu lacrimi în ochi. Acum era tristă, resemnată, obosită; simțea că era ireparabil stupid n' fără rost a intervenit în dragostea ei; că Pavel se depărțase, se retrănea, că orice i-ar spune nu va izbăvi să se apropie, ea la început. Nu început care i se pără peste fire de frumos, ^{aproape} de dumnezeiesc. Măgăliciile lui de atunci; flacăra lui. Șighi!; numele asta îl pronunța altfel, atunci. Total era altfel, transfigurat ca printr'o flăcără lăuntrică; totul era viu, n' liber, n' spontan. Bucurie, asta era dragostea. Dumnezeule, de ce mor toate, de ce nimic nu supraviețuiește viu și întreg până la urmă, de ce toate sunt muritoare n' fără rost?... [Durerea o copleși iarăși. O durere de animal trezit din somn. Pierduse ceva ^{și} fără nume, rămânere singură, părăsită. Tocmai acum... „Nu vreau să cresc larve”, așa spunea Faust. Cum să înțeleagă el miracolul aula viu din pântec? Larve... Viața mea, viața lui, n' totuși altceva, fără seamăn de viu, aproape un dumnezeu de carne; larve, așa spunea. Asta a înțeles el, larve... Ar fi vrut să-l urască, să urască pe toți bărbații, specie aceasta blestemată care nu poate înțelege singurul miracol concret al existenței. Dar era incapabil de orice furie, de orice ieșire violentă din durerea ei stinsă, resemnata. O imensă părere de rău: nu poate înțelege nici Faust lucrul ăsta... Atât. Larve; să numești larvă pricul acela, ca un rizer strivit, flacăra aceea nestinsă, imaterială... Poate ^{astfel} este egoismul bărbatilor, frica lor de responsabilitate. Dar la ce servește explicația? Faust spunea: „nu vreau să cresc larve”. Simte că ar fi zădărnica orice destăinuire, orice efort de a-l face să înțeleagă. Ceva de deasupra, ceva care n' desparte, Nu va putea pătrunde niciodată în sufletul lui, nu va putea lămurii niciodată că regerii nu sunt larve.

49
So totuși, el vrea astfel, și astfel va trebui să se întărească. Nici
nu va ști, nici nu va ști lucrul ăsta... O podidex lacrimile.
Să moară sub operație, fără să-l vadă, departe de el... De ce,
 Dumnezeu, de ce?... 197

Recitește scrisoarea, cu tocul în mână. Cât i se par de inept,
de sentimentale și impersonale curiutele. Are să creadă iarăși
că sunt o proastă, că am rămas o sentimentală de rând.
Are să creadă, și poate, că vreau să-l țin lângă mine, că
vreau să intru cu deanta în sufletul lui, că n' cersesc
dragostea... O ușoară urmă de mânie. Nu suferă din pricina
orgoliului. E altceva, altceva mai impalpabil și mai
dureros, ceva de care nu-și dă nici ea ^{bine} seama, gvoaza că ^{Pavel} va
răzileze gresit, furia că Pavel o va umili în gând fără
merite. Simte că nu cerește nimic; și îi e sete și dor de
el, un dor bolnav, care o apasă din toate părțile; o
absență atât de precisă încât pare halucinantă. Doar să-l vadă,
să-l mângâie, mai mult de a avea curajul să se ducă la
doctor.

Gândul operației o ^{face} să tremure. Adormită, aproape
moartă, se minunea aceia de viață nouă aprită pe loc. Ar
vrea să plângă salbater, dar singurătatea îi împiedecă chiar
plănsul. Să poată plânge alături de cineva strein și năpăstuit;
să întâlnească un orb, un paralizic, să cadă la picioarele
lui și să plângă. Setea aceasta de ~~un~~ înfrățire cu durerea
altuia; care o împiedecă să găsească acum alinare în plâns.
Faptul pe care Pavel nu-l va răzileze niciodată: că o viață,
o viață... Ce stupide i se par curiutele. Numai despărțirea
dintre oameni, prăpastia goală din jurul fiicării diutne
ei, realitatea aceasta singură registă curiutele. Și totuși,
nimic nu împotriva căruia să te poți revoltă....

Priveste scrisoarea cu ochii trecând dincolo de litere,
în gol. I se pare deodată fără rost. De ce am scris-o? Aceiași
curiute de înfrățire mută, de nepuțință. Orice ar fi...
Dacă eu îl iubesc atât, de ce nu mă poate iubi și el, cât de
puțin, cât de puțin?... Și surprinde gândul, și se ^{centru} ^{dimpotrivă}
mura. Deatăta ei i s'a părut că o iubise; deatăta ei, și i
s'a părut că n'a intrat nici cu o părțică în sufletul lui.
Niciodată sigură. Așa o fi cu orice dragoste, cu orice femeie?...
Dar altădată, când mi s'apunea Shigiri!, stiam după
glasul lui cât de mult l' am iubit. Atunci nu mă ^{dis-}
păram, nu. A trecut? Poate fi ce chiar o astfel de
dragoste?... Se gânde. Se acută cu furie de uădeșde, de
răchiziune. Rupe scrisoarea și o ține în mână în prum,
plângând. Nu-l cheamă. Vine el singur. Nu-l cheamă să-
și spună. Parcă eu nu știu cât de mult l' am iubit,
chiar copilul lui?...

Și pleacă ușor capul pe brate. E mult mai bine așa, mult
mai bine.

David dormea încă, sleit, cu grunzul destins - când Getta intră speriată în camera n-^o l zgalțat.

- Ți e rău tatii!..

Nu înțelese bine ce-i spus, dar simți că s'a întâmplat ceva n-^o țări din pat. Ți culcă paltorul pe deasupra pijamalei, și, în era tare frig, n-^o alergă în odaia ~~bolnavului~~ ^{bolnavului}. Maică-sa se prăbșise pe scaunul de lângă pat; nu spunea nimic, tremurâ năma, și privea aiurită. Ilie încercă să dea ajutor mamei. Auzi un bălbăit gros, seială îl dovi la început fii gura, o buză tremurând la colțuri, saliva alunecându-i pe bărbie. Mâna stângă impietrită pe cuvertură.

- Ce e tată? ce e tată, Ți e rău?..

Înțelese că de absurde sunt curițele acestea, ce goale sunt. Ți dete seama că orice ar spune e prost și inutil spus. Și apoi, deodată, gândul: a paralizat! Ceva care n-^o îngheață brusc în cosul pieptului: și totuși i se pare înălă întâmplarea aceasta; ca n-^o cum ar asista la un vis strein, ca n-^o cum ar vorbi în vis. Ți aduce aminte; înfocărită, tatăl care cade lat pe podea, Getta care n-^o strigă: „Ți e rău tatii!”

- Dar când a început?..

Nu ilie o să întrebe altceva. E perfect conștient de absurditatea tuturor curițelor pe care le spune, la întâmplare, ^{conștient} de falsitatea tuturor gesturilor pe care face.

- Ilie!...

Și glasul tatălui e schimbat, parca s'a năstăruit ceva, o'a înodat ceva acolo, cu gâtley. Oare pe mine nu mai mă recunoaște?.. Ți aduce aminte de ceva, de aceea strigă pe Ilie... Are să-i aducă muzică militară?.. Gândul îl exasperă. Nu izbutea să rămână pe loc, acolo, lângă bolnav.

- Ai trimis după doctor?

Întreba pe Getta, care lungea la picioarele mamei, plângând înfundat.

- Trimite după doctor, n-^o telefonează-i Lizer...

Haidă, Ilie, ia mașina și adu doctorul. Stai unde stai...

Mamei încercă să facă semn. Bolborosi. Il chemă pe Ilie, tot pe el. Omul rămase o clipă în mijlocul odăii, năma.

- Nu-i nimic, domn doctor....

Lui David n-^o fu teamă să privească patul. Măna aceea impietrită, osoasă, pe cuvertură. Și o fumătate de obraz... Și fu deodată frică, avu senzația că omul din pat îi țărăle pe totu într-o nouărocire fără răpare. Il străbătu până în adâncul ființei lui carnale un gol de moarte, o repulsie inumană, atroce. Încercă să-și

uite gândurile și sentimentele acestea făcând ceva. Se apropie
de marea-sa, și lua mâna. Să fac ceva, s'o îmbărbătez; haa,
mădă, nu e nimic, tace, e un atac trecător... Stupid, stupid. Nu
e nimic de spus, nimic de adăugat. Paralizie. Și tăcut, nu i
dă nimănui nici un ajutor. I se pare că trece pe stradă, în urma
dricului, muzica militară în față - și el, descoperit, cu
mâna dreaptă ținând panglica jenerației. Tăcut, tăcut, cu
coșciugul. Dacă lasă cineva? Lumea, care stă pe trotuare și pri-
veste convoiul cu polițistii ridicați: Ce tânăr e, cât de indu-
rerat calcă alături de mort! E fiul lui? Se vede! Cât de
pierdut călă, parcă s'a stins și viața lui odată - cu viața
familiei. Venetii.... Se scutură; și ridică paltonul care lăsa
să i se vadă prea mult pantalonii dela pijama.

- Mamă!...

Și sârmă mâna, fără să știe ce face, fără să se controleze.
Getta e lângă pat. Maionul tremură.

- Mă dor picioarele.... Mă răzgâhesc picioarele...

Verbișul asta limpede, nealbulă, îi surprinde și îl alina
pe tot. Se reped lângă el.

- Te doare, te tă?... Lasa că vine acum doctorul...

- Mă doare...

Dacă el poate deodată înspăimântat. Limba nu e mai
ajută decât foarte greu. Și alunece saliva, copios, dincolo
de bărbie, pe gât, pe umeri. Și fața îi e schimbata;
nu l-ar mai recunoaște nimeni, acum. La opritul lui de
masă și-l sterge ^{pe bărbie}. Gestul acesta îl liniștește, îl emoțio-
nează calm și reconfortant; parcă ar fi făcut o faptă
bună, parcă ar fi scăpat pe cineva dela moarte.

Liza a venit cu câteva minute mai târziu doctorului.
Pare foarte emoționată, plânsă. Se apropie și-l sârmă
pe obraz, pe frunte. Apoi se reped afară. Getta rămâne lângă
fereastră, fără să privească. Doctorul flambează siringa. Inu-
lină, cară, ingulină. Vom avea oare buni să-i plătim
vizita, și injectiile, și Sanatoriul?... Să cer Directorului;
Domnule, tatăl meu a paralizat... Nu, nu se poate
spune astfel despre tatăl meu, despre vica un bărbat nu se
poate spune astfel. La Sanatoriu; trebuie să-l interviu
într-un Sanatoriu. Partea stângă e paralizată... [Glie stă
lângă usă.

- Ce cântă mă aici?

Și e nesive să i-a vorbit atât de aspru. Pe el l-a recu-
noscut număidecât, pe Glie care i-a fost ordonantă
în timpul războiului, și care l-a purtat pe brațe, rănit,
în domul morii, în a treia zi a ofensivei... I se par atât de
depărtate posesiile acestea care le-a angajat ~~cu~~ acum dea-
rândul, în timpul liceului, în iernile lor de sărăcie...

Auzi ciocăniind în ușa, dar îi fu silă să răspundă. Capul îi era greu, tot timpul îl dusea, gura îi era amară. O greață năpustă de ~~neîncetare~~ ^{neîncetare}, de vorbă, de gând. ~~Total o simplă~~ ^{Nu e Lăucă} ~~exasperare~~ ^{exasperare} bolnavă ~~lăucă~~ ^{lăucă} față de tot. De un ceas, de când se desleptase, stătea cu ochii nchizi, cu fălcile neastăpânite, abandonându-se ^{car, vorale din memorie, din amintirea nopții trecute,} ~~desgustului și~~ plictiselii ~~și~~ străvite. ^{La răstimpuri,} o părere de rău, o păsătoare, care-l exaspera și mai răsunat. Părere de rău după nimic, stare absurdă, sufocantă; i se părea că a ratat ceva, că i-a scăpat ceva printre degete, că a greșit ceva ~~pe care nu-l înțelege~~ ^{pe care} poate situa nicăieri.

Ciocăniturile se repetară. Emiliau deschise ochii, trase plapuma până la bărbie și strigă: „Tutură!”

— M-a trimis conșta să vă spun că masa e gata, vorbi stăgnerica, pâlind îndată ce i se opriă ochii asupra patului.

Torpoarea lăucă a lui Emiliau se aprinsese deodată în mânie și repulsi. Își amintea tot, cu o precizie grețoasă. Tuturase ochii și răspunsese ceva în treacăt, aspru. Furia și desgustul de sine îl deprimară până la paroxisim. Dacă ar avea acum revolverul, m-ar împușca... ^{Vacuitate,} ~~și~~ plictiseală, scârbă; acte ratate, acte fără rost, fără sens. De ce-am făcut asta? și altă? de ce fac atâtea lucruri absurde, atâtea lucruri groțesti, inutile și camufluoase?... Sexul îi apărea în toată descompunerea sa predestinată: sexualitate caribă, inutilă, immană. Îi fu scârbă de el, scârbă de memoria faptelor, păstrate prezente în pofida oricărui revoltă și oricărui purgării. Dacă ar avea revolverul... [Strămută răgușit, și cutremurarea aceasta îi risipi gâurile, cu o deosebită vâlnitate de câteva clipe. Se vâlnă mai bine în plapumă. Își dete seama că e puțin răcit, și asta îl năruie mai mult. Se frecă la ochi aproape cu neag, înșurubându-și pleoapele. Ah, ce viață porcească!... Ce imbecil!... Strămută iar, deastă dată mai aspru și mai prelunjit; apoi tuși. Auzi răcit ași noapte; să iasă cu pardesiul în Februarie; și să iasă - pentru ce?... Și veni să scuie de desgust. Se născoli în pat, sub plapumă, risipiindu-și căldura care îi învelea trupul - parcă ar fi voit să se pedepsească și se chinuie. Îi era ciudă și silă de tot ce se afla în jurul lui; de bănele băntute pe scaun, care îi aminteau întreaga noapte, de pardesiul de pe birou, de jurnalele pe care surtoarea i le adusese încă pe când dormea, și pe care nici nu îndrăzneă să le deschidă. Pe o măsuță, o ceașcă ~~de~~ ^{cu} ciocolată se răcora stăpânindu-l. Intins uita și lua ^{un} corn ~~corn~~ din farfurie, pe care îl mărfole nerănit în dinți. Ceașca ~~era~~ ^{era} rece; o privi cu desgust. Se poți face ceva până la capăt, să poți face ceva onest, tinerețe, fără sex, fără stupiditate... Tuși, înecându-și, și firimituri din corn

Și se risipira pe plapumă. Avea lacrimi în ochi. Și se țese,
 Au răcit toată...

Din nou ciocănituri, apoi usa se deschise și intra mama.

- Nu vin la masă, vorbi el drepde, aspru. Au mai
 spus toantei aia că nu vin la masă. Nu mi-e foame...

Începu să strănute. Căuta țeva cu ce să-și steargă nasul, în prezenta
 mamei i se păru deodată detestabilă; i se păru că a venit numa-
 ra să-și bată joc de el, sau să-i facă morală.

- Dar tu ai răcit serios, Guy. Unde ai fost aginog?

- Cu băieții, răspunse el plititit. Da-mi te rof,
 mamă, batista din buzunarul pantalonilor...

Măicăsă îi aduse batista și luă cească cu ciocolată.

- N'ai mâncat de loc, apr...

Ah, ce plitiseală, ce pisălogală! Toată lumea mă bate la
 cap!... Tuși, presărându-și batista la gură.

- Să-ți fac un ceai, vorbi blând mama.

- N'am nimic, ~~ce~~ îți spun că n'am nimic. Toate
 aia n'au făcut focul când treburile...

- Dar, Guy, e o căldură la tine... Ești răcit; ai
 umblat apr noaptea hai hui, nici n'ai mâncat la vreme.
 Cu viața pe care o duci tu...

Ah, ah, ah, ah..... Și venea să urle, să țigure, să-și
 ghemulga părul din cap de enervare și plitiseală. Se culcă,
 înfundându-și capul în perne.

- Să-ți iau temperatura...

- Lăsa-te mă domnilor tu pace...

- Cum să te las dacă ești răcit? Ai ajuns
 ca un ogar; mă fieceare noaptea tot la dovă și la ție
 vii acasă... Nu vezi că te-ai uscat de tot?...

Nu răspunse nimic. Închise ochii, prefăcându-se că doarme. Ce
 viață, domne!, ce viață... Mama ieși din odaie și chemă
 olynica, pe coridor, poruncindu-i să facă ceai. Emilian
 începu să tusească, și durerea pe care o simțea cu
 iccare hoscăit prelungea și făcea bine, al liniștei. Același
 silă de lucruri, seclapi desperat desgust de tot ce făcea.

Și aminti de Atelier; ce-are să spună tineretul comunist?
 Goni gândurile cu furie. Nu știa dacă febris să se hotărască
 să se scoale, să se mearse și să iasă ^{în oraș} sau să ^{lăncezească} ~~se~~
 în pat până i-o trece răceala. Simțea o ușoară enervare
 a epidermii. Și era puțin frig. Frântura de carne fughită
 îi lăsase la gură un gust lesietic, parca și-ar fi ros limba
 de o câmpă. Și gândurile... Răsufletă odată din toate puterile,
 apoi își sprizini fruntea de pernă și începu să plângă.

La săzică de alde dăstie mi era Dobridor. Om care își goneste nevasta din casă, cu scandal, când află că e necoronat. O imbrâncoșto afară, strigându-i; curvi, haimana!.. Și a luat-o studentă, dia ^{doar} nu e o femeie de stradă. Se-și numească nevasta "curvă", cogeamintea asistentul universitar și profesor de liceu! Fu plină stradă, cu toți vecinii adunați la fereastră de teamă să n'o amoare.... Bine i-a făcut Vally ripetându-l. Nu impotent caraghios și gelos. Și vine să rădă, deși e profund emoționat de plânsul femeiei, de povestea ei spusă printre suspine. Nu știe ce să facă; e jenat de vizita aceasta neașteptată, e foarte necurat de spectaculoasă suferinții din fața lui. „Am venit la dta, Ilișe!.. Nu cunosc pe nimeni aici... Familia mea e la Slatina... Și nici nu pot da de urma lui Iac... A dispărut ca un lag... Am să mă duc la colonel, la regiment... Vai de mine, vai de mine!..” E incapabil s'o mângâie, s'o ăntărească. Spune într'una: „Nu e nimic, Vally. Dă-l dracului de lichea... Am să-ți trag niște perechi de palmi, când l-oi întâlni.... Nu e nimic. Lasă, că aranjăm noi... Zău, nu mai plânge...”

Și pune mâna pe cap. O mângâie ușor, de-abia atingându-i părul. Femeia plânge înfundat, ținându-și batista la gură. Iac, de ce nu lăși Iac, de ce fugi, tocmai acum, tocmai acum... Ah, de ce nu mă iei Dumnezeu mai bine decât să rabd toate astea...

- Vrei să iei o dulceață? întreabă Ilișe, foarte blând.

El privește puțin mirată; dulceață? Și trec prin minte o sumedenie de amintiri; căminul ei, mesagerii, tava de lemn progravat pe care ~~se~~ servea dulceațuri și cafele. Un val deșos, o foarte vagă amintire a unui timp pentru totdeauna pierdut, din care s'a despărțet brusc, ~~pe~~ definitiv. Copilul, are să-mi ia copilul.... Lucește să plângă mai tare, răsturnându-se pe perne. Ilișe e și mai tăcut. Și vine și lui lacrimi în ochi. Se pleacă asupra ei, să mă duc la laborator și să-l iau la palmă. Licheana!

Adânc cinerea la usă. Ilișe stă în suș și se rezeși, mai mult ca vizitatorul să aibă timp să dăchidă. Dna Dobridor auzi, soartă, un râs ușor, apoi își reportându-se pe săcică; ușa marchizei răstăit greu. Ilișe se întoarce.

- Eră un prieten.... Un porc...

- Incură ușa mai bine... Să nu mai vină cineva...

Ilișe încuie cu un sentiment ciudat; începe să-l turbure numai gândul că e răchis singur în odaia lui cu o femeie tânără. Voi să se așeze lângă ea, pe canapea, dar se jenă și se așază pe scaun. Dna Dobridor nu mai plângea. Sta cu ochii în gol, cu obrazul odihnit cu palma.

- Dă-i dracului, nu te mai gândi la el, spune Ilișe că să întreprindă tăcerea. Vrei să iei ceva, un ceain, sau o dulceață?..

Femeia zâmbește ușor, trist. Ce bun e Ilișe....

- Nu, multumesc. Este prea draguț...

55

8

- Lasă dragă, au să se aranjeze toate lucrurile
astea...

203

Observa deodată că rochia se trăsesse până deasupra genunchiului. Cum
sta rezemată de perete, se putea bine distinge sculptura începutului
de coapsă, ciorapul lipit și lucios, augmentând până la exasperare
intuitia carnală a rotunjimei ascunse. Ilie încerca să nu mai pro-
vească piciorul, dar turburarea stăruie. Se rogoase puțin și o tre-
murare mâinilor. Încerca să se nălănească; o femeie renorocită, cu
copil, rămăsese pe drumuri, vai de mama ei săracă... Zădărnice;
ochii descriau acum precis conturul poldurilor, o sudorare caldă
și se aduna dealungul spinării. Mâna ridică necat rochia, mai
sus, mai sus... Probabil că năsa chiloți și ciorapi se vede carnea... Să-i
desfacă brusc picioarele, să-i smulgă chiloții, paf să-i fac... Sunt un
porc!

Se apropie să pună lumina în sobă: Jăratecul se dogore direct în
obraz, îi făcându-l bine. Tră mai liniștit acum. Și putea să treacă atâ-
turi de canapea; timpul se vedea pigres, ochii nu mai nălăneau
umbră atâtoare dintr-un genunchi.

- Te simți mai bine? întreabă, glasul tremurându-i ușor.

- Sunt obontă, Ilie, mă simt atot de obontă...

- Întinde-te puțin pe canapea...

- Cred că nu vine nimeni, nu?

- Nare cine să vină, eu n'am iubit, glumii el,

învăscelit deodată.

- Bine faci, ~~vorbi~~ ^{vorbi} Ana Dobridor, necesarul și
zămbească. Dar nu te cred...

- Zău n'am, dacă-ți spun zău...

Femeia se întinse pe canapea, trăgându-și bine rochia peste genunchi
și smucându-și picioarele. Cum o fi? Gândul îl exasperă; Ilie,
care nu cunoștea decât țărânci și prostituate, se simțea foarte
întinșat, și totuși foarte curajos lângă prima femeie din viața lui.
Parcă n'are parțenie, parcă și fi ciorapii puși în copii, într-atât
sunt de întinși pe picior. Și deasupra ciorapilor...

La ținea ochii năchizi, mâna ușor rezemată de frunte.

- Doruie?

- Nu. Stateteau așa...

Începu să presiune și ea dorința celebră, după turburarea
glasului, după corpul lui năpădărit în colțul canapelei. Știa că
nu se poate întâmpla nimic, totuși. Mă respectă; totuși acum... Dar
era puțin neliniștită. Caldura îi descurajase membrele. Simțea
o tentatie nebună să se întindă, să se rostogolească în lungul
canapelei. Rămănea totuși nemiscată, teapănă.

- Ită poate ai treabă, Ilie, și eu te rețin...

- Nu. Eu nu sunt un savant, ca Octav, măgare

ala...

Ana Dobridor simți în același clipă o ură sălbatică împotriva
soțului, împotriva lui Iac. O furie fără motive, fără amintiri. O dorință

56

crâncenă de răghinare, de umilire, de cea mai degradată înjosire. Buzele îi tremurau oclă, ochii i se ruerucizau de desgust. Minime bărbătești de alături o ~~crâncenă~~ enervă. Nu simțea nici o ispită carnală, nu o imboldea nimic către ~~Ilies~~ Ilies. Dimpotrivă, cu desgust compact ~~o~~ față de orice virilitate, față de orice prezență masculină.

Uita vrea și ea, gândi Ilies observându-i obrazii dogorâți. Remușcările din romanele cetile, din povestirile prietenilor, cu femei care se dau deavalma, cu ~~față~~ ^{totu} din lumea mare care se culcă cu țărani, cu țigani - îl turburau deodată, năpădindu-l. Oricare, mă, apă, spunea Emilian. Asta așteaptă și el; numai să știu cum să le cer, să nu le intimidez.

Puse mâna pe pulpă, deodată, și-și năclește palma de carne caldă. Femeia se ruerucă toată și se ridică după perna. Ar fi vrut să-l pleznească, dar o silă emulată îi paraliză vocea, și se mulțumii să-i îndepărteze mână. Ilies în apă amărăciune mână, deasupra genunchilor deodată, și începu să mângâie. Nu registă nici una. Asta-i fleac, fac așa-că să te păcălească, să-ți dea iluzia că te cucerește.

- Ce faci domnule Ilies?... Cum nedrept?...?

[Dar vorbește atât de sec, atât de indiferent, nițel bărbătesc se ține ritmul lungă ea și o copriex în brațe.

- Tip, să știu că tip...

Nu răspunde nimic. Cu ~~un~~ ^{mălărat} și ținea pieptul, cu cealaltă scormonea rochia. Începu să se ridice, lacom, nepriceput, murecând. Femeia în ~~apă~~ ^{afundă} capul în perna, desgustată. Înceleste cu putere piciorule, dar brațul vlagăvului le pătrunse neșede. O imensă silă, o fără de margini oboselă; indiferentă, pasivă, moartă. Ilies îi ridică rochia până deasupra pântecului, și mulțumii chilote, împleticiindu-i în pantofi, o sufoca apăsându-i pieptul cu umărul lui adus înainte. Nici nu mai încerca să reziste, se lăsa posedată ~~pasivă~~ ^{hotește}, omul uitând cu desăvârșire de ea, zvârcolindu-se pe canapea răcolțat și îmbrăcat. Postavul îi zgăria pielea, obrazul lui o desgustă, rămflorea aprinsă o umilea. Îchisea ochii, strânsese buzele, și aștepta apă, fără să gândească, fără să simtă altceva decât o inumană durere, dincolo de carne, dincolo de suflet.

Are să se sfârșească... Are să mă deștept iar... Are să treacă... Dar pondarea continuă sălbatecă. Se Ilies îl exasperase abandonarea această rece, chipul slăbit de desgust pe care îl nutrețea căteodată, când deschidea ochii, când încerca să se buure de o posesiune totală. Au s'o neburlesc! Au s'o lăsată! Orgoliul se deșteptase pentru rităria oară în constința sa sexuală. Se recăpătăne să creadă că nici o femeie nu registă multă vreme unui fapt sexual bine realizat. Și cu atât se depărta femeia, cu atât mai aprig o chinuia el. Începu să se gbată, îi aplecă fruntea cu brațele stâng ca să-i poată privi în voie față. Atunci i se pără că se prăvale rupându cu ea, cu un zgomet de schele rupte, se coror. Îchise ochii și-și feri capul. Se

mpresă, într'adevăr, picioarele din față ale canapelei, și
junseră amândoi jos. Dna Dolridor începu să urle,
vri să-l lovească, dar el continua să o păstreze în brațe,
încercând să se acomodeze. Nu-i era de cor rusino de
ruperea canapelei. O nitrebă, sufocat.

- Terai lănt, domnule?

255

Apoi continuă dragostea, fără să-i pese de pumnii și de
gârnițurile femeiei. Când îi dădă drumul din nădărijire,
se prăvăli pe covor, plângând. Ce faci pe nebuna, acum?
Romantism. Cu mine nu mergi, madam. Pe prostul ăla de
etav îl puteai fuca, dar pe mine nu...

O agită să se ridice. Pernale se răvășiră la cele două
apete ale canapelei. Așeză ~~doar~~ ^{câteva} perne rezeșuate de
anapă, și agită pe dna Dolridor să-și pună capul. O duse
într-un timp, răsuflarea i se întrerupse, ~~pe~~ ^{de} desgustul și
îi o copleșiră. Nici nu putea plânge. Făcându-i pulpele
esolite și încecă să tragă rochia pe el. Dar nu izbuti.
Iliez îndepărtă gestul schițat, mârșuindu-se. Ce o'a nădă-
lat cu mine?... De ce-am căzut jos?... Yac, unde ești Yac...
Dna Dolridor capul și să ~~prăvăli~~ ^{vada} pe se se rezeșuă, și
canapeaua cu botul căzut pe podea, ca o fiară
ăpusă. Mirarea și oboseala o amețiră din nou. Duse amândouă
măinile la ochi. Stătu așa, nemurcând, mult timp.

Iliez se ridică să pună un lemn pe foc. Începu să se
întunece. Se rezeșuă de robă. Poate ar trebui să-i vorbească frumos, să
îmbrățișeze. Dar nu-i mai spunea nimic, acum, timpul acesta tânăr,
lăsat pe covor. O ușoară nădărijire; o făcu și plătă! Femeie
nădărijită, cu copil. Nu rezistă niciuna, asta e adevărul.

Dna Dolridor voi să se ridice. Iliez sări și o ajută, dar
nu respiră brațul. Duse iarăși mâna la cap, cum se
eză în picioare.

- Apoi vrea să mă duc la... Baie, vânti ea, mact.

Iliez era nemurcat.

- Baia e numai a proprietății, în celalt corp
al casei... Poate vrei...

Într-o clipă propoziția, dar dna Dolridor făcu semn din cap.
Iliez descuie ușa și-i arătă în sus, pe sălăță. Femeia porni
încercând să-și aranjeze cât de cât coafura; nădărijită, stă-
lăță, cu un sentiment de cumpănită nădărijire.

Iliez rămânând o clipă la ușă, privind-o. Când deschise ~~ușa~~
de la ochii de canapeaua răsturnată, și veni să
adă. Teribil a mai fost, domnule! Cât pe aci să mă fac
de rusino. Dar el străbătu deodată un gând. Evoca instan-
taneu imaginea closetului. Nici o primejdie, acolo. Și totuși,
dacă ea face pe nebuna?... Stătu o clipă nemurcat; să mă
duc și eu?... Dar nu se spânzură ea, dă-o în mână! [Se
îndreptă spre ferestre și începu să repare canapeaua.

Se trezi târziu, ^{apropo de seară} ~~după amiază~~, și pătră căteva clipe gustul unui vis peste măsură de dulce, cu nigeri dolofani, fără aripi, cu fete de femei bune, răzătoare; un cer ruteg de femei, care s-ar fi putut fi toate surori, mame, fiice. Niciodată nu gustase o fericire mai amină, abraji femeilor, ochii copiilor alcătuiam o nesfârșită oglindă de zâmbete, blânde, calde. Rămase mult timp așa, privind tavanul, mirându-se și înțelegându-se să-și amintească ceva din dialogurile care stia că arseseră loc cu acele făpturi de paradisiacă feminitate. Apoi, desodată, simți cum totul se pierde, nghetit de cernesiul odăiei. Aciapi desperare, aciapi riscipire; lua cunoștință de starea sufletului său ca o pradare în fața unui destin. Se ~~scutura~~ ^{dete jos} din pat; vleseră că e îmbrăcat. ~~Murmură~~ Dar am dormit după masă... El înfurie gândește că s'a lăsat doborât de oboseală. Din odaia lui Petru auzi pianul. Mozart. Stătu câva timp în mizlăul încăperii, cu mâinile în buzunare, și asculta.

Amurg ~~de~~ de iarnă, ~~un~~ pian, cerul răstărușat; ghieste ~~for~~ ^{bunvesteală} gerul de afară după reclinirea ramurilor albe. Pavel simți întreaga povară melancolică a acestui decor; ~~tristăți~~ ^{tristăți} refulate de adolescență, singur, sentimentalism, lucră să lupte, să alunge toate melancoliile deprimante care îl asediau decât ori se deslepta dintr-un somn de după-amiază. Dar nu avea nimic pe ce să se răzeme. Înapoi: îi era teamă să se uite; Una, Ghigghi... Să nu se mai gândească la nimeni din ale, să înceapă să uite pereclele asta de ~~hiaturi~~ ^{hiaturi} care trăgeau din două părți și din trupul și din sufletul lui. De ce nu ^{se} pot ^{mentive} ~~eu~~ la aciapi tensiune și pe aciapi pozitie mai mult timp? De ce nu riscipere și mă contragie, ca o oglindă spartă? Niciodată ~~acele~~ ^{acele}, niciodată nu voi putea cubi același lucru, unul singur; și cel puțin dacă n'azi regreta, ^{dacă} n'azi suferi. Să fi crezut și eu în "experiencia", în dispozibilitate și aventură...

Aprins o țigară. Petru, din odaia lui, întrerupsă sonata. Stă și se gândește și el la dragoste, reflectă Pavel. Se trânti în fotoliul de lângă birou. ^{Nici o dorință mai bună} ~~Nici o dorință mai bună~~, nimic de care să se acate. Cel puțin dacă nu-azi simți obosea, dacă azi fi bolnav, dacă nu-az lipsi ceva ca să nu pot scuză. Dar totul continuă ca și mai înainte, toate continuă a fi...

Dacă nu nu-az fi cunoscut Ghigghi pe mine, ar fi rubit ea oare lafel? Ar fi suferit tot atât de mult? S'ar fi dat tot atât de total?... Îi se pare că desodată că nimeni ceva în viața unui om; și totuși, dacă n'azi fi fost tu, ar fi fost altul; lucrurile care sunt - trebuiau să se întâmplă, cu tine sau cu altul, dar trebuiau să se întâmple...

Își aminti desodată că nu răzese pe Ghigghi de câteva zile. Odori în acea clipă. O dori ca pe ceva care îi lipsește, lângă care s'ar simți bine, cu a cărei prezență și-ar alunga vacuitatea, haosul, suferința acia vestedă din suflet. Își aminti, deasemena, că și-a propos de mult să n'o mai vadă; că n'o vadă nici pe Ghigghi nici pe Una. Stătu puțin pe gânduri ca să n'îl legea ce poate nimeni

o asemenea hotărâre. E atât de inutil să fug, să n-o mai vad; nu știu
este ceea ce mă distrahă, mă face să sufăr. Altcere, altceva,
faptul dorințelor mele, nădăjduirea mai mult, nădăjduirea
pătrunzătoare... E cu desăvârșire alina tot ce gândesc. Sunt puțin
blestemat, simt prea bine păcatul, asta e. Restul n'are n'ă o
valoare...

Se năruie fără nici o grabă, ca și cum ar avea în față
lui o viață întreagă, pentru vizita pe care și-a ales-o.

267

Când ajunge la Sanatoriu, David Dragu se gândi cu groază că, poate,
chiar în minutul acesta, tatăl său trage să moară. Simți un gol rece în
cozul pieptului și o lăcă la goana prin grădina. Ieset, ieset, să nu-l lăși
de viață. Dav. bagă de seamă, ajută și tu; să nu-l zguduie targa.
El dă un pas, pe sus, până la camioneta rucisă. "Și e rău, tată?"
Nu răspunde. Ține ochii nchizi de când l-au coborât din pat.
Numai să nu moară acum, să nu moară pe targa, într-un
tr. vehicul al Sanatoriului. Să-l pot vedea, să-i spun, trebuie
să-i spun... Atâtea lucruri niteles deodată, iubirea aceasta
recunoscută pentru omul pe jumătate mort, cu mâna stângă
peștigată pe piept. Să-i spun că îl iubesc, că mi-e tată,
că am niteles deabia acum. Numai să mă poată încă
auzi, să nu fie prea târziu...

De la amiază, creierul și e străpuns de gânduri nebunești, de
spaimă, de extazuri. Poate va fi nevoie de operație urgentă, a spus
doctorul. Embolie. Și va congestiona, poate, amândouă picioarele. Numai
o operație l-ar putea scăpa... Dar e peste putință, e imunos, să
i se taie picioarele; lui, un erou... Nu va voi, întrebați-l și
vă va spune că nu va voi. Mai bine să moară întreg. Voi om
ca el, care a scăpat ^{un rănit} ~~moartea~~ la Moara Rosie, ^{să fie} mutilat dintr-o
boală de inimă. E peste putință, trebuie să-l întrebați... Și tata care
nu spune nimic, care se roată într'una... Cum te-ar putea duce
picioare, dintr-o boală de inimă?... Și dacă...?... Alargă, ca să
nu mai se gândească. Îl vede de atâtea ori, cu picioarele rețegate,
cu o față albă de mort. Urie! Numai pe el îl cheamă, numai
de el își aminteste. La mai putat odată pe brațe, acolo,
când erau amândoi tineri...

- Domnul maior Dragu...

- Poftiți sus, la etajul al doilea. Camera comună...

Ar fi vrut să-l întrebe mai mult. Nu și e rău, nu e așa?
Nu e pe moarte?!... Numai dacă n'ar mai suferi, dacă n'ar
recunoaște. încă scările cele două, dar în fața saloanelor
egale. Ascultă mult timp. Nu se aud țipete, nu e pe moarte.
Între țipându-și răsuflarea. Lungă uoă, Liza stă cu bascul în
mână.

- Nu vrea să mă vadă, li șopti ea. ~~Numai~~. Nu-i nimic,

nu-i nimic...

Plângea ușor, zămbind. Lui David îi fu cîndă pe sora asta mai

mare, care îl întâmpină cu lacrimi în odaia unui bolnav. Zări
mai multe persoane streine și se codi să mai aștepte. Nu înțelese nimic,
decât că se află într'un salon comun. Lângă un pat, pe scaun,
căteva buchete de flori. Era o fată acolo, cu părul blond
resfinat pe perne, cu ochii roșii, umflați, fără genă. Zări în
fund ferestri mari, prin care se vedeau ramuri albe și
lăcră de cărâmbi, departe. Era cald, miros de pătura, de
farmaceutice și mâncare.

Maionul își rezenare bărbia de piept. Cum stă așa, s'ar fi
spus că așteaptă o replică, o ascultă din nerăzută. Clătina capul
decât ori încercă să vorbească. Gura i se ~~umede~~ scufălcă de
partea stângă, și saliva se peelingea netăcutat. David, cum dădu
cu ochii de el, roși; înțelese că limba a ajuns moale, deslegată,
și nu mai poate reghiți saliva. Balele acelea care curgeau
netăcutat, pe care ~~sora~~ le ~~sterga~~ cu un servet alb, de
masă, îl umileau, îl făceau să sufere mai mult decât ~~pe~~ ^{pe} ~~stăruie~~
paralizat al tatălui.

Dacă m-ar auzi, nimeni, și dacă ar putea să mă înțeleagă!... Sunt
pea multe persoane streine aici ca să-i pot spune. Tată, tată, stiu acum
cât ai fost de singur, cât de mult tângui după dragoste, după prietenie
mea!... Nu, e prea teatral, e prea eufatic. Altfel ar trebui să-i spun;
Tată, deabia acum înțeleg... Nici așa. Și totuși simt un sentiment nou
străbătându-l, stăpânindu-l. O iubire liniștită, rezervată, o dorință
strănuie de sacrificiu, de rezervare. Să pot face tot ce-a vrut el,
tot ce-a visat el despre viitorul meu... Să revin la stupidele
mele idealuri, ca să-i pot implini icoana pe care și-o făcuse
el despre mine, de când eram încă în liceu... La ce folosesc toate
ascensiunile, toate austeritățile, toate valorile spirituale
dine lume - dacă faci, prin căutarea lor, și suferi un singur
om? Un singur om.... Unde ar putea ajunge prin "idealurile" mele?
Ce înălțime spirituale poate echivala "durerea omului" acesta
care m-a iubit și care a suferit din cauza ~~stăruie~~ izolării
mele? Ce folosesc toate înălțimile spirituale pe care le-am
fi putut ajunge dacă ar fi continuat calea acestei austerități
de renunțări, de puritate, de izolare, de egoism sublimat?
Să suferi netăcutat, să te încordezi zi și noapte, să renunți la
orice bucurie a lumii, să fugi de dragoste, să faci să suferi
pe acei care ți-au dat viață și te iubesc - și toate acestea pentru
ce, pentru ce? Ce ar putea obține prin munca și suferința mea?
Ce siguranță ar avea eu că aceasta este datoria pe care
trebuie să o implinesc? De unde știu eu că prin izolare și recon-
tenita mea ascensiune îmi cuceresc mântuirea, realizarea
perfectă a sufletului și vieții mele? De unde știu că dru-
mul meu este singurul și este cel mai bun? Nu știu nimic,
nu știu nimic... Poate o viață de muncă și ascensiune spirituale
este tot atât de inutilă mântuirii ca și o viață bicioasă, o
viață de familie și de mediocrități ~~și~~ cotidiene. Poate este
chiar inferioară... ^{oricărei vieți mediocre} Tare ar vrea să știu dacă un simplu om, un
simplu bărbat, care ar muri în aceeași clipă cu Bergson,

cu Jacques Maritain sau cu Einstein - ar ajunge mai jos decât ei, ^{mai jos} pe acele trepte cerești ale sufletului liberat... Dar n'au nici o certitudine, nici un criteriu absolut de verificare al ^{actelor} faptelor mele omenești. Viața aceasta nu revelează, nicăieri, nici un criteriu absolut. Numai moartea e absolută, numai ea îți va spune dacă ai făcut bine sau ai făcut rău, dacă te-ai înălțat cu adevărat, sau dacă ai trăit o iluzorie ascensiune. Numai moartea... Singura certitudine, singura... 219

Se trezi puțin buimăcit de furia gândurilor, de năvala lor victorioasă într-o constință care nu le mai putea opune nici un criteriu de selecție, nici un sistem. Să te gândești la moarte lângă patul tatălui tău paralizat!.. Dar nu găsi nimic zguduitoare în acest reproș. Gândul morții nu păstra nimic înspăimântat, nimic funebru; nici o tristete, nici un regret. Moartea, marea însemnare, marea certitudine, singura certitudine. Moartea care lămurăște totul, care descoperă ~~bină~~ criteriul binelui și al răului, care te pune față în față cu realitatea, cu absolutul...

- Ilie!...

Se cutreșă puțin auzind chemat al mame decât al lui.

- Ilie nu e aici, tată... Dar pe mine nu mă recunoști?...

~~Tată~~ Maionul îl privi lung, teapăn. Apoi recepu, sedato, să vorbească.

- Mi-e flică, Davide!.. Mi-e flică!.. Nu vreau să mor!.. Nu vreau!.. Nu, nu, ... Nu!..

Mă. Se repezică, tot, lângă el. Bolnava dealături recepu să glăvă. Maionul se gâdă în pat, năcrăd să se rutoare cu fața spre ceilalți. Sora îl ținea blând cu mâinile. Saliva n'aleuca tot mai multă, pe cămășă, pe cuvertură.

- Mă doare!.. Davide!.. Unde-i Ilie?!.. Mă!.. Mă!

[David privea seua buimăcit. Nu se poate să-i fie într'adevăr frică, lui, care a luat Prucia de otel la Moara Rosie. Nu se poate să se teamă de moarte, e absurd, e o iluzie. Nu se poate. Aiurează, acum. Numi erou nu îi e frică de moarte. Nu poate să-i fie frică de moarte! Aiurează, asta e. De ce nu-i dă ceva să-l adoarmă, să nu se mai chinuie?..

- Vreau să trăiesc!.. Vreau!.. Mă! Mă!..

David se apropie de doctor. Trebuie să se facă ceva, trebuie!..

- Domnule doctor, de ce nu-i faceți o injecție?..

De ce ~~nu~~ lăsați așa?.. De ce vreați să-i faceți operație?..

[Auzi răspunsul răg, pripit. Bolnavul îl chema iarăși. Nu mă lăsa, Davide! Nu vreau să mor, mi-e frică, să rămân singur în pământ, mi-e frică, mă! De ce v'am crescut pe voi, de ce am cucerit copii dacă trebuie ~~acum~~ să mor singur? Nu vreau să mor! Scăpați-mă, mă!... Horcăiala continuă tucup-cată de același motiv al obuzului și vultului. Lui David i se părea că începe să înțeleagă. Se aplecă pe front, acum, aiurează, deacea tipă. Aiurează, deacea îi e frică de moarte. Altfel nu mi e frică, lui nu-i poate fi frică de moarte, el este un erou...

Pavel se trânti plictisit pe canapoa. Jaras e tristă, iarăși plânge...

- Ce mai ai acum? Ce Dumnezeu mai ai?

Ghighe începe să gâmbeară și să epropiie de el, să-l mângâie, tandră.

- N'am nimic, Faust. Zău n'am nimic. Mi-a fost frică azi noapte, cu sirena aceea lugubră, și eu singură aici... Atât. Dar nu sunt tristă, zău nu...

- Atunci de ce plângi? Ce motiv ai avea să plângi? Totă ce eu nu mă plâng de nimic, deși sufer cu un corp. Tu ce motiv ai să suferi?

În casa sapul, obosit, se rezemată pe o. O, de s'ar termina odată, de s'ar alege ^{odată} un fel... Fără nici un motiv, și totuși plânge. Același și același lucru. Și eu trebuie să o consolez, să o sustin. Și dacă ar avea vreun motiv, dacă ar suferi pe ceva real, pe o durere concretă. Dar suferă sentimental; suferă, poate, pentru că nu are tot, nu mă simt pe de-a-ntregul asimilat de ființa ei... Dacă ar avea vreun motiv, dacă ar avea vreun motiv real...

- De ce taci? o întreabă deodată brusc, aproape brutal. De câte ori vii la tine, te găsești tăcând sau plângând. Ce Dumnezeu mai ai? Ce-ai mai rescutat ca să te faci să suferi?...

- Faust, de ce vorbești așa?

- Pentru că mă exasperează suferința ta nemotivată și abundă. ~~Deodată~~ ^{mai} Mă te-am răzuit răzând de mi mi aduc aminte de când. Spune-mi de ce ești tristă? Pe mine mă frământă atâtea lucruri, sufăr ca un blestemat și azi noapte, și totuși nu sunt trist. Dar când vii la tine, te găsești oftând și cu batista ume de lacrimi...

- Vii atât de rar, Faust...

- Dar știu că am atâtea pe cap, sunt atât de hărțuit... și apoi, eu ți-am spus, Ghighe, eu am alți conștii despre dragoste, eu nu pot reveni la libertatea mea.

[Ghighe începe să plângă. Eu de ce am revenit? eu de ce nu pot trăi fără el?..] [Amic să ridice și începe să se plimbe prin odaie.

- Ce înseamnă asta, Ghighe? Ce mai vrei de la mine? Ce vrei să-ți mai dau? De ce plângi frate, de ce plângi? Eu am atâtea pe cap...

^{accentuat} ~~De~~ ^{de} ~~data~~ ^{de} ~~O clipă~~ ^{O clipă} seama că vorbește prea ~~despre~~ ^{despre} sine, și asta îl mânie și mai mult. Mă simt să fiu cabotiu. Suferința e abundă mă face să reactionez, să mă umilesc, vorbind de mine, de dramele mele... Femeia care te ajută să te echilibrezi, să te cuminți pe tine, să te înșurinezi!! Pffft! Femeia, zămbetul naturii... Ce idioțenie!

- Spune frate ce ai?...

- Nu ~~mai~~ ^{mai} iubesti, Faust... Nu mai ești ca înainte...

[Amic simți un val de mânie infierbântându-l... săgeab. ~~De~~ ^{De} o umilească, să-i vorbească brutal, decisiv.

- Iui spui asta de ^{am} ~~un~~ ^{de} zile!... Ce importanță are dacă te iubesc sau nu te mai iubesc?! Ce e aia iubire? Fapt este că nu pot fără tine și tu nu poți fără mine. Și auzi că asta e iubire? Așa se iubesc oamenii ~~adversari~~ ^{adversari}? Shemeindu-se unul într'altul,

tipul lui cănd sunt silite să se despartă, plângându-se că nu sunt
unul în brațele celuilalt? Asta ar înțeles tu din iubire? Asta
e descompunerea lentă, cadavre, ghugh...
2

- Eu nu mai pot fără tine, Faust, gândește fata.

- Stii, stii, stii! Tu nu poti fara ^{meu} mine, eu nu pot
fara tine, 'x nu poate fara y, aceluia poavta, aceluia bletu.
M-am saturat pana la gat...

211

highly receptive to plating on hot rods, tridistilled or in caput mite form.

- Nu uia' mai tihăti! Știam asta de mult, știam că într'azi ai să te plectrești de viață....

- Dar nu e vorba de plictisire, dragă, nu? Dege. ma ce vreau să spun. Ce importantă au toate plăcerile acestor sentimentale? Tu ştii că te iubesc. Dar te iubesc în felul meu, bărbătesc, m'îmi vine să ştiu când vei ce năpăstii te din dragoste. Ce înseamnă asta că nu te mai iubesc?...

Fate continue să plângă, mădușit, cu batista la gură. O amără voluptate
a durerii ^{vii} (mănturizată) ~~Am~~ în fața celui rău, a omului rău. De ce nu
vrei să mă iubești puțin și pe mine, Faust?.. Făc tot ce vrei tu, nău nu-ți
puni de capul, făc ce vrei tu, numai iubește-mă puțin și pe mine,
iubește-mă atât timp cât mai trăiesc, Faust.. Am să mor curând,
iubitule, am să mor părăsită... De ce nu vrei să mă iubești puțin?..

- Ești cu adevărat exasperată, Shigley! Ce ți-am făcut? Cu ce ți-am greșit?... Spune dragă ce ai?... Eu de ce nu mă plâng? Eu am dreptul, slava Domnului, sufăr mai mult ca tine....

- Tu nu ai de ce să suferi, eu te iubesc, încă, eu nu
te ameninț, că te las....

- 'La ce folosește iubirea asta, Shighi, dacă te face să suferi? Cum mă iubesti tu pe mine dacă mă faci să sufăr și mă nenulești și lîndu-mă o să asist la decesul tău? Ce fel de iubire e asta, care face pe om să suferă?.. Ce fel de iubire, draga mea, draga mea?!...

Vorbiște repede, exasperat, ~~grău~~ ^{pentru a-și răsună} să ne izbucnească în
plestume. Întotdeauna dela început, același și același lucru până
la moarte, până la ratare. O furie biologică, trupească, și nădărnică,
furie împotriva oricărui dragost, oricărui prietenii, oricărui
tovărășii umane. Să poți rămâne toată viața singur, să te
răfrăiești cu fluturii și cu păsările, să iubești stelele și
apele, să-ți satisfaci instinctul acesta care duce la moarte
ubind orice altceva în afară de ou, iubind orice altceva
viața în afară de o viață umană; ~~cau~~ ^{cau} ~~aceasta~~ ^{necontenit,} te soarebe ~~totdeauna~~.
Te cuprinde drăcesc, vrea să fii ea însăși și vrea
să renunțe la tine, să dispari, să te înghită... De unde ^{vine} ~~te~~
instinctul acesta drăcesc care te silește să te zvoneli viu și
întreg în placărea iubirii celui alt?...
— Stă de mureș că nu mai mă iubești, că

—... Știam de mult că nu mai mă iubesti, că

Îți place altă, că te-ai îndrăgostit de Serida...
 Pavel fu tentat o clipă să mărturisescă totul, dar un
 rest de lașitate virilă îl rețină. Să nu o fac să sufere, să
 nu fac să sufere o ființă mai slabă ca mine...

7

- Lumea arde în jurul nostru, și noi directă în sentimentalisme, vorbim el obosit, așezându-se pe scaun. N'o să ne putem uita niciodată pe noi, Shighi?.. (Dar de ce-i spun eu asta ei? Am eu dreptul să-i spun asta ei, tocmai eu?...).

- Ce-mi pasă mie de lume!, plângea Shighi. Tu ești lumea mea, tu ești tot pentru mine!... Dacă nu mai mă iubești, ce-mi pasă mie de-o fi bine sau de-o fi rău pentru țară, pentru alții? Ce-mi pasă?!, ce-mi pasă?!...

Voi să se apropie și să-i explice. Haide Shighi, de ce să prelungești la infinit drama aceasta micuțoare? Dă-mi voie să plec, Shighi, arată-mi că n'ai să suferi dacă am să plec. Spune-mi ceva, frate, spune-mi ceva de bun simț. Trebuie să mă amori, unei să mă sîrbiți să cânt moartea ca singură odihnă a spiritului care mi-e mai rămas? Asta e iubirea ta? Asta e tot ce poți face tu pentru mine?

- Am să vezi, Faust!.. Are să fie mai bine atunci...

Ai să fii și tu liber, ai să poți face ce vrei, atunci...

Aceiași imagine, de lumină, de aer: același filu mental care o consolează de toate suferințele, de toate urzitele. Ea, pe patul de moarte, prietenele în jurul ei, sugrumate de emoție, câteva flori pe masă... „Să nu-i spuneti lui că mi-e rău, să nu-i spuneti nimic! Nu vreau să-l fac să suferă... Târziu numai, să-i spuneti cât de mult l-am iubit, să-i spuneti că-l rog să se gândească câteodată și la mine, când înfloresc salcâmi, când ies tufănicile!...” Vorbeste cu o față transfigurată, cu ochii pe jumătate închisi, cu buza de sus puțin tremurată. Prietenele izbucnesc în plânsuri, ea însăși e foarte emoționată. Și apoi, moare brusc.

Începe să plângă mai tare, mai istovită. Pavel ar vrea să-i spună ceva, s'o întrebe, s'o mângâie; să facă ceva, cu un singur gest, chiar fals să fie, ^{numai} să facă ceva. ^{Dar} Totuși nu izbuteste să-și concentreze mintea în prezent. Plânsul ei trece pe deasupra sensibilității fără să-l zguduie, fără să-l intereseze. O vede prea bine, cum stă răsturnată pe pat, lohotind. Își că ar fi atât de simplu să se ridice, să-i pună mâna pe umeri cel puțin, să-i spună câteva vorbe fără sens, așa, numai pentru a-i dovedi că nu e absent. Dar îi e peste putință să iasă din el, acum. Stă departe, închis în sine, cu gândurile lui, ascultând parcă o altă convorbire. Durerea lui Shighi aproape că nu o mai simte. Ai să fii și tu liber, ai să poți face ce vrei, atunci... Ce straniu sună curițele acestea. Ce absurde sunt, când te asculți deodată, fără să știi cine ți le spune, fără să cauți reprezentarea pe care și-o face despre moarte acel om. Mie mi s'ar potrivi mai bine. Eu știu, cel puțin, ce înseamnă libertatea; știu cum s'o dăruiesc... Dar dacă ar muri ea uitându-se mi-ar face oare mai liber, mi-ar putea reda libertatea dela început? Nu știu ce cât de mult leagă moartea, cât de cumplită răzburare e să te omori pentru cineva?...

Stă liniștit pe scaun, privind în gol, măcitat că nici o durere nu-l mai atinge, nici o caritate nu-l mai ispitește, de nicăieri.

Decât să se chinuie, târându-se amândouă picioarele, decât să
suferă o viață întreagă paralizat într-un cămară - mai bine... ~~El~~ El
poate vrea asta, vrea să moară curat, valid. Aruncă acum, deaceia
și este teamă de moarte. Lucid n' ~~este~~ sănătos, nu ar accepta
să nu i se taie picioarele. Să pot face ceva pentru el,
să pot să-l ajut, bărbătesc, prietenesc... Sunt singurul dintre
toți ăștia care îl înțelege cu adevărat, care îl iubesc ca un fiu.
Să-i pot pune siringa cu stricnină pe mână... Se înfioară... Dar e
absurd, e absurd să-mi fie teamă. Nu e nici o crimă asta, să
dău pe un om să-și aleagă moartea, să-și aleagă moartea lui.
Dău, ^{ea pe} ~~pe~~ care o poate suporta... Nu e nici o crimă să-l ajute
să moară așa cum vrea el. Îl iubesc... E o dovadă de iubire ce
vreau eu... Un bob de stricnină, sau o siringă, ascunsă acolo
printre pansamente și servetele. Să-i pot spune: tată, ai viață tot
ce-ți trebuie... Nu, nu, n'am să pot face asta... Poate nici el nu
vrea... [Unde am mai citit eu, sau am auzit, un caz similar?]
Se surprinde căntând ~~ca~~ ~~montea~~ în memorie, răscolindu-și
~~alotoca mentală~~ ^{alotoca mentală} și alitudinea, această livrescă, în preajma tatălui,
el umilește, el exasperează... De ce nu pot fi prezent, de ce
nu-i pot face binele pe care îl merită gândindu-mi la
el, nu te câștile pe care l-am citit?... 213

Cineva totuși i-a spus, într-o carte sau într-o convorbire avută de
mult; i-a spus de rămasagăul a doi prieteni, amândoi pe front;
că dacă unul dintre ei rămâne invalid, celălalt să-i ^{pune} ~~de~~
siringa cu stricnină pe mână, alături. Cel ~~lăsa~~ bătrân a
rămăas orb și schilod. Și apoi, când celălalt i-a dus otrava
(un bob de stricnină? un injector?), i-a spus: „Vreau să
 trăiesc, vreau totuși să trăiesc, și așa cum sunt!...”. Oare
său întâmplat lucrurile? Stricnina nu e greu de găsit. Dar
trebuie să-i spun, trebuie să vorbesc cu el mai înainte, să-l
întreb, atunci când va fi lucid, dacă poate accepta, dacă
poate supraviețui cu amândouă picioarele tăiate....

Se surprinsese gândindu-se toate acestea liniștit, și îi fu aproape
spaimă de absența durerii, de ~~lăsa~~ calmul cu care își
amintea povestea rămasagăului. Se apropie mai mult de pat.

- Ți-e mai bine, tată?!... Nu vrei să o vezi și pe Liza?..

Bolnavul îl privi cu greutate; atârna mereu de partea cealaltă.
Parcă i se oprise privirea, și erau necontenit atrase înăpoi, către
pupile. Făcu un efort și deschise gura; în acea clipă saliva i se
răsturnă, vâscoasă, peste buze. Rămase puțin mirat de abundența
aceasta de bale și-și mișcă larg mâna dreaptă către bărbie.
Palme tremură, scoli la întămplare obrazul, apoi se apropie,
dezarticulată, de mustată. Rămase lipită acolo, streină, aiurită.
David asistase la gestul acesta fără nici un curaj, fără să se
poată hotărî să intervină și să-l ajute. I se părea că l-ar fi
făcut de moarte ajutându-l să-și steargă bărbia; doar tatăl singur
înțelesese că trebuie să se steargă, și el singur încercase, dusesse
mâna dreaptă, piez, la bărbie. Văzându-l că de neputință este,
apucă uluit servetul de pe mână, și-l șters, tamponând cu
grijă, ~~pe~~ ~~pe~~ părându-i-se că astfel tatăl nu-și va simți intervenția.

Repetă întrebarile.

- Nu vrei să o vezi și pe Liza? Și aici, stată, a venit și ea...

Maiorul îl privea mereu, clătînd capul. Să-l întrebe pe el, acum. El doar știe toate lucrurile astea. Mă, Davide, ai vrea să știi... Tu mă crezi nebun, poate, mă crezi oștean prost pe mine... Mă, odată, când răpăria mitralierele, toți credeau că suntem ca mai înainte, că Rușii sunt proști, și stau să ne aștepte până când le declarăm război în regulă. Le-am spus atunci: la pământ, mă, voi toți, că doar eu cunosc suflatul ăsta de deasupra... Atunci eu te-am scăpat de la moarte, eu ți-am strigat să te trântesci la pământ... Ți s-au spart ochelarii? Credeau că sunt nebun, ... Ei nu știau toate acestea, n'aveau de unde să le știe. Cine a fost acolo, nu uită ușor; numai să te țină, asta e, să te poți întoarce... Și atunci, mă, cum devino asta? De ce eu, de ce nu tu, că sunteți mai tineri, eu vreau creșut, eu ^{peusia} ~~tot~~ solta mea de maior. Eu, care sunt tatăl vostru...

- Vrei Tată?

214

Ce tot bate câmpii băiatul ăsta? Cum să-i spun mai bine, să mă înțeleagă și să mă lămurească? Uite mă, asta nu pricep eu nici acum, asta și pe Ilic, pezevenchiul... Sau a fost frate-său, atunci când eu îl dîntăi v-am spus: la pământ cu toți, la pământ cu toți ne curăță pe toți!...

Calles prima voi - Mi-e frică, mi-e frică, Davide!...

Glasul îl sperie și pe el. Parcă vorbise altcineva, și se cutremură. De ce toate începeau să răzbească în odaie? Văzuse deodată sute de surprize albe, ca niște cerceafuri răzbețite, verticale, mișcându-se către el. Mă Ilic, mă Ilic, frate-meu!...

- Nu vreau să mor!... Veniți, mă, toți, lângă

mine!...

Proștii de ei, proștii de ei! Lor le e frică, uite cum le e frică să se apropie de mine, să mă ia în brațe, să mă apere, că sunt copii lor, cinci, din casua lor, mama lor de copii! Proștii, mă, proștii! Ilic, vino mă tu, eu care sunt tatăl lor, mă, nu vor să mă țină în brațe, mi dau drumul, și mă prăvălesc, mă nec, mă scufund...

- Veniți, mă, toți!... Mi-e frică, Ilic!...

Pe David îl dădura la o parte internul și sora. Altă injecție, altă incoșticuță. Din incoșticuță în incoșticuță, din sugăție în injecție. Până când, Dumnezeu, până când?! De ce nu-i fac ceva? De ce nu poate nimeni să-i facă ceva, să-l ajute, că doar a fost erou, a fost la Moara Rosie?... Se trezi lângă apă, uluit. O deschise ca să se poată

plimba câteva minute pe culoar. O găsi pe Liza, privind prin fereastra marelui, cu mâna rezemată de balustradă. Avea ochii roșii.

- Bietul tata, vorbi ea, fără să-i privească fratele.

Bietul, nu mai recunoaște pe nimeni... Ai fi vrut să-i spun un singur lucru... Un lucru pe care voiam de mult să-i spun. Sunt sigură că m-ai fi iertat... Un singur lucru, Dav...

Începu să plângă înfundat, cu capul rezemat de braț.

10
Vlădescu îi apucă brațul, și-l îndu-l să se oprească și să-l privească.

- Este vina ta, Paulo, este vina ta cum ești și a mea. Stăm izolați, fiecare cu problemele noastre, fiecare cu durerile și bucuriile noastre, nu loc de a ne apropia mai mult, de a face un bloc, de a organiza o rezistență...

- Vrei să faci și din asta o societate culturală? Ai intrușugat Anicet, ^{Yorlind} ~~Yorlind~~ trist. 2:5

- Nu, nu, lasă glumele. Nu îți dai seama de zăpăceala domnește pretutindeni? Nu știu dacă tu ți-ai pierdut destul timp pentru prietenii noștri ca să înțelegi ce zăpăceală sunt toți, toți tinerii, ce întinsecată și libidinosă le e mintea, ce slabă le e voința. Trebuie să reacționăm, mări, trebuie... Nimeni nu vorbește astăzi de sex, sex și sport. O idee clară, un lucru abstract nu-l înțeleg nimeni... E o furie bestială pretutindeni pentru ~~biologie~~ biologie, pentru depravare și orgie... Se răscăla întinerirea, ascultă-mă pe mine, Anicet, se răscăla bestia!..

- Ai răscălat și tu să vorbești ca Eleazar?

- Lasă-mă, gluma! Dacă ai fi fost tineră azi noapte, cum am fost eu, dacă ai fi auzit sirena aceea până în zori, m-ai ascultat și m-ai da dreptate. Suntem dezamăziți, mă! Sun mereu prea departe. Ne-am bătut joc de legi, de dogme, de simboluri, ne-am bătut joc de tot, pentru a ne dovedi nouă însine că suntem liberi. Am vrut să fim liberi, am izbit să avem cea mai depravată libertate care a existat cândva în țara românească. Ei, și-acum ce ne facem? Tu nu-ți dai seama că am mers prea departe, că ne-am ocupat prea mult de libertatea noastră, că am ajuns sclavi sexului și ai arenei?..

- Ce-are a face una cu alta, mă logicianule?!
Ce-are a face sexul cu naționalismul?..

- Încearcă să fii serios, zău, mă, fii serios!

- Dar, dragă, sunt mai serios decât crezi tu. Mă întreb, numai, unde vrei să ajungi cu cea frumoasă ta oratorie...

- Nu e vorba de oratorie, e cu totul altceva în joc. Tu nu-ți dai seama că ne așteaptă o sombră, un cataclism, că nu mai există elite, pentru că elitele sunt preocupate de propriile lor experiențe personale, că nu mai există un primat al spiritualului, un primat al lucidității, al gândirii, al tehnicii spirituale într-un cuvânt?! Nu-ți dai seama că biologia ne amenință din toate părțile?

- Foarte bine, vorbi Anicet aspru și ser, foarte bine că ne învață și ne amenință biologia. Asta e cel mai bun mijloc de selecție. Cine nu e în stare să reziste nici măcar

biologilor, nu e bun de nimic! Peste bord cu el, peste bord! Sunt și alte obstacole, Vlăde, sunt și alte dificultăți în afară de biologie. Și alea seceră mai mult și mai complet decât sexul și foamea. În cerace mă privești, sunt tot atât de intransigent cu victimele lor cum sunt și cu victimele biologilor. Oamenii care nu pot rezista crizelor sentimentale, întinerimilor morale, paradoxelor gândirii, toți oamenii aceștia nu sunt buni de nimic. Peste bord și cu el, peste bord!..

26

Vlădeșcu îl ascultă uimit. Amicet vorbește nădărdat, repede, știu că asta mă așteaptă și pe mine, într'un anumit sens. Nu sunt capabil să rezist unei mărcături sentimentale, nu sunt deci vrednic să trăiesc. Dar să dau cel puțin cărțile pe față. Să știu cel puțin că nu sunt chiar atât de las....

- Dar am putea reacționa contra acestor toxine sociale și biologice, vorbește Vlădeșcu. Am putea porni o ofensivă a purității, a echilibrului, a lucidității. Ai văzut ce-a ajuns bietul Quilian, lăsat pradă libertății sale, pradă dezechilibrului... Am putea face ceva, acum, cât mai e timp...

- La ce bun? Ce să salvezi? Cine nu se poate salva singur, nu merită o mână de ajutor. Ți-o spun din propria mea experiență..

- Dar tu ești un om sănătos, Paulo.

- Cu atât mai rău pentru mine dacă sunt și un om sănătos, întrerupse răstît Amicet. Un om sănătos care..., dar ce să mai vorbim? Lucrurile acestea mă privesc numai pe mine...

Tac deodată, plecă ochii în călțărâni, și Vlădeșcu se intimidă puțin.

- Evident, nu trebuie să vorbim de lucruri personale..

- Ba tocmai despre ele e vorba, întrerupse Amicet. Băstematelă asta de lucruri personale, de care ne e rusine, pe care le exorcizăm cum putem.

- Nu prea înțeleg ce vrei să spui. Dacă susții că...

- Nu susțin nimic, ți-am spus și altă dată.

Mă gândesc numai că tot ce ai afirmat tu, atât de ferm, cu privire la biologie, la sex, la sport, la mișcările de stradă, cad alături de chestie. Chestia e mai redefinită, mai primordiale. Mă întreabă dacă un om care s'a găndit o singură dată la moarte cu plăcere, mai poate folosi ceva viștii din jurul lui.... Stai, că nu înțelegi ce vreau să spun. Nu e vorba de moartea personală, de sinucidere, de toate stupiditățile astea. Ci moartea ca o existență concretă, ca o altă viață, mai plină, mai eternă decât efemera noastră eternitate... Nu știu dacă...

- Înțeleg, înțeleg ce vrei să spui, îl asigură Vlădeșcu.

- Ei bine, o astfel de moarte poate fi o tentativă pentru nemurte...

- Teodoru, de pildă,

- Nu, e cu totul altceva, nu știu cum să mă exprim mai bine. Moartea ca o victorie, ca o întregire. Nu moartea din desperare, nu din frică. Cel care moare într'un ceas de deznadejde complet, de dureri, și-a ratat complet viața. Dar un extaz? dar o așteptare?..

- Nu prea văd legătura cu ale o vorbeam mai înainte...

- Și totuși legătura există, Vlăde. la adu-²¹⁷ti aminte, ce altă viață decât viața noastră, viața pe care suntem puși să o ducem în acest trist 1933, ~~nu~~ ne poate conduce mai înainte la o concepție a morții ca un extaz, ca un instrument de cunoaștere?

[Vlădeanu îl privea către alipe fără să înțeleagă.

- Dar problema aceasta nu se pune oricui,

- Ba oricărui tânăr, Vlăde, oricărui tânăr care nu se refuză vieții. Biologia, sexul, de care vorbești tu cu atata furie, pentru mine nu este decât o invitație la moarte...

- Stai un moment, asta sunt numai teorii, numai ipoteze...

- Dimpotrivă, cred că se vorbește oricui de el, deși nu le spune pe nume. Este o imensă sete de odihnă, de împlinire, de realizare în fiecare dintre noi.. Nu e așa?

- Tocmai, asta e un îndemn către viață, către creație.

- Eu mi spun nu, adică, Anicet. Dar gândește-te mai bine, Vlăde, gândește-te mai bine...

Îi strânsese brusc mâna și îl lăsa în mijlocul trotuarului. traversă foarte fericit strada, îndreptându-se către vitrina care o găzduiește o clișă ca și cel mai bun pretext de despărțire. Străzile miroso autotdeauna altfel. Fiecare stradă are personalitatea ei specială, și pare că lumina lor e felurită, e personală; sunt oameni care par mai frumoși, ^{mai} tineri, pe anumite străzi. Sunt străzi bune, altele rele; sunt unele cu prezență fantastică, altele frivolă. Și vitrinele au fiecare o ^{un} strigăt al lor, reînălțându-se de toată lumea. Nu poți gândi în fața oricărei vitrine, de pildă. Sunt vitrine care îți dau sentimente de orgoliu, de încântare, de împăcare cu toată lumea. Dar ce dracu' mi-a apărut? Vlădeanu a văzut o stradă bună, asta e. O stradă pe care eu pot vorbi, o stradă care să-mi descopere deodată ceva de care să mă pot acăța. Și o vitrină în fața căreia voi putea reflecta... Sunt plin de noroc, astăzi; sunt plin de surprize.

Dacă el s'ar gădi mai adânc la cele ce i-am spus adineauri,
la întâmplare, dacă ~~se~~ chiar eu m-ari gădi mai adânc —
poate ar putea revăta lucruri esențiale. Da, domnule, da,
domnule! O moarte fără desperare, și porcând totuși dela o
trăire desperată. O moarte senină, căci numai acela care moare
senin poate întâmpina marea unitate de dincolo, și poate
contopi desvârșit cu buna unitate de dincolo... Oricât ai suferi,
dar să fii senin în ceasul morții. Să vrei să mori pentru
nu poți trăi altfel, nu poți trăi în împărțire, în dualitate,
în multilateralitate. Să vrei să mori pentru că suferi, dar să
nu îți suferința în clipa morții, să fii senin atunci, să treci
chiar să fii fericit, iubind totul, iertând totul... Domnule,
domnule, moartea asta e singurul extaz, e singura iubăre-
ție de adâncă mână. Singura, una, unica; acolo ~~se~~ nu
te vei mai pierde, acolo nu te vei mai împărți... 2:8

Se trezi privind vitrina cu vesat, gâurile alergându-
fascinate către limanul din urmă, către odihna ~~la~~ fără
hotar. Ce dracu' mi-a venit să mă gâdiesc deodată la
atâtea lucruri fericite?...

Și rupse mâinile în buzunar și porci spre casă ușor,
limpezit, ca după o măturare.

+

Octavian Dobridor se ridică de la masa de lucru încurcat. Copilul începu iar să țipe. Intră în dormitor călcând greu. Paștele lui de ^{neputință!} ~~festiv~~ An să nebușesc, sau să-mi ies într-o zi din fire și să dau cu el de pământ! Vally... Își trece mâna pe frunte ca să nu-și mai amintească. Și nu vine nimeni să-mi dea o mână de ajutor... Să-i fac ceva să nu mai țipe. Ce-o mai fi vrând el, acum?...
[Se apropie de leagăn - Alături, Vally... Ce Dumnezeu n-ai făcut ca să nu mai țipe?

- Ce ai Domnule?!... Ce vrei mă?!... 219

Ridică copilul cu un brat și începe să-l lege. Dacă s-ai cânta ceva, poate s-ar ține... Absurd... Ce dracu' să-i cânt? I-o fi joame?... El privește iar, răstît.

- Ți-e joame, baby?!...

Copilul continuă să țipe, mișcând ochii, zmbucindu-și capul. Octavian Dobridor îl leagă mai cald, mai împăcitor.

- Hai, fii ^{cuminte} baby! Fii mă cuminte că am treabă.

Dă-o dracului de zăvăl, mă copile, are treabă tată-tău, zău are treabă mă, micule!...

Își amintea ultimele cuvinte și se ruga. I se păru că l-a rugat cineva mângâindu-și copilul cu vâmb pe care nicio dată nu le rostise până atunci. Și feră pînă. Și trebuie să dau rezultatul anchetei până la opt seara... Ce mă fac dacă lăunge năruie?... Încercă să-l lege, să-l mângâie.

- Taci cu tata, pupusor!... Haido, scumpule, haido, mă incontinentule, nu mai urlă așa!...

ară se defuric. Slăbiciunea de câteva clipe, stângeneala cu care dăduse cuvinte de dragoste, neprimirea lui de a mângâia, de mângâi - îi ntărise mânia. Și era rusine, fără să nădărgă de e, fără să ste față de cine. I se păru cindat că e tată, că are această mersă, nedorită superioritate asupra pruncului din leagăn. O putere are el umilepto, el ntărată; parca ar fi făcut o greșală, și din această greșală ar fi ieșit mai puternic, mai responsabil. O cindată senzație; parca ar fi spart un vas scump și ar putea totuși spune: „Ce-mi pasă, eu l-am spart?!” Un sentiment nelămurit, enervant, de pețore și jenă în același timp, de forță și ^{fictivitate!} ~~neputință~~.

- Haido, mă, haido!... Fii om de înțele, mă! Ahe să-ți arate tata lăcuste și fluturi dacă ai să fii cuminte. Vrei să-ți arate tata lăcuste?... Termin-o, mă copile!...

Începu iar să miște leagănul. Fir-ă dracului de viață! Să-i cânt ceva, poate s-ă ține... Dar nu-i venea nici să cante în vînt, nici să amintească nici o melodie de leagăn. Copilul îl privea fix, tipând supărat, parca ar fi avut o durere esteptat ceva, o mână care să-i aline durerea. Dobridor începu, la ntărmul, un cântec infor, gutural, și limpezit la răstimpuri de cuvinte fără rost.

- Hai duduie, hai bătio, hai cu dracu' să pălăre!

Cântecul începu să se insufletească pe măsură ce accentua

15

legământul. Împinsese acest leagănul până în odaia lui de lucru și se așezase lângă birou, cu o mână pe microscop, cu cealaltă mișcând leagănul. Cuvintele îi veneau acum deadreptul, țesute de o melodie simplă, lină, tristă.

- Hai deduie, hai bădie,
hai cu dracu'n pălărie!...
Hai popărlă, hai ghioc,
hai cu Dumnezeu la loc!...
Uite-aci un microscop,
Uite-acolo un ghioc!...

220

Se trezi deodată cântând din plină inimă, emoționat de fiecare sfârșit de vers, când viutea fulea să speze alte cuvinte în melodie și să cante altă rimă. Jocul începea să-l pasioneze. El tentau cuvinte științifice, pe care încerca să le integreze în cântecul lui de leagăn, și îi venea să nădă măgulit de-atâte ori izbutea să alcătuiască o rimă perfectă.

- Mala-malacologie
Nu mai face gălăgie!
O apteră și-un dipter,
Și eu tîne un cavaler!

Și sărută copilul, plecându-se mult asupra leagănului și ferindu-se de biroul plin de dosare, cu microscopul răsturnat pe el.

- Auzi-mă? Cavalerule! Popărlă uică! De ce faci pe înconștientul? Mai superi pe tata? Mai plângi?...

Copilul se tîndea să zâmbească. Măna n-o lipise de leagăn, așteptând. Se auzi soaveria dela intrare. Octavian Dobridor pormi repede spre ușă, cu melodia și versurile ritmându-i în minte.

- Știu de ce-ai venit, vorbe el lui Ilișe îndată cîi strănuie mîna. Dar e inutil să stăruie. E o batălie pierdută dinainte. Îți spun prietene...!

- Mă Octave, zău n'ai deșteptat!

- Inutil, e cu desăvîrșire inutil. Măam saturat de ea, de toate isteriile ei, m-am saturat de orice fureș... Ce-ai vrea să știu, adăogă el colorînd ochii, e de dăscă bîietășul ăsta e al meu dăsc...!

Nu termină vorba. Copilul începuse să țipe. Dobridor alergă în birou. Ilișe rămase în autret, cu pătăria în mîna, stăruind, neștiind dacă Tobuio să glesse deadreptul sau să intre în birou și să-i strănuie mîna. Casa i se părea foarte obosită, bolnavă, streinu. Parcă ceva reverosimil îl încunajura din toate părțile.

Pavel Anicet oflare de nîtămpănile maionului Dragu printre cei din urmă. Se gândi să se ducă chiar în acel ceas la David. Vreau să-ți spun, mă, că îmi pare sincer rău de ele... E caraghios să încep așa. Trebuie să-i spun altceva, mai cald, mai direct, mai prietenăsc. Dav dragă, crede-mă că te nîtă leg... Ce gorie par toate cuvintele, ce lipsite de conținut suflătoe! Și tocmai cînd

ai mai multă nevoie de el, tocmai atunci îți lipsește. Este un destin al meu, asta, un destin al tuturor oamenilor - să nu poți vorbi atunci când cineva are adevărată nevoie de cuvântul tău, să nu-ți poți dezbride sufletul, niciodată... Să-ți apar numai neauna și să-l bat pe umeri: Nu-i nimic, dragă Dav, trece și asta!... Se scutură ca să alunge senzația de malaise pe care și-o lasă vizitarea ~~acestei~~ ~~nevroze~~ acestui gest mental. Ce Dumnezeu să-i spun altora? Ceva bărbătesc și sincer, mai ales sincer?... 2.1

Stău mult timp la mîncare dacă trebuia să se ducă la noua locuință a lui David, ~~în~~ la Bulvardul Ferdinand, sau la familie. Să-ți mîna madam' Bragu... Cum să poți spune un asemenea lucru?... Încea să-și amintescă atitudinea lui David la moartea tatălui, a inginerului Anicet. A trecut prea mult de atunci, erau prieteni buni atunci, se vedeau în fiecare zi, erau încă adolescenți, fără jenă, fără teama de ridare. Dacă n'ar exista sentimentul acesta stupid al ridiculului... Dacă nu ve-ai fi tăcut, fidețuina dintr-o noapte, că celălalt te va socoti fals, și inautentic... Îl strânge în brațe, fără nici un cuvânt. E mai bine așa. Au să-ți spun eu altădată Dav de ce s'au rătăcizat toate către s'au rătăcizat. Numai, nu-mi cere să-ți explic nimic acum. Să adaug, apoi: Iartă-mă, Dav, puteam fi altfel, puteam fi altfel cu tine... Sînt o ușoară nuditate și o imaginea veche a ceea ce. O caldă emoție, închipuindu-se trăgînd în brațe pe Dav, sămîntându-l prieteneste, vorbindu-i deschis, fără sfială. Nevoia de sacrificiu, de suferință, de neînțelegere a greselilor trecute. Și totuși n'a fost n'ici o gresală. N'a fost nimic grav din partea lui. Au intervenit distanțele, atât; s'au rătăcizat lucruri....

Aprins o țigară ca să-și gîndească gîndurile. Boly iar pleacă în străinătate, iar am să am de lucru serios. Tocmai acum, tocmai acum... Elazar a spus cel dintîi: „Ași vrea să văd ce influență va avea asupra lui Dav faptul acesta!” Au început să-l comenteze, să-i anticipeze sentimentele, gesturile, atitudinile. Tot ce se vorbea despre David era atât de vulgar, atât de lipsit de discreție. Pavel gîni și aceste ultime gînduri ridicîndu-se de pe scaun și începînd să pășească în lungul și în largul odăii. Haidă, să vedem ce avem de făcut. Trebuie să fac ceva. Nu-l pot lăsa pe Dav singur, nu se poate asta, ar fi imens. Trebuie să fac ceva. E singur, și nu-l pot lăsa singur... Cînd, gîndurile i se risipiră. Pășea prin odăile cu țigara în gură, cu o ciudată încăntare pe față, convîrsind parcă aceeași melodie pe care s'ar fi spus că o multă de cîteva zile. Era o adevărată voluptate a unei complete închideri în sine, fără gînduri, fără treburi, fără preocupări. Îl fascina fără să nîtlească, îl lăsa să se adîncească mai mult, mai complet. Singur, și totuși.

atat de rugăcat, atât de armonios. Parcă se pierde pe sine, se abandona unei stări necunoscute până atunci, din afară de el, care îi adormea gândurile, îi încălzea și cele mai reci ascunzătoare de suflet. Se lăsa, fără să merse o răzvrătire, o deslețare.

Isi dădea seama târziu, când a aprins țigara stinsă în sobă. Ce-o fi cu mine?... Se așază din nou pe fotoliu, hotărât să se gândească la David. Și totuși au avut dreptate spunându-i lui Vlăduțu ce i-au spus; că nevarta poate fi și un instrument de cunoaștere, un extaz. Nu mai e nici o despărțire, acolo, nici un spațiu, nici o pluralitate. O singură mare, o singură refiintă, una singură!... Aproape exclamă gândul acesta, și retorica de o cliță îl plictise. Trebuie să fac ceva, trebuie. Să mă duc la el și să-i spun: Dav dragă, vrei să nu crezi că sunt mereu nedumerat, sincer?... Și totuși nu simțea nici o părere de rău, nici o umbră. Ca și cum toate lucrurile ar fi trebuit să se întâmpine, ca și cum toate ar exprima aerul, blând, luminos, coadivă unuși. E stupid să suferi, e stupid - când există atâtea lucruri deasupra, o atât de conștientă existență dincolo de noi.

Parcă nu gândise el toate acestea. În adresa amintite într-o singură străfulgerare de Teodor, de Emilian care a tras și de care nu mai știe nimic de două zile, de Petru care a început să fugă de acasă, cu un ghiogdan cu cânte și câteva uape cu note muzicale. La întors nimeni, după o jumătate de zi. N'au piau acolo, așa a spus, nu pot pleca pentru că n'au piau... I se par toate lucrurile acestea puțin stranie, puțin refirește. Una, Ghighe; nu mai are să suferă, nu-l mai exasperază. S'a coborât o cindată nitelegue într-o ^{cale de viață} și aproape că se adună în mintea lui, în abandonările lui. Sta multă vreme cu ochii în gol, fără să nite baga nimic.

~~De vorbă~~

Spărsese de impachetat prima ladă. Deasupra cărților așezase reviste și ziare despăturate. După apoi să bată câteva stinghii, subțiri și desprecchiate; le murea mereu cu cleștele, nu curva să fie prea adânc nitepenite în cui și să aibă de lucru la despachetare. Facea toate acestea aproape fără să-i dea seamă. Cobora cărțile din rafturi, le așeza pe podele, grupându-le după mărime, cântărindu-le în mâini, netezindu-le copertile. Munca aceasta îl liniștea, îi fură gândurile.

Sotia portarului îi aranja rușăria în eufăr.
- Asta nu mai merge, vrei ca arătând prosoapele și trusa de toaletă, asta le-ai cumpărat de când ai venit la noi...

O privi puțin uluit. Glasul i se pare nefiresc, necunoscut. Apnea
~~prosoapele~~ prosoapele și trusa și le așeză în fundul celei de a
 doua lăzi. Femeia aștepta poate un răspuns; se oprișe în ușișor
 dăii. Dar David trecuse iar în fața rafturilor și începuse să
 oboare cărțile. [Astea sunt din ultimul an de liceu; s'au
 îngălbenit puțin cotoarele, bătute de soare, dar altminteri s'au
 păstrat destul de bine. Seria lui Ferrero și Boissier, dăruite
 de Francisc Anicet câteva luni înainte de moarte. La băne cu
 alina, rechizând puțin ochii, ca să le mai scadă praful
 dusat deasupra. Credeam că am să timp să le recitesc, dacă
 nu să mă mut aici. Și aduse aminte de dimineața când se
 instalase aici, cu un pat de campanie, un sufran și trei
 lăzi cu cărți. Rafturile lucrate de el; biroul improvisat
 într-o veche masă de sufragere, în ale cărei sertare pentru
 tăcămuri el își aranjase manuscrisele; încăntarea cu care
 trăntise pe pat și privise întreaga odaie, numai a lui,
 fără nici o prezență străină alături; cheia pe care o lustruise
 delicat, reșemându-se de fereastră, privind la răstimpuri bule-
 vardul de jos, coroanele castanelor care ajungeau până
 etajul al treilea. Fu o trecere în revistă rapidă și linpede, fără
 nici o melancolie.

- Pot să mă duc, domnisoare?

O privi iarăși trecătoare, surprins de glasul aceluia stăruie.

- Da, da, poți să te duci. Ți' mulțumesc, madam! Văda...

Se opri îndată a femeia năchise ușa. Dacă s'o fi supărat că i-au
 spus "madam"? Cum Dumnezeu trebuie să vorbești cu oamenii
 ce nu te sunt egali dar nici nu sunt sub gradul tău de
 civilitate socială?... Începu iar să așeze cărțile. Lada era
 aproape jumătate plină. Numai dacă nu s'ar desțepă în
 timpul operației, dacă ~~nu s'ar~~ ^{nu s'ar} ~~întâmpla~~ ^{întâmpla} ~~era~~ ^{era} grav... Goni gândul
 ăturând cărțile de marginile lăzii. Embolie. Dela grescul
 mbolies, fibrilele desprinse de pe ^{arde} ~~păreții~~ ^{peretele} inimii și luate de
 lung, în jos, spre artere. Și ^{arde} ~~unde~~ ^{unde} se & opresc, circulația
 nctează, începe gangrena. Amândouă picioarele, să i se taie
 nui bărbat amândouă picioarele. Un trunchi de om, fixat
 într-un cărucior, cerând să fie plimbat prin casă, negându-și
 și se dea voie să stea la fereastră... Ar trebui să-l țină
 nevă, poate un erou preferă moartea decât să supraviețuiască
 uzid...

Gândul acesta îl turbură. Augi se de tălă ori pe bolnav
 tipând: „nu vreau să mor”, „ajărați-mi, nu mă lăsați
 răguș, nu mă lăsați!...” Vădă că și el, se teme și el de moarte
 a oricărui om, ca oricare bătrân. Numai tatălui cuose ^{câte} de
 bine și să trăiești, numai ei au amintiri, numai ei
 uxor viața și se tem de moarte... A mulțumit și tata, preferă

19
6
să trăiască schilod, dar să trăiască... Și totuși a fost erou, a
suferit de atâtea ori moartea. Sau, poate... Se jenă să ducă
gândul până la capăt. Și amintea cu prea multă cruzime o sumă
de amănunte recente. "Dar, nu vreau să mor, nu mă lăsați, mă!"
~~Și totuși se pot, lucrurile astea toate.~~ ^{întâmpla} Orice se poate, orice surpriză
se neutralizează, se bagatelizează. Sufletul nu se mai refrigeră
reapă de nimic. Omul nu se mai miră de nimic. Întâmplările
au această otrăvă lentă a lor, că nu mai surprind pe ni-
meni, nu mai îmbolnăvesc pe nimeni. Dacă ar fi cel
puțin ce-ar putea face pentru el... Chiar o injecție, o pastilă,
ceva așezat pe masă, lângă el, să poată fi văzut. Și dară

Se surprinde gândind toate aceste grozăvii, dar nu se cu-
tremură. Și e puțin jenă, ca și cum l-ar fi văzut cine-
va; ca și cum lucrurile acestea, gândite și orientate de
el, n'ar trebui să îi le mănturisească nici o-și.

A doua lada e gata. Se apasă pe name, lângă ea, și o
priveste; fără nici o melancolie, fără nici o părere de rău. Cât de stupide
sunt toate eforturile acestea către genialitate sau auză, cât de
inutile sunt renumirile omului. Pentru ce să renumești? Ce siguranță
ai că renumirile astea vor da căndva roade?... În repetă același
argumente, aceleași motive pe care le răstălmăcește necutenit
de câteva zile. E mult mai frumoasă o ~~re~~ întoarcere în viață,
mult mai umană. Să te pierzi pe tine pentru o soră săracă,
pentru o mamă bolnavă. Să te întorci lângă ei, știind
perfect că n'ai să mai întâlnești deacum nicio dată nici liber-
tatea, nici semenitatea... Și se par cam scorbâde, cam reto-
rice, gândurile acestea; până și vin mereu în minte să se
întărească, să-i păstreze ncrederea, să-i țină proaspăt entuzias-
mul cu care s'a hotărât să ajungă un simplu mărțor, un
român ciuștit și mediocre, fără ~~aserviri~~ ^{parcă amine} fără rigori mo-
rale. Și se par oarecum estil gândit și chemate necutenit în
ajutor.

Se ridică și începe să-și aranjeze hărțile și mapele. Dezartă
sertarele mesii. Și alege câteoa caietă, de care va avea nevoie,
poate, în scrisul lui cotidian. Și deodată își dă seama că
toată munca aceasta e deacum inutilă. Nu vraf cu
manuscrise pentru tratatule tace de etică; le privește cu puțină
ciudă, fără să se ridice să le arunce în lada, printre cărți.
Foi scrise; în libertate, într-o altă viață. Dar nu poate gândi
nimic, alba ~~și~~ simte tristătea. Și aminteste o sumă de lucruri,
care toate i se par visate, ireale. Sengăția de ireal îl extenuază,
il deprimează. Încearcă să se întoarcă în prezent. Deschide un
caiet și-și aruncă ochii pe rândurile scrise. Citește fără
să fie atent. Și se pare o dorință să facă acest gest,
să-și frunzărească manuscrisele în zina mături. "Despre
superstițiile legate de ~~o~~ noțiunea de om." Un titlu de
capitol. S'ar putea face și altceva sub acest titlu... Scutura

capul. Își dădea seama că se întunecă. Vrea să se așeze
imediu și ezită să se aleagă locul. Întoarcerea, împăcarea.
Trăiește și vă înmulțiți. Binecuvântați fiți... Trezire. Portărea
a intrat fără să se vestească.

- Vă aștepta o mașină jos. Șoferul mi-a dat
biletul acesta.

Parcă i se părea totul să fie așa, pentru că se aștepta la bilet.
Nu scrisă nimic pe o carte de vizită: "Vino imediat la 225
Căminul. Liza." Desigur. Privește puțin întinând lașile
din mijlocul camerei și masa de scris încă acoperită cu
ușor.

- Am să mai vin eu, madam' Vanda... Poate
mă întorc chiar astăzi seară...

Se oprește puțin pe coridor ca să se șteargă lacrimile. Valiza o ține
în brațe; și vine să izbucnească în plâns numai când o vede.
Femeia vine din curte; o zărește prin geamul ușii, cum calcă străduț,
cu un trunchi noduros, cu picioarele prea scurte. Acum, acum,
să-mi ție lacrimile o clipă.

- Eu plec, Aniceto... Am să stau câteva zile la domni.
- soarele Focșă...

Femeia o privește uluită. Obraji îi sunt prea palizi, ochii prea
vâzduși; și valiza aceea grea pe care o leagă necontenit în
mână. Care...

- Dacă veni domnul Paul... Îl știți? Da... Să-mi
spui unde am plecat... Să-mi spui că m-am dus acasă, și
pentru cât timp nu știu nici eu, așa să-mi spui...

- Dar de ce pleceți domnișoară?...

Înghiți lăsa valiza jos și începu să-și pună mâinile, încercând să
pară calmă, senină.

- Vreau să... Vreau să fiu și eu mai liberă, câteva
zile... Să nu mai dau lecții de dimineață până seara...
Sunt ostenită, Aniceto... Dar să-mi spui domnului
Paul ce ți-am spus eu... Dacă o veni, natural... Mi se
pare că nici dumnealui nu e în oraș... Așa auzeam...

[Mintise cu ochii la mâinile. Făcuse toate gesturile cum
trebuie. Asta îi dădea curaj.

- Este bună să chemi o mașină?

Se se rezemă de geamul privind curtea. Zăpadă înghețată,
zăpadă puțină în această desprimăvărare păsore. Cerul se
învinețea. Bucureștii. Își părea că pleacă pentru totdeauna,
că pleacă fără să se mai întoarcă. Ar fi vrut să întindă
odată mâna, de jumătate înțepus, să sărute întreaga casă.
Dar o măbusea emoției. Se coborî în curte. Femeia îi deschise
ușa și i-a luat valiza.

- ~~Atunci~~ Dumnezeu să vă dea sănătate...
Ți zămbi, mulțumindu-și. Se răsturna pe perne, extenuată, fără gânduri.

...E bine e să n'ai nimic de făcut și să te plimbi, așa, singur pe străzi... Poti să
 sfârșit ridica și tu capul, poti privi cerul în voie. E cam frig astăzi, dar
 soarele ăsta e surprinzător de clar, surprinzător de victorios. Ei, ce mai e?
 Câteva zile din Februarie, apoi Martie, și intrăm în primăvară. Primăvara
 asta mi s'ar putea părea un paradis ca lumea. Să mai treacă puțin, poate
 puțin, și toate lucrurile au să meargă bine... [El tentat să și frece mâinile,
 așa cum umblă pe stradă, fără nici o tentă, fericit că a dat „bun
 de imprimat” și a scăpat de purgatoriul corecturilor. Cum are să arate
 cartea mea în volum? Trei sute cingeci de pagini! Se întrebă lumea
 cum are cineva răbdarea să scrie trei sute cingeci de pagini. 2226
 atât de simplu, atât de simplu!... Și vine să râdă, să glumească. Ce
 păcat că nu mă întâlnez cu nimeni. Nici țigara nu-ți prieste, când
 ești singur pe stradă. Bietul Dragu, ar trebui să facem o listă de
 subscripție în toată redacția, până direct la el, să-l apăsăm... [Gândul
 acesta îl emoționează. Se bucură atât de mult că poate fi bine, că
 sfârșit are timp să se gândească și la ceilalți oameni, că poate
 fi caritabil, Dragu e un băiat excelent, admirabil, plin de talent.
 Trebuie să facem ceva pentru el. O listă de subscripție nu e un lucru
 inutil. Înțelege că se poate gândi la toate faptele acestea caritabile
 și mai numai pentru că a scris „bun de imprimat” pe ultima coastă de
 corecturi — și emoția libertății, a libertății după ^{o mișcare} ~~un lucru~~ încheiată,
 după pântecul sfârșit, îl cuprinde din nou. E în stare să facă
 orice faptă bună, acum. Mîntuiește și e liberă să se gândească la
 orice. Nu sunt un om rău, nu sunt un om răchis. Acum, când
 mi-am făcut treaba, și poate mă iartă orice. Poate vine revoluția,
 poate vine orice grevă generală... [Ba nu, nu, lăsați-mă să-mi
 apară cartea, fraților, încă o săptămână două, și sunt din
 nou al vostru... [Emilianu e încă bolnav. Trebuie să mă duc să-l
 văd. Răcit grav, se spune. Dar proasta aia dela telefon nu
 vrea să spună nimic altceva. Dar am să mă duc eu, și am
 nimic de făcut, mă pot duce la Emilianu. Chiar acum. De ce
 nu?... ~~Am~~ Dar simte că e prea plin de emoție aceluia
 final „bun de imprimat”, simte că n'are să poată asculta
 pe nimeni, că e mai bine pe străzi, singur într-o cameră, singur
 cu bucuria lui restăvilă, și mai cunoscută. Am să mă duc
 mâine; mâine imediat după masă. La cumpăna sunt sigur
 că am să dorm, sunt extenuat și searsprezece spalturi în
 trei zile... Și vine să râdă; cu ce bucurie se apăsă de
 corectat primele coli, cu ce furie grăbă corecturile ultime.
 Să, și vada cartea mai repede tipărită. Întotdeauna și orice
 o'au întotdeauna, după aceea... Bietul Dragu, i-au făcut picioarele
~~la~~ maiorului. S'ar putea scrie ceva... Goni gândul puțin răsturnat.
 Câtă suferință e pe lumea asta... Ne adevărat infern... Și totuși
 bucuria lui stăruie, imensă, impozabilă, asemenea nătrei lumii ~~de~~

Jean Ciutaru se miră că îl găsește atât de schimbat. Nu era mai slab, acum, ci un alt om; parca i se micșorase fața, i se striviseră oasele. Avea o expresie răvășită, de om prea cercat de fobă.

- Și tu unde ai fost? îl întreba Emilian, ridicându-și să-și țină capul ridicat pe perne.

227

Ciutaru se codi. Ileana, fuga ei în provincie, urmărirea pe la ~~lită~~ Târgoviște, femeia bătrână din Fundătura Serban, palmele domnului Trăncescu, nimic din toate acestea nu puteau fi spus. Și, totuși, atâtea întâmplări și atâtea aventuri numai pe jumătate reale; un amestec ciudat de realitate și uit, din care nu știa ce să aleagă; căci și cele ce se întâmplaseră cât și cele ce îi închipuise erau tot atât de interesante. Fără să-și dea seama, începuse să-și continue vizul cu care se consolida dela întoarcerea în București; o serie de evenimente închipuite, țesute pe o rută de destine de ciudată, în gară. Fata aceea frumoasă și cutozătoare, care călătorea în clasa III-a, fumând la fereastră, cu bascul minuscul și cu pardsiul ~~de~~ bărbătesc, - se ducea să-și întâlnească pe furiș un amant care-și făcea armata departe. Dar conversațiile de noapte, parfumul acela misterios și care se lega de amintirea fetei, expresia ei bătească și vorbă sigură - toate acestea exaltaseră imaginația lui Ciutaru, se infectaseră în propriile lui întâmplări din acele zile și începau să creze singure evenimente, aventuri, sentimente. Între ei se născu o idilă; fata îi jurase că se va întoarce la București și că va întâlni chiar mâine. La despărțire s'au sărutat pe gură. Uite, batista asta e un semn dela ea, o amintire... Toate acestea se petreceau numai în imaginația lui Ciutaru; mitul izbitor ^{cu} deodată și plunge prezenta Fundăturii Serban și palmele domnului Trăncescu.

- Spune, mă, unde ai fost? replica Emilian netrebarea.

Te-am cunoscut în noaptea asta de scandal, când eu greșisem dela Ateliere. Ai fi avut nevoie de tine, atunci. Am rămas surprins când...

Nu-și putu sfârși fraza. Îl îneca tusea; se ghemui în colțul patului, cu fața spre perete. Ciutaru era puțin stăgănit.

- Dar tu ești răcit rău de tot, măi.

Emilian își șterse gura cu batista și oftă adânc, să-și ^{înghită} aer.

- În noaptea asta am răcit. Am venit cu pardsiul, și era un ger groaznic. Am fost și eu la Ateliere, ți-am spus asta?

- Nu ilian nimic, făcu Ciutaru privind-l în ochi. Dar ce te-a apucat?

- Am fost și eu ca ceilalți din Partid; să apărăm pe muncitori și să tragem în armata oligarhilor.

Vorbele sunară enfatic și falop. Emilian își deto Ileana că nu se credea în ele și trecu repede mai departe. Dar Ciutaru îl privi neodată, mai bănuitor, mai rusinat.

- Adevărat e că în noaptea aceea am tras și eu. Am tras mai mulți deodată, dar poate eu am fost acela care am ucid gardianul. Și atunci...

Se ridicase puțin din pat, încercând să se apropie de Cîntarîu și să dea altă sonoritate cuvintelor. Dar în acea clipă un acces de tuse îl făcea să se încovoie, strângându-și fața în palme, presărînd de cuventură. Cîntarîu voi să-i dea ajutor, să-l așeze iarăși pe pernă, dar ~~bolnavul~~ Emilian îl îndepărta cu mîna.

- Stai mai departe. Poate să am gripă infectioasă. Nici ei nu știu ce am...

Cîntarîu se trase, puțin înfrînat, către birou. Bietul Emilian, a început să aibă febră și i se pare că a tras cu revolverul în gandaruni; și i se pare că a ucis, numai pentru că a reșis în partidul comunist și o fi făcut scandal cu băieții în noaptea aceea... Febră, gripă infectioasă, tifos exantematic. Poate, cine știe... I se păru, în acea clipă, că îl doare puțin gâtul, că îi ard tălpile. Parcă se simți mai înent, cu o transpirație obosită, ca nătr'un început de boală...

- Cine ai mai fost?

- Cu băieții din tineretul comunist, răspunse Emilian încercînd să restabilească o atmosferă de co-tănușă și destăinuire. Tipi pe care nu-i cunoști tu...

El privi și i se păru că Cîntarîu îl suspectează; parca zămbesc, cu ochii lui în jos, cu mîna jucându-se pe birou.

- I-am spus și lui Pavel, vorbi Emilian repede, rîzîndu-se. A trebuit să-i spun; aveam revolverul la mine, nu știu cum să-l lasund...

- Dar de unde aveai tu revolver? nătrebă Cîntarîu fără să ridice ochii. (Bietul Emilian, începe să se creadă și asasin... Bietul băiat...).

- L-am furat de la tata, l-am furat din biroul Tatii... Sau poate nu mă crezi? Crezi că mint...

Cîntarîu nupe să se xuze. Dar tusea îl năcă atât de rău pe Emilian năcă că Cîntarîu se apropie de pat și privindu-l zăpăcit, voind să facă ceva, cîntănd vreun pahar cu ~~apă~~ limonadă sau o sticlută cu sirop de tuse. Atunci intra mama. Emilian tusea nătr'ună.

- Guy, nu trebuie să vorbești atât, ți-am spus că nu trebuie să te oborești. Iar ai să faci oare complicație... Doamne, Doamne, de câte ori trebuie să-ți spun....

Și așeză pernele la cap ca și cum ar fi fost un copil bolnav. Luă o lingură de argint și i turnă sirop. Emilian tace și ochi, abandonându-se. Cîntarîu asista jenat, reșemîndu-se de birou.

- Căscă gura.

Tușibă siropul stăruindu-se.

- Ce rău e...

Lui Cîntarîu îi veni să zămbescă. Și vrea să mă facă pe mine să cred că e un conspirator politic... Și aduse aminte de fuga lui, de noaptea din gară și fata cu bască și cu țigara în gură, reșemăta de fereastră unui vagon de clasa III-a, îi dădea o simțire nedefinită, de aventură în marile orașe cosmopolite, de curse în trenuri de lux, de alături de agenti secreți și ~~mai~~ bancheri americani. O tresărare ciudată, ca în

preajma unor mari aventuri, dealungul și dealaltul globului. Trenul care îl ducea în noapte spre Târgoviște și se părușe atunci cu rapid Paris-Strasbourg-Berlin. Se credea plecat în lume, plecat să-și trăiască viața în vatră soartei, cu surprize și mistere. Și fata cu bas, profilul ei atât de rafinat și de straniu... Îl compătinea o clipă pe Liliian. Bietul bătrât, aceiași dorință de viață și de el...

- Sărut mâinile Doamnă, spuse Ciutoriu cu un glas grav, de au care a colindat lumea, a nefrunțat primejdii, a cunoscut cele mai ciudate aventuri. Mi-e teamă că l-am obosit și eu, l-am lăsat să vorbească prea mult. Ce-au spus doctorii că are?... 2-3

Liliian dăduse ochii și îl privea înfundat în perne, aproape fără să-l recunoască.

- Noroc dragă, și grațioasă resuscitație, îi spuse ~~Și~~ Ciutoriu zămbindu-i ca un om care pleacă chemat de afaceri secrete. Mai viu eu să te văd. Ai să-ți povestesc lucruri extraordinare, au să te amuze... La revedere...

Plecă puțin zămbitor, puțin preocupat, creștând tot timpul să poartă ~~la mână~~ ~~lui~~ ~~ca~~ asupra-i o supracătoare nevăzută. ~~Și~~ Și puse paltonul cu gesturile unui detectiv internațional. Fata din tren era acum o primejdioasă spioană, iar el trimisul special al lui Intelligence Service. Privi servitoarea pe sub gene, ca un ~~zăbăt~~ care știe să pătrundă expresia oamenilor. Coborî în stradă rătăcindu-se, cu mâinile în palton, cu aerul ~~un~~ blazat al celui pe care o desprimăvărare bucureșteană nu îl mai ~~nu~~ emoționează, după atâtea riviere, și plaje tropicale și orașe depărtate văzute.

Aici se termină
partea II-a

— Dragă Anicet, eu l-am cunoscut pe tatăl tău. Nu uita asta: am cunoscut pe Francisc Anicet la începutul carierei^{sale}, când micuțu' meu bănuia, încă, ce valoare ascunde omul ăsta. Deacia am atâtă încredere în ăta. Vei rezolvi corespunzător cum vei crede ăta de curiozitate. Ești liber să duci mai departe lucrurile începute împreună; în special „Jurământul vechi românesc”, la care ții foarte mult. Tot se redactează ăta e pentru mine un lucru ~~de~~ definitiv. Cât timp voi lipsi din țară, ăta ești adevăratul stăpân în această odaie...

Făcu un gest larg, pe deasupra biroului, arătând întreg cabinetul de lucru, ~~e~~ cu pereții de sus până jos acoperiți cu cărți. Anicet îi aruncă o clipă mână, apoi zâmbește maestrului, recunoscător, cu o ușoară ironie pe care d. Baly nu o observa niciodată. Îmi voi face de cap în această odaie, fără nedorială. Îi voi fiina toate țigările de foi și-i voi redacta cel mai prost memoriu asupra „Jurământului vechi românesc”. 230

— Eu am încredere în noua generație, iubite Anicet. Eu am încredere în ăta tot, pe care o politică nefastă v'a îndepărtat de la locurile pe care le merită. În această țară tânără ne trebuie oameni tineri, cu inițiativă, energici, cinstiți. Eu...

D. Baly își ținea obignutul discurs, cu gesturile sale largi deasupra biroului încărcat. Pavel nu-l asculta; ochii îi erau fixați admirativ în privirile maestrului, aprobându-l autومات, cu gândurile alina. Se uita puțin că se află atât de liniștit în această odaie în care Baly îl va lăsa stăpân până la întoarcerea din Anglia. Își părea că altcineva decât el asculta frazele siguroase ale maestrului. E ciudat că nu reacționez, că îl las să creadă că sunt un tânăr cunoscător, unul dintre sutele de intelectuali ai ~~no~~ noii generații, care ar fi fericiti să stea la această masă, secretarul unui om celebru.

— ... Totuși am avut încredere în ăta, tineri.

Dacă ar fi putut face pe cât ar fi vrut...

Se ridică de la birou și apără în fața lui Anicet, continuându-și același discurs, plutindu-și generos mâinile, cu gesturi de vastă envergură. Pavel observă că maestrul e în papuci, și vasta putere ridicată deasupra pântecului lăsa să se vadă cămășa. ~~În mână~~ ^{în mână} privirea drept în ochii d-lui Baly. Poate n'a observat, poate nu-i dă seama cât e de ridicul.

— ... Fiică-mea se interesează foarte mult de dl. Drage.

E mai face băiatul ăsta?

Anicet se roși deodată, ca și cum ar fi fost surprins asupra unui fapt urât. De câteva zile, de când aflase de nenorocirea lui David, evita să se gândească, să-și amintească numele. Cum să mă duc să-l cunosc? Cum să-i spun?... Plecă ochii în jos.

— I-a murit tată său, zilele trecute, vorbi el încercând să nu se trădeze. A murit imediat după operație...

D. Baly rămăsese surprins, coborânde vestic brațele. De câte ori se vorbea despre moarte avea impresia că trebuie să se emoționeze, solemn, grav.

- Bietul băiat! bietul copil! Dar de ce nu mi-ai spus nimic până acum? Ji-era doar prieten...

Smicet se codi să răspundă. Trălta din umeri, găurbind trist; ca și cum ar fi spus: la ce-ar mai folosi toate acestea când cel mai bun prieten al meu este răpus acum de o atît de cumpetă durere!... Și de tot seama cît de cabotin și refter este gestul lui - de dărete neconsolabilă - dar trebuie să-l păstreze, ca să pună apăt discuției cu d. Baly.

- Dragă Smicet, dar sunt realmente trist! Ce nenorocire, ce crudă suferință!... Trebuia să-mi spui. Nici nu te-ai fi lăsat să vii la lucru. ^{nu te-ai fi lăsat să vii la lucru} Ai fi fost dator să-l dădeai de prieten să-l veghezi...

Forțise toate acestea curios, sincer, încercându-se de mîrșuirea lui. Se vedea ducându-se la ~~la~~ casa de bani, scotînd zecui de lei și dăndu-le lui Pavel: "Stiu că Dragu o duce foarte prost. Nenorocirea asta ~~l-a~~ ^{l-a} pus probabil în situații jenante. Dacă aști bani cum vei găsi de curîntă..." Spectacolul era atît de nuan, atît de mălțat, încît d. Baly se emuționa contemplându-l. Începu să se plimbe prin birou, cu mâinile la spate.

- Poate nu vrei să lucrezi azi, poate vrei să te duci la Dragu.

- Nu, l-am văzut chiar aseară, mi-ai Pavel. E mai bine să lucrăm, să aranjăm în principiu tot ce trebuie realizat în lipsa d. Baly.

lui Baly îi plăcea nespus curîntul "realizat". Începu să-i dea instrucțiuni. De ce nu are curajul să termine odată cu această muncă, acum, când nu l-am hotărât!... Asta l-a cunoscut pe tota; i-a fost poate prieten; și are mîndrie în viața... Va trebui iarăși să vină la odată această pretențioasă, plină de cărti necitite, să ducă aceluși muncă de negru... Și pentru ce, Dumnezeu știe, pentru ce?... Nici o veste delu Ghighe... A plecat de provincie. Poate se consolarează acolo, poate rîde de acolo cît de inumană e dragostea ei... Dar acum nu e egal...

- ... Fiică-mea voia să-ți ceară niște informații, adică d. Baly găurind. Veti lua ^{masa} ~~masa~~ supremă; eu iarăși trebuie să plec. Sunt atît de ocupat, atît de ocupat, și noaptea, și noaptea... De-azi putea să-mi iau și eu odată vacanța pe care o merit....

Făcu un gest de supremă oboselă. Pavel ^{și} ~~și~~ privi în tracăt hainele, să vadă dacă ar putea lua, decent, ^{masa} ~~masa~~ cu Felicia. Iar ~~da~~ ^{va} ~~va~~ să trebui să susțină o conversație galantă. Poate că mi-a cere informații literare și artistice, și am să scot mai repede la capăt... Dar cum de a aflat ea de Dav?... Ar fi trebuit să-i dau ^{un} ~~o~~ telegramă, să-i fi scris o carte postală... Ce are să creadă, bietul băiat...

Se așeză la lucru cu furie, să gonească gîndurile. Privea la răstimpuri ~~ceasul~~ ^{ceasul}, intimidat.

Când ajunseră la Arcul de Triumf se lipiră de gardul moart de scânduri ca să se ferească de o imagine care acelea în geamă, stropind. Rădău amândoi.

- Ce bine e Dumineca! opuse Petru. Ai văzut că mi-am scos mîmăul dela haină; Dumineca nu ne prinde nimene.

- Păcat că nu poate să-ți crească pe pățul, răsle fata.

Traversară ținându-se de mîini. E zi frumoasă, ce desprindăvărare presoc. Si Nora care se face din zi în zi mai frumoasă. La poze nita toate și să trăiești așa, simplu, cum rumeguesc copacii ăstia. Guepui să fredoneze o melodie.

- Știi ce-i asta, Nora?

Fata dădu din umeri rîzînd. De unde să știi toate câte știe el? Cine n-ă învățat?

232

- Simfonia VII-a, Beethoven, cea mai puțin cunoscută simfonie, Nora. Am să-ți-o explic într-o zi.

- Mergem până la Hipodrom, Petruță?

- Unde vrei tu. Și măcar într-o cămină dela

barieră. Când am fugit de acasă, mi făceam niște planuri...

[Fata se întinse. Tremura tot, când a venit în noaptea aceea, cu ghiorgarul într-o mână și notele de pian în cealaltă. Era un pian dezacordat, în vecini, pe care el ținea nevasta unui plutonier; și Petru credea că va putea exersa pe el până ce n-o putea richiria unul nou. Scandalul din mahala. Tărătoare, te-ai dat la pui tău!...

-...să nu mai fugi de acasă, Petruță...

- Lasă, că mi dau bacalaureatul la vară, și scap.

Mă apucă să-mi câștig singur existența. Atunci am să fac ce vreau.

[Și strîns brațul. Ce clase sunt toate lucrurile, ce rugăcate. De ce sunt trîști unii oameni, de ce suferă unii oameni? Cerul ăsta nu se supără niciodată...

- Nora, am să-ți prezint unăme pe unul dintre prietenii mei, băiatul lui Ivanciu, ăla cu neobilo. Știi ce mi-a spus?...

Nora, pe numele ei Lenuta Gonescu, se gîndi cu groază că d. Ivanciu i-a plătit de atâtea ori nisele, că a întovărășit-o la atâtea hoteluri. Desigur, d. Ivanciu, cu trunchiul lui diform, cu ochelarii de bagă și mîna acea stîngă mai scurtă, mîna aceea pe care nu o poate uita nimene, niti'atît e de hideasă și dezarticulată. Mîngăierile unei mîini ~~scurte~~ care se mișcă parcă singură, îndependent de trup. Și pe băiatul lui, cine n-o l cunosce pe băiatul d. Ivanciu?

-...Așa e, l-am întâlnit astă vară la Tekinghiol, miști sa calui, rîzînd, Petrușor mamă, haide mai repede că mi-e foame...

Și apucă brațul mai strîns și-l sămăta după ureche.

- Mi-e frig, Nora, nu-mi place să mă sămăte când mi-e frig... Am să-ți citesc într-o zi o pagină din jurnalul meu despre sămătarilor. Eu cred, -Nora, că există zone erogene și climate erogene...

Fata călca alături, fericită, fără să-l asculte.

... Coborâ singură dintr-o Fiesole spre Florența. Se oprește la poarta vechi, cu cartea sub braț și pălăria răsturnată pe ceafă. Soarele o bate din plin, și omizua zidurilor, și norii. Sunt atât de fericiți, atât de fericiți, își spune ea trist. Ar plânge, privind norii albi și neverosimili. Poate vin dintr-o Apenini, sau poate se întorc dintr-o țară. Unde or fi Apeninii? se întreabă ea zămbind lenes. Stăt de singură, și atât de fericiți, și totuși atât de singură... Se așază pe bancă. Un regizor trece fără să o privească. Ce fumos trebuie să fie să fii prest, totdeauna singur, știind ceva mare, Mare, deasupra noastră, de dincolo.... Să fie în mănăstire, între zăbrele și iedera, undeva deasupra Florenței... Stăt de singură, de singură... Ar vrea să strige, să spună cuiva, să iubească.... Zămbeste rară, dezamăgită. Dragostea ~~ei~~ ^{bărbatilor}, ca un tribut pe care și-l plătesc lor rușii, așteptând să le mulțumească zilnic, să le cânte osanale, pentru că te iubesc....

Scutură capul și se privește încă o dată în oglindă. Griul mărinde totdeauna. Numai dacă Anicet asta nu m'o plictisește și el, ca toți ceilalți... David trebuie să fie un băiat foarte interesant, după câte mi-a spus Liza. Unde o mai fi acum Liza?... Au gonit-o de aici, și au bătuț toți joc de ea, sărăcuța....

223

Coborâ scările și bate ritm la usa biroului.

- Putem merge la masă, domnule Anicet.

Pavel o privește puțin surprins. Este atât de schimbătoare în rochia aceasta gri, cu părul roșu-închis, strâns în jurul capului. Și parcă se coborâ din altă lume; și vorba, și privirea ei sunt altfel decât ale oamenilor de aici. Poate unde a stat atât de mult în Italia....

Se ridică de la birou și-și scutură hainele.

- Aș vrea să-ți arăt câteva cărți, sorbi rară, telică.

Unde am mai auzit vocea asta? Și totuși am vorbit de atâtea ori mai înainte cu ea, am vorbit atâtea fleacuri... Parcă ar recunoaște-o, parcă o aștepta.

Intrare în sufragerie fără să vorbească.

- Am cunoscut pe sora lui David Dragu, pe pictorița.

Mi-a plăcut foarte mult. De la ea am auzit de Dragu...

- Spăti că te-a murit Tatăl? întreabă Anicet.

- Când asta?

Helicia rămase impietrită. Se dădusea din ea, se schimbase din ea, pentru totdeauna, fără întoarcere. Să afle așa, deodată, de moartea lui. Orice moarte o respătura. Avea o repulsă și o păimă neîntelesă față de orice mort; nu putea nici măcar axuța povestindu-i-se o moarte. Rămase așa, privind pe Pavel cu ochi, puțin palidă, fără să poată spune un cuvânt.

Anicet se jena de emoția aceasta. Eu îl iubesc mai mult pe Dav, și totuși...

- El cunoaște pe mai-or?

- Nu.

Pauză. Anicet voi să spună ceva, să curme tăcerea, dar Helicia îl opri.

- Vrei să schimbăm vorba? Nu pot suferi să aud discutându-se despre moarte.... Sărăcii copii....

24

Tăcună iarăz. Feciorul îi servea. Pavel se simți deodată fericit, însemnat fără motiv. Era alături de o femeie, și totuși putea rămâne singur. Când nițelul lucrul acesta, ridică ochii și zâmbi Felicii. Ce miracol, să poți rămâne singur alături de cineva, și să nu suferi! Ghici, parcă prin vis, de ce-l obseda prezenta Unei, a iubitei care îi cerea totdeauna să fie prezent, să-și dea seama că e cu ea și numai cu ea. A lui, să rămâi singur, și să știi că în preajma ta se află un suflet care iubște și el singurătatea, care nu se simte nici micșinat, nici mâhnit că nu încerci să-l apropii....

- Am cunoscut pe Liza, sora lui Dragu, vorbi ^{non} Felicia. Este o pictoriță excepțională... și mai are ceva: judecă lumea cu o inteligență care depășește pe cea a unei femei....

Pavel o ascultă zâmbind, lăsându-se antrenat de sentimentul acela confortabil că se află în fața unui ius care îl înțelege fără să vorbească, un ius cu care poate comunica direct. Parcă întreaga viață se schimbaseră, alături de Felicia. Să poți vedea totul dela început, să poți uita toate echivocurile....

- Și David este un băiat excepțional, vorbi Amicet. Și-a făcut o educație specială de-audă el cum ar, și a izbutit acum să ignore durerea, să ignore orice sentiment, orice umilițuță.... 234

- Atunci este într'adevăr un om. N'am întâlnit până acum pe nimeni care să poată depăși suferința. Toți se dau bătute în fața durerii sau a pasiunilor....

O ascultă iar cum vorbește, serenă, luminoasă, cu o ușoară melancolie în gesturi și în priviri, care îi așează feminitatea. Glasul ei îi evoca un timp cald și cald, un timp netratat încă, în care ar fi putut pătrunde, oricând. Să fac numai un gest, să-i spun cât de mult o așteptam, cât de mult tăgeam după o asemenea prezență feminină, nedramatică și necatastrofală... Azi putea să-i spun atâtea... Și, totuși, parcă simt că ea ghicește totul, ghicește cât de bine mă simt aici, și ghicește ce mi-a lipsit mie până acum...

Și amintesc de Michel Felicii, creiat și ^{nelungit} ~~hotărât~~ pentru uzul lui Ghighe. Cât de vulgar și se pare acum acele minciuni naive, cât de grotesc a fost ntreg jocul... Prezența Felicii risipește orice malentendu, orice sentimentalism erotic. Se simte atât de departe de zilele când o necăjea pe Ghighe cu idila aceasta absurdă. Chiar față de Una a mințit ~~se~~ fără reus, stupid. Și spunea că sunt prieteni, că stau adesea de vorbă. Și iată că deabia acum încep să se cunoască. Stat de tânguie, atât de târziu... Și ce bine e că nu trebuie să vorbim, că nici ea nici eu nu suntem stăruierite, ci atât de liberi, atât de prieteni....

- Nu te mai rutrebi dacă îți place Italia, vorbi iarăz Felicia. Tata mi-a spus că ai fost deseori pe acolo, chiar cu domnul Francisc... Tata ne vorbea mult de el....

- Era un om pe care ți-ar fi plăcut să-l cunoști, lătal
meu....

Amici încep să vorbească, sincer, fără ocolișuri. Felicia îi ascultă
rechemată de șpetița scaunului. Erau singuri, acum. Parcă o
proprie ciudată se nașteva între ei. Și ce bine mi pare că nu
laudă Italia, nu-și arată cunoștințele, nu se entuziasmează.
Și cu toate acestea a fost și el acolo, ca atâția alți tineri, care
nu mai conțeneau cu melancolie sau cu entuziasm. E dragut,
băiatul ăsta. E atât de sincer, atât de brav.... Poate de aceea îl
iubesc toate femeile... Elvira care ~~mi~~ spunea: „Vai, cum i-ai mușca
buzele! E atât de mic și de puternic, încât ai dori să mă prindă,
să mă piardă în brațele lui! Ce bestie frumoasă!...” Exagera, biată
Elvira, dar poate anumite femei sunt atrase de caracterul
masiv, de umorii acestor impresionanți... Și totuși, pare un
om blând, un om care nu vorbește mult.... 235

- ... Am ajuns acum să privesc viața altfel decât lăta,
sfârșit Pavel mărturisirea. El mi avea libertatea lui, pe care nu
o mai poate cuceri acum nimeni dintr-un voi, după tineri. Nu
mai putem să ne desprindem de timp, de durere.... Chiar
David, mă întreabă cât timp va izbuti să se mențină pe
linia lui dreaptă. Și apoi, mai e ceva... Băiatul ăsta
face de dragoste....

Femeii, ce și cum s-ar fi scuzat, ca și cum ar fi spus: eu
mi dau seama de prostia pe care o rostesc, dar prostia
asta e decisivă....

- E încă prea tânăr, răse Felicia. Chiar ăsta este
măi prea tânăr, dacă crezi că lucrul acesta e atât de esențial....

- Știu că n-ai trebui să fie, vorbi Pavel năruindu-se.
Dar, ce poți să faci dacă te trezești cu el în suflet? Aici
nu merge după ce vrei și după ce crezi, ci după ce se
întâmplă. Dragostea se întâmplă, asta-i tot....

Acum amândoi, privindu-se.

- Tu mi dai voie să facem? întrebă Pavel ca să
rupă tăcerea.

- Ți cer și eu ~~un~~ una....

Rămăsese alături, așteptând saflana; Pavel fărâșea
să-și dea seama de ce, Felicia din ce în ce mai interesată de
noua sa cunoștință.

- N'am înțeles tocmai bine ce ^{vorai} să spui despre
dragoste, vorbi ea. Să nu crezi că mă interesează atât de mult
subiectul... Mă interesează mai mult expunerea....

- E un lucru foarte complicat, răse Pavel. N-ai vrea
să-l încep acum. Mai ales că, e foarte probabil să ne întâlnim
mai des... Ai vrea să stăm alături de vorbă....

- Perfect... Am să-ți țin de urât cât timp o lipsiți...
Rămă amândoi, foarte bine dispuși. Apoi ~~se~~ se priviră în ochi,
și parcă o umire stranie îi străbătu pe unul și pe celălalt. Zâmbeau.

În adăria cea nouă, Cîntărie avea recontenit înșurșă că trăiește într'un luxos apartament din filine. De câte ori luna lu pîin 1 se pîrea că înăpîsa lui se întînde o vastă încăpîre modernă, cu nîpe și lîmpî, cu mobilă cubistă. Se întorcea pe scîmnașul mobil și privea de jos înăpîsa adăria ca și cum ar fi contenut un studio. ^{Tubă} ~~Începuse~~ ^{Începuse} acum să stea în casă, să se adîncească în oglîndă într'o pîjană de lucru, să fumigeze diavolul pe sofa, rîchîpîndu-se compozitor glorios, bogat, stăpîn al unui palazzo din Veneția și al unei vile din Mediterana. Începuse să regrete primăvara care se apropia pîea de timpurie, care îi alungă voluptatea caldă a caldă decorul de iarnă de afară. De câte ori ^{ce} ~~era~~ ^{era} serin și zărea soarel, Cîntărie se crîura; îi fura, parcă, o bucurie a lui, bucuria apartamentului confortabil și personal. Ar fi vrut să nîrînzeze iarna pînă la Paști, numai că se poată sta în casă și să continue a se bucura de interiorul lui.

236

Vlădescu, Diamandi și ^{Leonard} ~~Leon~~ ^{Leon} venîră mai de vreme la el, ca să aranjeze recitalul. La 10 Aprilie Cîntărie voia să reprezînte „^{predicile} ~~Legenda~~ Sfîntului Sebastian”, chiar la Opera Romîna. Leonard și se banii; un mecenat care se mîbogătise prin contrabandă de mîtase și cărți pornografice. Tot Leonard aranjase orchestra; Cîntărie înșurșă să se arate deîntîrîsat, ca și cum i-ar fi indîferent dacă i se cîntă „^{Predicile} ~~Legenda~~” sau nu. Și lîsa pe „ei” să vorbească și să aranjeze. Își găsiră acum un alt grup de pîcteni, majoritatea actori mîrînți pe la teatrele particulare și redactori onorifici la „Rompa”. Se întîlneau cîteodată, după spectacole, și pomeau cu lîpî pe lînea Victoriei; Cîntărie cu fuloar alb de mîtase și pălîrie neagră. Cînd intrau la „Corso”, nîmîrîveau jos, și ^{Cîntărie} ~~cînd~~ saluta cu un zîmbet pe fiecare pîcten care se urca sus, în sala de bîlîndelor, unde obîzînuiau să se nîtîlîncească mai înainte.

- Ați auzit că Emilian e greu bolnav? întrebă Vlădescu.

În pleurăzile,

- Eu l-am văzut, vorbi Cîntărie. Mi-a spus și cînd a răcit, adîgînd el cu un zîmbet.

- Se aude că a luat parte la greva lucrătorilor cafenîrî, vorbi Leonard. Cîcă a fost chiar la Atelier, și a tras; așa se aude...

- Și, cum poți tu să crezi una ca asta, he wă!?, întrebă Diamandi.

- Dar ce a fost frate, atunci, ~~he~~ cînd cu greva aia? întrebă Cîntărie. Eu nu eram aia, dar cînd m'am întors nu m'am mai auzit vorbîndu-se nimic despre comunisti. Dar i-a desfiîntat?...

- Nici eu nu știu, vorbi Vlădescu. Îți mărturisesc însă, că a fost o atmosferă de revoluție, deprîmîntă. A sunet sirena toată noaptea. Era penibil. Toată lumea crede că vine revoluția în cîteva zile... Îi cuprînsese panica pe toți. Îmi aduc amînte că spaimă am tras eu...

32
Vorbeau ca de un lucru de mult trecut, ca despre niște fapte cunoscute
de alții. Lui Vlădescu nici nu-i venea să creadă că toate acestea
săre petrecut cu două-trei săptămâni în urmă. Ce bine e așa, cu
niște multe, fără zăvorcoli, fără pasiuni neînțelese... Să te poți ocupa
de treburile tale, să poți căli în voie, să-ți vezi prietenii și să discuți
probleme serioase... Ce imens confort, civilizația și ordinea. Când toată
mea viață vede de lucrul său, când nimeni nu este în stradă. Mă aștept
acum să fie putut noi aranja acum un festiv recital de muzică
când revoluția ar fi izbucnită... Ce zile grele pentru noi, intelectuali;
răsturnarea în mintile oamenilor... Se vindeau bere în camera aceasta
aderentă, luminoasă, curată, alături de prieteni intelectuali,
ocupat de un recital artistic. Ce confort, ce liniște sufletească...

— ...Parcă ar fi putut fi la noi în țară o
revoluție adevărată, să vorbi zepleuistă Diamandi. Se va face
revoluție când va vrea Guvernul...

— Nu asta e important, nărușese Vlădescu. Mă gândesc
pedeoparte, că revoluția va trebui să vină într-o zi; și mă gândesc,
pedealtă parte, ce onoare inutilă va fi acea revoluție, cât de cumpănit
va lori, în noi mai ales, în intelectuali...

— Fugi mă, răse Diamandi, ești pesimist. Nu face
românul revoluție. Iar dac'o face, vom fi și noi cu ea. Crezi tu
că n'are nevoie de noi? Cine n'are nevoie de noi, tineri, în țara asta?!

— Problema nu e atât de simplă, vorbi iarăși Vlădescu. Nor,
în orice caz, suntem sacrificați; chiar dacă nu vine nicăieri revoluție,
tot nu ~~ne~~ la nimeni în seama atât timp cât stăruim în a răsturna
noi. Asta e grav; trebuie să milităm pentru alții, pentru o idee
în care, eu cel puțin, nu cred. Și nu cred, pentru că nu este
eficace, nu aduce nimic nou; dărușcă dar nu pune la loc.
Și totuși, așa trebuie să fie. Am o impresie stranie (privești pe toți
cu ochi, dar nu întâlni expresia acia nelegătoare și simpatice a
prietenilor „intelectuali”, a lui Amicet, sau Drăgu, care îl încuraja
să meargă până la capătul gândului; băștii îl ascultau ca și cum
ar fi povestit o anecdotă), am o impresie stranie că generația
noastră nu mai vede, nu mai cuprinde istoria. Suntem purtate
de evenimente, sacrificați la tutănglare. Când va veni revoluția...

[Cintariu asculta puțin plictisit discursul lui Vlădescu. Mai
mai interesant ar fi să discutăm cazul lui Emilian. Bietul Guy,
el crede cu adevărat că e asasin... Numai să nu fie nimic grav
cu plămânii lui... Ce i-o fi trăznit lui Vlădescu să discute revoluția?...
Altceva ar fi mai interesant, spionajul, diplomația, — nu revoluția.
Să poți dispune de soarta oamenilor prin câteva rânduri cîfrate.
Să urmărești un agent secret, să furi acte diplomatice...

— ...Dar tu ici lucrurile prea în serie, mă, interviu
Diamandi. Tu și cu Emilian. Aha, cel puțin, o'a scris la
comuniști...

— O fi adevărat că s'a scris? nărușă Leonard.
Auzeam că s'a făcut asta numai ca să ne epatize...

— Apropo, vorbi Cintariu, ce mai știti despre Dan?

— Și aha, alt caz, comenta Diamandi. Cică vrea
să se apuce acum de profesorat, vrea să-și ia o catedră la
un liceu. Acolo are să se rugașe...

33 9

[Vlădescu asculta puțin enervat discuția. Nici oția nu încep nimic, nici cu oția nu poți sta de vorbă; oar dela una la alta ca femeile....

289

- Tare apoi vrea să știe unde a fost Eucilian în viața
aceia, de a putea răci stat de rău, vorbi Ciutariu. Știe
că e destul de grav....

- Dar ce i-o fi trăznit lui să spună la toată lumea că
a fost la Steliera, și a tras....

- Dragă, există o psihologie simplă a tuturor oamenilor exal-
tați, comentă Vlădescu. Tesdaru, de pildă, mi s'apunea mie....

Ciutariu se apropiase de fereastră. Ii plăcea să privească strada de
aici, din camera lui caldă și luminată. Nu e în București și se
află acum într'una din vilele lui dintr'un mare oraș cosmopolit.
Practici sunt toți pictori și ~~scriitori~~ literați celebri. Lucrând fazele
în literă va deschide ușa și va spune: "Cocktailul e servit, doamnelor
și domnilor". Atunci va apara și frumoasa spionă.

Când l-a văzut iatănd în odaie, lui Pavel nu-i venea să creadă că e
cu adevărat el, David. Arăta mai bătrân, acum. Ochiu puțin turburi,
fața compusă suferind, cu necutenit efort al fălcilor. Se apropie simțind
de el și-i strânse mâna. ~~David~~

- Ce mai faci, Pavel?

Decă începe să plângă, acum? Să-l strâng în brațe, să-l sărut, să-i
puneră? Doamne, de ce nu pot comunica oamenii, de ce rămân
într-o tăcere neînțeleasă, neînțeleși? El privi puțin stins, încercând
să zâmbească. David se așeză pe fotoliul de lângă birou.

- Tu te-ai mai văzut de mult, vorbi el.

Anicet observă că poartă o cravată neagră, dar la mână nu avea dolie.
Poate o avea la palton.... Ip aduse aminte de moartea Tatălui. Cât
de liniștit era atunci, cât de străni i se păreau toate tăcerile.
Nu putuse deloc să plângă. Ceva ciudat, foarte ciudat, parca se
spriese ~~în~~ ^{în} un zăcănet înăuntrul ființei lui. Când l-a întâlnit
pe David, el avea ochii roșii, și rodea mușchii nervos. El iulise pe el, su-
ferea pe el acum.... „Și ce e grozav, ~~și~~ ^{și} umilitor, e faptul că m-am
răturat dela rumormantare sufocantă. M-am dus în cămară și am
găsit o bucată de friptură rece. Mi-era atât de foame, David, încât
am mâncat în pieșare, răspund plâinea pe genunchi și ținând
într-o bucată de carne în mână. După ce m-am saturat, m-am
dus la baie să mă spăl pe mâini; aveam mâinile mucusoase. Și
am început să mă spălam, m-am adus aminte de tata, și am început
să plâng. Atata l-am plâns pe eu pe tata...” ^{de ce i-au spus lucrurile astea?}

- Și că m-am răturat acasă, vorbi rară. Dragă. Tu
pare bine că s-au întâmplat toate așa cum s-au întâmplat. Poate
ți se pare strănă să mă auzi vorbind așa, câteva zile după
moartea tatii...

oprișe puțin, încercând să privească pe Anicet drept în ochi. El
și aprindea acum o țigare, stângaci, restiind ce să facă cu
mâinile.

- ~~Știu~~ Eu cred că e mai bine așa, începe David.
E mult mai bine. Parcă încep să trăiesc altfel, acum.... Nu știu
cum să-ți spun, dar am avut o revelație. Tata l-a chemat tot
timpul pe Ilie, pe fata lui ordonantă. Nu credeam că am să
pot suferi atât, numai prin faptul că nu mi-aud numele.
Dar vezi tu, pe el se înțelegea mai bine, se înțelegeau fără
vorbi și se simțeau direct, ^{de la om la om.} Cred că ei se iubau mai adânc,
mai liber.... La ce i folosea lui că îi sunt copii, carne din
carnea lui? Ce-am făcut eu ca să mă pot apropia, să-l înțeleg?
El credeam prost, iartă-mă că-ți spun asta, și mi-era ru-
șine de el. Doar în ultimele zile am înțeles că a avut
și el o viață interioară, o inteligență care se cerea
satisfăcută. Am ghicit, mai mult din ochii lui, că și omul
asta și-a pus probleme. Și fi vrut să-i vorbesc atunci, să-l
măști, și nu puteam; era peribil, Pavel, nu-i puteam spune
nimic. Poate nici nu măș fi înțeles; intrase deja în
agonie, și îi era teamă de moarte. Mi-e milă de el, acum;
ce-o fi făcând el, dincolo?

- Tu crezi într-o viață dincolo de moarte? întrebă

36 3
putea spune că iubirea e un criteriu absolut de justificare, 3
un instrument sigur de salvare a sufletului... 215

- Dar nici nu se pune problema salvării sufletului, vorbi David. Pentru mine, este o problemă imediată, concretă, urgentă: ce să faci? ce poți face, acum, aici pe pământ?!

- Atunci ai un răspuns simplu; faci lucrurile la întâmplare, așa încât să alcătuiască o serie mereu schimbătoare de echilibruri provizorii. Acționezi ca și cum ai căuta un confort spiritual, ca și cum ai vrea să te poți bine cu toată lumea și cu toate sistemele. Dacă trăiești astfel, nu-ți mai pui probleme...

- Nu ^{mai} înțeleg bine, vorbi David. Nimeni nu poate trăi la întâmplare. Îndeed, dacă s-ar putea trăi astfel, ar fi viața cea mai confortabilă pe acest pământ. Dar, nu se poate, și e inutil să mai discutăm. Întrebarea e: ce poți face ca să nu suferi, să nu fii trist, să nu fii deprimat, să poți trăi liber, fericit, împăcat cu tine și cu lumea din jurul tău. Vezi tu, eu nu cred că poate ^{muri} trăiești liniștit dacă nu se împacă, cu tot ce ^{îndoielă} în sufletul lui, cu tot ce e taină, neînțelegeri, dezarmonie. Tata a murit cu frică, țipând, a murit sub operație, fiindu-i teamă de moarte. Asta mă chină pe mine; i-a fost teamă de moarte, și va răstălmăci această moarte de care i-a fost teamă, necesară, umană, aproape crudă... Asta e groaznic. Fiecare om își găsește moartea pe care și-a conceput-o... Și fiecare om își concepe o moarte din punctul lui relativ de suspăcare în lumea... Am fost ~~tot~~ cam obscur, nu e așa?

- Cred că te-ai înțeles destul de bine, măntuiește Pavel.

Tăcând iar, amândoi. Ce rost poate avea discuția aceasta, tocmai acum? Întrebarea îl făcuse ^{pe David} să gălbuească. ~~Păi~~ Așa e, nimeni nu poate muri dacă nu se împacă; se știe poate avea moartea dacă nu pe acela de a rătăci pe oare în liniștea eternă, în calmul nediferențiat din care a pierces? Cu fiecare înțelegere, murim; cu fiecare înțelegere, ne împăcăm. Și când nu mai e nimic de înțeles - ce-ți rămâne atunci de făcut decât să te omoori?... Oare și pe această cale poți ajunge la sinucidere?...

-... Eu nu înțeleg cum i-a fost lui frică de moarte, întrerupse brusc tăcerea David. Omul ăsta a fost doar un erou. Și totuși, i-a fost frică și s'a zbatut până în ultima clipă...

- Poate s'a mai schimbat și el, dela război...

- Asta cred și eu. Viața noastră civilă, tot ce e în jurul nostru, ne face să ~~ne~~ urâm moartea, ne silăște să fim lași. Mă întreb de ce se tem unii oameni de moarte; de singurul fapt care poate da un sens vieții lor, care le poate spune, într'un mod absolut, dacă au fost larve sau genii, dacă au făcut binele sau răul.

- Ce mai poate interesa toate acestea, atunci? Întrebă David, puțin exaltat. Ce-ai mai pasa mie de ierarhii, de valori, de judecări, atunci când ajung unitatea, când realizez instinctul meu fundamental, contemplarea, pierderea de sine?

Pentru mine, viața are cu totul altă valoare; suprimă dualismul, suprimă „impărțirea” omului în lume, depășește orice experiență. Asta e enorm, dragă Dav, asta e aproape un extaz. Numai că, vorba ta, trebuie să mori senin, năpăcat, fără sentimentalism, fără păneri de rău, fără agonii. O moarte calmă, autonomă, este cel mai bun instrument de cumpănire.

213

- Dar pentru tine nu mai există nici o cumpănire în viață, nu năpăcești David.

- Desigur că nu; năpăcesc în clipa cuprinderii morții, în clipa realizării acelei unități supreme, și într-o singură clipă de extaz toate cumpănerile existente; a adevăratei existențe, nu a vieții pe care o trăim cu toții aici.

- Dar de ce te năpățești în viața de aici? Într-o clipă dragă, oarecum bănuitor.

- N-ai putea să-ți opun vii în preajmă, într-o singură frază. Mi se pare, însă, un destin insuportabil, destinul ăsta al fixării om de a nu putea fi fericit singur, de a dăru totdeauna o tovarășie, o prezență umană alături de el...

- Atunci e foarte simplu, năpăcești David. Ia-ți pe cineva lângă tine și vei fi fericit...

- Numai că, vorbi ^{zămbind} înțeles, nu poți năpăcești niciodată cu o singură prezență, nu te poți dăru niciodată unui singur lucru. Fiindcă asta omenirea este atât de fundamental tragică încât te cheamă necontenit să te el puțini două direcții, paralele dacă nu opuse. Trăgimul răiește tocmai din aceste ispite paralele. Dacă ai fi opuse, ar fi simplu de rezolvat; ai alege una, și ai uita pe cealaltă; ai ^{alege} ~~putea~~ binele și ai uita răul, sau vice-versa. Dar trebuie să alegi între mai multe „bine” și mai multe răuri; și atunci nu poți uita, nu poți fi năpăcat. Trăiești într-o continuă macerație, într-o continuă nostalgie a răului unității, a dragostei absolute.

- Alege atunci varietatea, experiența, sunt atâtea lucruri de ales în lumea asta. Dealtfel, eu te credeam pe tine un om al experiențelor infinite, al aventurii permanente.

- Nu, dragă, nuai pute crede în aventură la douăzeci de ani, sau când te-ai oprit la mentalitatea tânărilor de douăzeci de ani. Cunoști o sumă de oameni alături și fericiti care s-au oprit pe această treaptă a vieții, și practică la infinit aventura. Dar asta nu duce nicăieri, nu rezolvă viața, nu-ți dă plenitudinea pe care o aștepti de la viață dacă ai izbitul să depășești primejdioasa vârstă de douăzeci de ani, ^{vârsta la care} ~~se~~ se opresc înzestrările intelectuale, și oamenilor secolului nostru. Când nu mai poți crede în opiumul experiențelor, viața îți apare mult mai responsabilă, mult mai tragică.

- Tubeste, atunci; sau practică o caritate universală, o dragoste creștinească...

- Eu, desigur dragoste am cu totul alte păneri. Nu vreau să te discurt ~~atunci~~ ^{atunci}. Dar dacă și cea mai pură dragoste nu e suficientă suflăturii, și suflătur alături de dragoste, spre altceva, mereu spre altceva? Cum să mai crezi atunci în dragoste? Am crezut și eu, un timp. Dar există acolo, totdeauna, un sămbure putred. Cu cât dragostea e mai absolută,

cu cât se apropie mai mult de perfecțiune, cu atât descompunerea e mai tragică. Nu știu dacă înțelegi ce vreau să spun. Cu cât suferințele sunt mai apropiate, și se oglindesc mai perfect unul într'altul, cu atât iubirea se descompune mai cumplit. Unde nu există spațiu liber, unde nu există lumină din afară, începe descompunerea, putregirea, și în paradoxul acesta constă toată tragedia; pe deoparte ^{omul} suferință, ca să fie fericit, ca să poată realiza viața, trebuie să se apropie până la despersonalizare de altul; pe de altă parte, orice apropiere strânsă, orice dragoste, aduce după sine descompunerea, moartea în doi, putregirea suprenaturală, cea mai cumplită încercare ce i-a fost pusă omului. Altă viață nu văd...

- Și atunci?

- Și atunci, firește, moartea reală, senină și plină, cum apare ca singura beatitudine, ca singura eternitate...

Dragu îl privi deodată uluit, parecă ar fi năvălit un leu pe care nimeni voia să-l ascundă. Cum asta, mă? Ce ți-a venit, deodată, așa?

- Și unde ~~eram~~ ^{unde} vrei tu să ajungi cu asta? îl întreabă, privindu-l în ochi.

- Oh, nicăieri, răspunse Pavel zâmbind. Lucrurile astea sunt păreri asupra vieții și asupra morții. Atât. Așa cred eu. Altul crede într'altfel; Teodoru, de pildă, sau tu. Fiecare are o părere a noastră...

- Dar nu credeam că ~~tu~~ ^{tu} să ajungi la astfel de concluzii, se miră Dragu. Te știam, pe vremuri, un îndârjit optimist, unul care crede în libertate, în victorie. Cum de te-ai schimbat?

Nimeni cită o clipă, privind în jos, și gândeându-se cu coupe-papionul e biron. Băiatul asta vorbea adineauri de tată-său și de Rio. Vase nu întene și noi ^{noi} tot atât de depărtate cum era el de tată-său? e cunoscută Dar din ce s'a petrecut în viața?... și a cui o fi vina?... Poate a mea. Daumenii ar trebui să-și facă necoutenit confesiuni; să se țină la curent cu părerile lor despre moarte. Căci o asemenea părere contează. Nici nu știu când te-ai schimbat-o, cel mai bun prieten îți ajunge atunci tot atât de depărtat ca mine după stradă.

- ... Poate nu m'am schimbat, vorbește Pavel ~~nicet~~ ^{Pavel} încet. Poate e altceva la mijloc. Astăzi vorbesc mai deschis cu tine. Sunt leneș de zile de când n'am mai vorbit deschis. Așa se petrec lucrurile cu prietenii prea buni; ajung de nu mai vorbesc între ei decât fleacuri...

- Da, e adevărat, adăugă Dragu. Altădată, când eram mai singuri, vorbeam mai mult. Apoi, tu te-ai redi-gorțit; prietenia mea ți-a ajuns mai puțin ~~și~~ ^{indispensabilă}...

- Tocmai... și tu, ai început să-ți faci teorii asupra vieții, te-ai apucat să minști prea mult, să scrii, să publici... De câte ori ne întâlneam, tu aveai o idole în cap. Recunosc și tu, era destul de dificil să mai stăm de vorbă ca doi prieteni...

Începu să râdă. Dragu zâmbi puțin stîngherit. Aprins și țigare, gândețor.

- A fost și vina mea, vorbește el. credeam că ești ocupat

39 6
prea mult cu femeile tale, cu dragostea, și că nu mai ~~ai~~ ai
timp de viață... Dar acum, n'au schimbă și eu. Căd și
m'au răscolit pe drumul ăla bun...

- Ce-ai de gând să faci? întreba Anicet, ca să curme
discuția prea intimă, prea răscolitoare.

- Am să-mi caut un post de suplimentor la vreun
licențier undeva, și poate am să fac gazetărie. De corectură
mă las, trebuie să câștig mai mult... Am o familie de
menținut, adăosă el, puțin jenat.

- Trebuie să fie greu, spuse Anicet, ~~trebuie~~, ca să
măi dea timp să-ți pară rău că mărturisești asta. 215

- Bănuiesc de greu, dar nu mi-e teamă. Și, mai ales,
nu regret. Am impresia, cum ți-am spus și la început,
că viața aceasta e mai reală, mai concretă. Am impresia că
postul pe care îl am, de a mulțumi o familie, de a mă
"sacrifica" pentru ea, e de o mie de ori mai mult decât
acela de o mână ajută pe mine, de a renunța la tot
și a face pe lângă toate pentru a face din viața mea un
cap de operă, un monument spiritual, cum credea.
Mă duc la concert, Pavele. Mă duc la toate de concert, de
viață de toate zilele, de caritate... Mă am saturat de capo-
d'opere, de aragă și de toate celelalte...

Anicet îl asculta, puțin trist. Și asta renunță? Și asta se dă
bătut? Să te macerezi cîmpirește ani ca să ajungi la o filosofie
"concretă", să te predai și să-ți ~~ajungi~~ ^{cauți} o catedră de licen... Hotărât
lucrez, suntem o generație de bărbăți slabi. Și pentru că suntem
inteligenti, încercăm să facem din căderile noastre o filosofie, să
spunem că facem toate acestea pentru un anumit motiv, cu o
anumită argumentare. De ce nu avem, cel puțin, tăria să
ne recunoaștem înfrînte?...

- Nu prea te arate în căutarea de planurile mele
mediocre, vorbești zămbind dragă.

- E adevărat, nu mă așteptam să dai mapoi... Totuși, eu nu
judec pe nimeni, cu atât mai puțin pe tine. Așa cum mă aflu
acum, nu pot decât privi lumea, fără să o judec...

- Dar nu e vorba de a judeca, nici ~~de~~ nu e vorba
de a da mapoi, răspunse David puțin iritat. Eu nu cred că
dau mapoi. Împotriva, fac un pas înainte, spre concret. Creș-
tu că poți ajunge mare numai prin idei, prin abstracțiuni,
prin teorii?...

- Nici nu m'am gândit la asta. Dar, văd că începi să
te acomodezi, să accepți lumea așa cum e. Tu cerând ai să
cauți și confortul. Și de aici până la decădere, mai e un
pas...

Dragă stătu o clipă pe gânduri, clipind des, apoi își scoase
ochelarii și ~~și~~ ^{și} reteză cu batista. Gestul acesta îl făcu pe
Anicet să-i pară rău că vorbește astfel. Dragă era acum

biet om neașpit, ocupat să-și vadă de mizeriile lui. Ochiș în ardeam
cearcăne. Anicet mearcă să-și privească. De ce i-am spus eu, oare,
aste lucrurile astea, acum? Bietul băiat poate începuse să se liniș-
ască, să se simtă fericit cu „sacrificiul” lui; se simțea măgulit,
ate, că are un suflet atât de bun, că renunță la cariera
lui pentru două femei sărăcuțe... Și eu vin și îl turbur... 2.6

— ...N'ai deloc dreptate, Pavel, vorbi Drage asigurându-și
rîs ochelarii. N-ai căutat confortul, crede-mă. Este altceva, o mearcă
a mă uita pe mine, de a renunța la mine pentru lucruri
nici, nu pentru lucruri mari, idealuri și celelalte... Natural,
~~toate~~ aceste nu se pot discuta; ele trebuiesc simțite, înțelese
rîs fapte... Voi vedea și eu...

Unicet nu-i răspunse. Era puțin obosit, puțin murecat. Imaginea
felicității îl urmașea, încă. Ce seninătate, ce înțelegere directă...
asemenia femeii, dacă ar fi cunoscut o asemenea femeie poate
nu mi s'ar fi pus problema existenței... Poate, toate problemele
se apar din cauza absențelor, a lucrurilor pe care nu
avem și după care tănuim... Dacă eu, de pildă, n'ar fi
născut nici pe Una nici pe Ghigli, dacă ar fi cunoscut
unul pe Lucy, și apoi direct pe Felicia — ar mai fi cunoscut
unul conflict, ar mai fi trăit vreo dramă?... Poate toate
războaiele noastre izvorăsc din anumite lucruri care se întănesc înaintea
e vreme...

— Am cunoscut o fată care mi-a vorbit mult de sora
ta, de Liza, spuse Anicet.

Drage se năpustise. Aceiași poveste, același boicot contra femeii
aceia care a fugit de acasă...

— Probabil că ți-a vorbit lucruri proaste, spuse el
zâmbind.

— Dimpotrivă, mi-a lăudat-o foarte mult... De ce
nu mi-ai prezentat la și mie?

— Liza nu mai stă de mult a noi. A fost și
în strimăntare, și multa vreme nu i-a dat nimănui de urmă...
Aproape o uitare. Dar, dela moartea tatii, mi-am dat
seama că e de înțelegătoare și că e de bună, mai ales...
Acum iar, fiindcă...

— Se mi-o prezintă și mie, spuse B. Pavel.

— Bine. Când ne-o mai întâlnim, să mergem

adată la ea... Liza este ^{un} aspect critic al operelor mele, adăgă
el răzând.

Pausa. Ce o'a întâmplat cu băiatul ăsta? gândea Drage. De ce
fi vorbit el toate lucrurile acestea răzante și deprimante? El
prior deodată în ochi. Parcă ar fi înțeles ceva. Parcă Anicet
se izola, se depărta. Tăcerea aceasta nu era obositoare, nu
era indiferență. Era o tăcere cumplită, de a unui om resemnăt,
hotărât, care își ardește parca focul din altă parte.

41

- Și tu ce ai de gând să faci? îl întreabă brusc.

[Amicet se trezi, era puțin enervat. Iar amintirea iar de Felicia, de gestul ei atât de iubitor când i-a spus „la revedere“!...

- Tot ce-am făcut și până acum...

Oare asta mă suspectează? Era izbit, o singură clipă numai, să-i mărturisească mai mult. Dar îl simțea depărtat, îl simțea în cântarea unui culeus. De ce să-l mai turbur, nu?

La ce bun orice încercare de destăinuire?... 247

- N'ai de gând să lucrezi nimic?... 247

Amicet răspunde.

- Ba da. Despre „Jurământul vechi românesc“, pentru meșteșugul meu... Astat. N'o să mai am vreme pentru altele...

Și păm rău că spuseră asta, și adăoga, repede.

- N'o să mai am vreme pentru că vreme să mă odihnesc puțin, să mă recreiez, cum se spune....

David îl privea turburat, și totuși nu putea trece dincolo, nu putea. Tipetale de lângă mormânt... Și cum iunglora și el o singură lacrimă; de ochii lui, dar o singură lacrimă.

Și totuși nu putea plânge, nu putea ieși din solitudinea lui. Cu toată lumea la fel. Asta o fi, poate, viața...

Lazarovici luase cu o zi mai înainte primul exemplar dela tipografie. El nădărnicea
 și forță ca să nu i se mărunțască cerneala chenarului de pe copertă. Se mira
 și el că nu simțea bucuria cea mare, pe care o aștepta, pe care o visase
 întreaga lună, cât durasem corecturile. Plecă dela editură cu cartea sub
 braț, tremurând puțin. Voi să se ducă la redacție, dar se codi, și
 se îndreptă către Cismigiu. Iucă o carte; adică a doua. Și după asta,
 vor urma altele, un raft întreg, dacă apoi găsi editor și m'ap
 pune serios pe lucru... Nu simțea nici o bucurie. Se lucra să-și amu-
 ntească cea mai bună pagină scrisă. Au lucruri foarte bune întâlnit,
 cu oameni adevărați, studiați după natură. Să vedem ce-o să zică
 Anicet... E și el acolo. Și nebunul de Eleazar e acolo... Au să se recunoască,
 fără rudoială...

Se opri în fața unei librării. Așa va fi și cartea mea, mă gândi.
 Numai dacă s'ar face destulă reclamație, dacă o va susține critica.
 Și telefonez la "Făclă", să mi-o anunțe. Și facu o notă mentală
 cu toți oamenii pe care ar putea conta. Deabia mâine am să am
 exemplarele pentru presă. Ce Dumnezeu am să le scriu la toți? Su-
 cepe să caute o dedicație formală, simplă, pe care ar putea-o
 redacta fiecarei caz în parte. Numai dacă o să placă publicului...
 E supără cănd se surprinsese gâduind toate lucrurile acestea. Plecă spre
 casa grăbit, fără să mai treacă pe la redacție. Stătu multă vreme
 în fața mesei de scris, uitându-se la "Dacia Felix". Ce nume am
 să-i dau cărții ^{de} a treia?...

Acum redacția era plină de prieteni, de cunoscuți, de reporteri
 literari. Scria dedicațiile cu o peniță uzată, în grabă, fumând și
 râzând.

- Și vezi de fă o notă, spunea el fiecarei. Ceva urgent,
 chiar mâine dacă se poate...

Pe Anicet îl întâlneau în stradă.

- Haide sus, să-ți dau "Dacia Felix", și i-a spus La-
 zarovici. Are să te intereseze... Și mai aduci aminte ce ne-ai spus
 astă vară, la Corso?... Când a venit vorba de dragoste, și tu
 ai spus că fous trebuie să se coboare pe pământ să revete pe
 oameni să nu mai iubească...

- Cum de-ai ținut minte prostia aia? râse Anicet.

- Ai să vezi. Să citești pe la mijloc, după pagina 100,
 vine vorba despre dragoste, acolo, ai să vezi...

La redacție mai era și Eleazar.

- Știi că mi-am cumpărat o mașină de scris? le
 spuse el. Vreau să mă fac dactilograf, am eu o idee...

Se întoarse către grec și continuă povestirea întreprinsă.

- ... Le-am spus: "Dați-mi, domnilor, pătăria!" O scâldă.
 "Poate ai uitat o în altă parte", vorbi una dela masă, o
 scâlbă. "Cine", ~~și răsă~~, "eu?"...

- Vino să-ți dau cartea, se adresă Lazarovici lui
 Anicet, care rămăsese puțin jenuș în mijlocul grupului.

48 2

- Mie degeaba mi-o dai, interveni Eleazar, că n'am
s'o citesc. Cum poți tu, mă, să crezi că ești romancier?....

Anicet era uluit. Prea mult fum de țigare în cameră, și caloriferul
prea rău pentru căldura de afară. Martie; exact cum prezisese
Emilian. „În seara luni, ai să-ți citești prostiile în cartea lui
Bicu. Așa e un băiat care știe să asculte...”. Lazarovici se aplecă la
masă, și tinerii se grămădiră lângă el, așteptându-și fiecare
exemplarul.

- „Și vezi de scris ceva interesant, la amintea el din când
în când. Nu pentru mine, pentru editor...” Iui bate capul să-i
fac reclama...

Anicet se rezemase de zid și tăcea. Ce i-o fi venit lui Lazarovici să-și repete
pildele evanghelice? Și cu toate acestea nu se simțea îndemnat nici să
râdă, nici să se supere. Și luă cartea mulțumindu-se corect, și începu
s'o răsfoiască.

- La paginile 163-164, exact la paginile alea, îi spusese
Lazarovici făcând cu ochiul.

- Am să țin minte...

[Și Dav are să fie ca ei... Are să se dea pe brazdă, cum se spune. Are
să publice cărți, are să semneze autografe; „și vezi de scris ceva
interesant...”. I se păreau toate întâmplările acestea absurde, ridicole,
grotesce. Cuvinte care se aud, oameni care se întâlnesc - și din
toate acestea rezi o carte. Și vezi de spune ceva frumos despre ea...
Să-și zâmbescă. Probabil că eu sunt de vină, eu care nu mă
pot împăca cu niciun cabotinaj, cu nici o superstiție... Ar trebui
să-mi poră bine, acum, căci Lazarovici are o carte; și poate
fi bună, poate îi va aduce bani... Toate acestea sunt lucruri
simple, sentimente simple, care se fac și se simt fără să mai stai
pe gânduri. Le adună toată lumea. Și probabil că lumea aceasta
are dreptate... Ar trebui să-mi fie rușine, că stau acum într'un
calt, și nu mă bucur și eu cu ceilalți că prietenul meu Laza-
rovici are o carte...

- Tu ce mai faci, Păcel? El întreabă un cunoscut,
în doră.

- Bine. Cum mă știu...

Și veni să zâmbescă. Celalt trecuse desăciun la alt vecin,
cu aceeași întrebare: Tu ce mai faci, mă?... Și totuși oamenii ăștia
trăiesc o realitate a lor, nu se pot ruga cu toți. Probabil că
eu mă rug...

Se simțea depărtat de tot ce petrecea în jurul lui. Aproape o indi-
ferență completă, o placiditate bolnăvicioasă față de lume, de prieteni,
de orice acțiune. Poate că asta e bătrânețea. Poate că așa încep
oamenii să moară, când nu-i mai interesează acțiunea... Și totuși,
anumite sentimentalisme, anumite regrete vagi. Felicia, de
pildă. O evreică botezată. Cum i-a spus, atunci: „Luptam să nu
lesin, luptam să nu lesin...” De ce ~~mă~~ ^{mi-au} rămas curiozitatea acestor
prea mult în suflet, ca și cum ar purta cu ele o infirmitate de
esențialitate scumpă inimii mele?... Mai de mult, mai în adânc,
atunci când nu exista nici Una, nici Ghizhi, nici Lucky,
timpul acela să-l fi avut eu acum... Îi plăcea să se scufunde

prezenta Feliciei în timpul acela ~~în~~^{fără} drame sentimentale, timpul când lupta, încă, cu umbra lui Francisc Anicet. Să-l arătat pe el alături, să-mi fi spus tata că orice alegere este gata, că orice joc trebuie plătit...

- Ce visezi, ned?! îl ~~nu~~^{zgâlțai} Eleazar.

- Mă gândeam la cartea lui Bicu....

256

Eleazar îl privi curios. Pavel observă că începuse să-și lase mustața. Începuse să samone cu un funcționar, acum; cu orice funcționar. Și și-a luat mașina de scris...

- Tu ce mai știi despre David? îl întreabă Eleazar. Este adevărat că vrea să se facă om serios?..

- Așa mi-a spus și mie, că vrea să intre în rândul samonilor... Tu ce zici?..

- Mă puțin miș pasă în ce rând intră și ce are de gând să facă, răspunse Eleazar. Vreau să văd ce are să ^{stoarcă} ~~face~~ din viața care i-a fost dată; asta-i important. Cât despre mine, poate să și vândă nasturi, eu tot îl prădiesc dacă stie să fac ceva cu viața lui....

nicet treacă. Ce i-o fi venit să vorbească așa?... Avea impresia că Eleazar îl rodea o întrebare, că ar fi vrut să-i spună ceva, dar nu-i venea privilegiul.

- Eucliau e tot mai rău, săracul, deschise iar ^{vorba} ~~frântul~~ Eleazar. Pentru nenorocita aia de răgnire, pentru coraghiotă, aia de la Grința... El singur a luat lucrurile în serios... Se amoaște că a fost tânăr, măi Pavle....

- Crezi că e atât de gravă pleurezia lui? întreabă Anicet, turburat deodată.

- Așa am auzit... ~~El~~^{El} mie mi plăcea Eucliau. Nu-ți îngroapa data, băiatul ăsta....

El ^{pe Anicet} ~~deodată~~ brusc, drept în ochi; pareă ar fi vrut să-i pătrundă o taină.

- Și tu ai început să-ți îngroapi viața, și vorbi ^{iarăș.} Eleazar. Aude să nu te mai ții de nimic, că ai ajuns la capătul lucrurilor.

- Ce importanță toate acestea? râse silent Anicet. Știu că am ajuns la capătul lucrurilor; ce are a face asta cu tine, cu ale ce crezi tu despre lume?

- Are destul de-a face, oricui ai crede tu, vorbi Eleazar serios. Se întindecă lumea mai mult, cu orice viață îngropată... Eu nu știu ce crezi tu, dar aici am eu dreptate. Bărbații ăștia care își îngroapă viațile, băștii ăștia care mor lângă noi, întindecă lumea, să știi tu....

nicet. Tăcu privind în jos.

- De ce ți-ai ^{cumpărat} ~~apărat~~ mașina de scris? îl întreabă brusc.

- Dragă, vreau să-mi scriu mesoria, să mai fac și altceva decât am făcut până acum, ~~se~~^{se} spus vesel Eleazar.

anaronic se apropie, fumând, bine dispus, strângând mâini în recepta și în stănga.

- Să nu uiti să citești cartea, cât de curând, și spus lui Anicet. Paginile alea, mai ale; vorbești de tine, acolo... Are să te amuze....

50 Lăsa cartea și privi pe fereastră. Se face primăvară curând, anul ăsta. Dacă două trei luni, și au să dorm cu geamurile deschise. Păsărelele mele... Unde s'or fi dus ele acum?... Ridică ochii sus, pe cer, și urmărește o clipă un noruș alb, evanescent. La vază mă duc cu Paul la Balci. Anul acesta nu-l mai las singur aici. Noi doi, alături, pe floș, fără să ne știe nimeni....

251

Se lasă moale pe speteoza fotoliului și visează. Una, îi spune Pavel, mă simt atât de bine ~~atât~~ aici, în fața mării... Ce tulburat am fost anii aceștia din urmă... Și ce bine m'ai năzoles tu... Este o fată minunată, Una. Nu te-ai depărtat o clipă de mine, deși eu judecam neconștient de prezența ta, de iubirea ta....

Atâtca zile de când n'a mai venit. O fi adevărat cu fata aceea, studenta aceea?... Zămbeste. Paul e prea mult al meu. Cum s'ar putea el apropia de alta? Așa auzeam și de Felicia. Lumina nu te lasă niciodată fericită. Le e pizmă tuturor pe mine....

Și totuși n'a venit. Poate moartea lui Dragu, poate asta l-a împiedecat... Îți voi scrie, cel puțin... La Balci, vara, fără nici o muncă de împlinit, fără birou, noi doi, singuri.... Daunezește, de ce am meritat eu atâtea fericire?...

Se simte bine, așa, cum stă abandonată pe fotoliu. Primăvara asta te scoate din mișcări. Numai dacă n'ar ninge mai târziu. Părea și frumoasă pentru un receput de Martie.... Privește pierdută cerul, soarele topit, Balciul, râul nostru, singurul nostru râu. Paul, dragule....

Octavian Dobridor se simți albit de uscat aflând că Vally a plecat în provincie, merit grăbi pasul ca să ajungă mai curând acasă și să se poată bucura în voie de libertatea lui desăvârșită. Găsi odăia puțin ^{friguroasă} ~~frigorosă~~, fără foc. Altfeldata s'ar fi supărat. Dar acum, după cele ce-i spusese Giez, nu-l mai supăra nimic. Se apucă să-și facă focul singur. Se plecă în fața sobei și puse surcelele peste un jurnal rugt în bucăți. Cântă entia cu chibrituri, aprinse, apoi rămase și ingenuchiat în fața sobei, privind cum iau foc ~~to~~ surcelele. Incendiul jurnalului, valvatoarele uari și furioase, îi dedau o melancolică bucurie. Își amintea, fără să-și dea seama, de anii lui de studenție. Căminul dentan, nic și ~~soara~~, de pe strada Plantelor....

... Ce bine e singur. Și copilul, slăv Domnului, am săsit ce să fac cu el. Noroc de Malania, că a acceptat să-l ia. Și n'are să o ducă prost la ea, străduțutul.... Se trezi tot în fața sobei, ingenuchiat. Focul se stinsese. Rupse alt jurnal, scormon-surcelele, și puse și un lemn - și aprinse iar. Privea fascinat cum se întind flacărele. Și nimeni care să mă țină de la lucru, nici Vally care să-mi ceară să o scot la plimbare, parca ar fi fost bolnavă.... Suflă în foc. Tot cum am crezut eu dela

51
2
început, paraziți cu funcție dublă. Altminteri nu s'ar fi putut
explica formația bucală... Dar se dracu' are focul ăsta?... Cântă
din ochi alt jurnal. Îl vâro în sobă mai întă ca ultimale surcele
să se stingă. E cald afară, or nu trage, d'ăia arde gugu...
2:12

Însfârșit, și lemnul se aprinsese. Îl primi vesel și apoi se
îdăia, se scutura și se așeză la masă. Va să zică nici o gre-
tate, la proces. Totul merge strună. Și nici măcar nu mai e în
Zănești, ca să s'o păzească... Ce bine e n'ingur...

Se plimbă prin odaie, cu mâinile în buzunar, cu pași mari,
fericit. Să poți lucra până după miezul nopții, să nu-ți consume
energia în dragoste, să nu te deranjeze nimeni în observații...
Pe cele două mese erau instalate acum un aquarium urias
și un insectarium. De prim cu o stăpânită bucurie. Atâtea analize
le făcuse, atâtea studii de consultat... Însfârșit, de acum am să
mă pot pune la punct. N'are cine să mă bată la cap, acum. Pute
ingur, sunt fericit....

Raftul de deasupra mesei era țixit de dosare. Și toate trebuiesc
luate acum dela capăt, toate observațiile verificate. Dar ce
muncă agreeabilă, ce fericire să poți lucra ca-ți place, fără să
trebuie să dai socoteală cuiva... Bine c'am scăpat și de el,
cum. Melania e o femeie excelentă, știe ea să-l crească, are ea
rîz. Ca pe copilul meu, Octavo, așa mi-a spus. Ce femei bune...

Merg cu cartea la braț. De acum trebuie să mă hotărâsc, într'un fel sau
altul. Ghizhi a plecat fără să-mi spună nimic, fără să-mi scrie cel
tîm. Trebuie să curmăm agonia aceasta, chinul ăsta stupid pentru
măndoi. Trebuie să văd iarăși clar, să judec iar ca la început....

Cum de o fi ținut minte Bicu prostia acia a mea? Și totuși,
prius lucrul cel mai semnificativ. Ca și cum eu aș fi rău, acum...
sta-i dragoste?... Să fie împăcat, cel puțin, să pot muri împăcat...
totuși Ghizhi, fata aceasta care mi-a ținut numai de cald, este
at de adânc înplăntată în melancolia mea, în sentimentalismul
meu. Pînă cî nu trebuie să o mai văd, știu că n'au să o mai
văd, și aceasta mă întristează, mă copleșește. Ca pe orice
muritor de rînd, ca pe orice mamifer trist... Trebuie să fie
dănc răul, tristețea aceasta stupidă, fără rost. N'au
s'o mai văd. Ei și? N'au să mai văd atâtea lucruri; pe
ama, de pildă, pe Petru... Și numai Ghizhi este acia care
mă întristează, numai din cauza ei nu pot muri eu. S'o văd
odată și să-i spun: „ascultă fetiță, uită-mă; am obosit, vreau
să mor, știi ei-aia? uită-mă, ca să pot muri!...” Ce absur-
dități mi trece prin cap. Ce-o mai fi făcînd Ghizhi?...
Și totuși, ce cumpănit tîrzie dragostea lor. Poate nici un

tânăr, oricât de abjectă i-ar fi ajuns sentimentalitatea, n'a atins un nivel mai scăzut. Agonie, agonie, același și același lucru de când? Poate de un an de zile, poate mai de mult. Și întâmplările, mereu întâmplările... Orice ar face, să întâlnesc același lucru înaintea ta. Pleacă Ghizhi, nu vine alta....

Tăticule, zău iartă-mă.... Se miră că i-a spus astfel. Niciodată nu-l cheama „Tăticule”. Dar era prea greu ceasul, prea corânsitor. Nu se poate altfel, Tată, zău nu se poate.... Ce cald îi năvăleau gândurile acum, ^{est de} ~~de~~ ^{gândurile.} ~~de~~ drăgoase, Tăticule, dragule, zău nu se poate altfel; orice ar încerca, oriunde m'ar duce. E în viață, în sufletul meu. Toate acestea sunt în sufletul meu. Cum să le scot de acolo, Tată?...

Se miră că și trec ascuțit gânduri prin mine. Se simți iarăși singur, izolat de toată lumea, de toate dragostele. De acum nu se mai poate. Lasă-mă să am, eu o victorie, una singură, a mea....

Grăbi pasul, rucumtându-se. Dacă o să gândească așa, n'are să fie niciodată liber. Fără răni, așa va trebui să moară. Altfel, la ce mi ~~va~~ va folosi moartea? Răni am destule și pe pământ, suferință și sentimente nătănoase destule și în viața aceasta, a mea... Haidă, o victorie deplină, o victorie bărbătească. Nu ca cea a lui Emilian, sfârșită într'un pat de boală. Dacă mă gândesc bine și bine, lucrurile sunt foarte simple. Foarte simple. Tristătes s'o gonească, părerile de rău, și totul se limpezeste. Tată xump, gânu trebuie să nu las nimic în urmă...

Să nu las nimic în urma mea. Nimic din ciace este omensc în mine, sentimentele, pasiunile, părerile mele de rău. Nu trebuie să regreti nimic, Pavelo... Strănuie cartea lui Lazarovici ulei mult sub brâu, și mâna ciobăla și o vâri adânc în buzunarul pardesiului. Se ulei pipăi încă odată, astfel. Tot eu sunt, tot eu, cel victorios. Toate podurile din urma mea trebuie să distruse. Toate amintirile arse. Liber, Dumnezeu, liber.... Și asta trebuie acum, cât timp sunt tare, cât timp nu știu nimic. Am să spun unii: fără motiv, a murit fără motiv!... Și totuși oamenii nu sunt proști, oamenii ar trebui să înțeleagă că nu se poate, că există în fiecare din noi un timp pur, pe care îl regretăm, un timp pe care eram stăpâni odată și în care ~~am~~ ^{am} fi putut trăi după voința noastră... Să-ți fure cineva substănta ființei tale... Să-ți ia cineva libertatea, timpul tău...
Dar eu fi... tot o tă... o tă...

Dar ar fi putut nitelege. O clipă, filmul lui mental îl
 conduce în camera lui David, povestindu-i. Tie pot să-ți
 spun tot. Nu se mai poate, asta e. Eu nu vreau să accept viața
 asta; eu mă revolt, am și eu revoluțiile mele, ca alții. E un
 destin — și sunt un om. Între noi nu poate exista amnistie în
 nici un caz. Ceilalți pot face cum îi taie capul. (Păcă e
 nici n'ar trăi o viață pe acest pământ; păcă nici n'ar fi
 iubit, într'atât sunt de veseli, de sămăni). Dar eu mine nu se

mai poate. Dar, tu trebuie să mă înțelegi... Celălalt n' cade în
 lărate: Pavelo, nu trebuie să faci asta, nu trebuie!... Pe mine cum
 mă lași, singur?...

256

O ușoară undă de dușosie n' ~~am~~ mcolzeste pleapelo. Sfarâș
 izațiunea, mâniat. Nu trebuie să mă gândesc la David, nu mă
 să ghici, nu mai e el, de acum.... Dar, simplu, simplu... Fără
 turburare, fără vorbe, fără dramă... luciditate, înțelegere, iubire
 mai ales. Nu trebuie să năstă o clipă de a iubi - adevărată
 iubire, adevărată. Așa sunt lucrurile, ~~se~~ doară le-am înțeles
 de mult. Calm, calm, fără ca nimeni să sufere, fără ca
 tu rum-ți să sufere, să nu știe nimeni, să nu ghicească nimeni,
 - și atunci, direct acolo, direct în liniștea una și pură, liniștea
 dela început și dela sfârșit....

.. Dar, mai ales, nu trebuie să-ți năchipui ce va fi acolo. Nu
 acolo - asta e taina, asta e mântuirea. Fără curiozitate, fără curiozitate.
 Lucet. Să nu se desfoarte nimeni. Să nu bănuiască nimeni. Ca și cum
 ai trece dincolo, în altă cameră, pe furis, ~~și~~ fără să te observe
 ceilalți. Nici o năchipuire, nici o dramă, nici o suferință....
 Mergea foarte liniștit, foarte corect.

Pe la ceasurile patru, am iarăș un moment de luciditate.

- Știi ce vreau să te întreb, mamă? Cum o fi când ești
 bătrân?...

El lăsară să vorbească.

- Cum o fi când simți că ești bătrân? repetă Emil, cu
 priind în nas. Căci, doară, trebuie să simți că îmbătrânești. Uite,
 asta simt eu acum... Simt cum îmbătrânesc...
 dacă ești bătrân, altfel ai să privești viața. Un bătrân e un
 bătrân, orice ai spune. Vasăzică nu înțelege nimic din جوان
 lui, n' condamnă, ^{întrebat} n' se opune viclei, și împotriva întinării
 că n' stă în putință. Dar dacă îmbătrânești?... Căci asta simt eu
 acum, cum îmbătrânesc. Adică, stai... Timpul tot tânăr mi rămâne,
 și spiritul tot tânăr. Dar între ceva în mine care e ceva de
 bătrân, ceva de mult trecut... Și parcă asta mă împotrivesc,
 chiar contra mea răs-nu-mă împotrivesc....

- Așa vrea să-ți spun dacă dă simți cum îmbă-
 trănești? o întrebă pe mamică-sa. Și nu-ți pare rău?... Pe
 mine să nu mă lăsați. Este ceva putred în conceptul acesta:
 cum o fi când ești bătrân? Care dintre dătră înțelegeți?...
 Sora încecă să-l liniștească.

- Stai cu mintel, domnisorule Guy....

-... Pentru că toată întrebarea aici stă: cum de se
 poate să te simți ceva care nu ești, ceva care, poate, n' ai să
 devii niciodată....

Rămase deodată încurcat și tăcu. Ce se întâmplă cu toate ideile aceste
 care îi rămân la un moment dat atârnaute de creier?

HHHH

Și arangase cărțile pe patul exact ca la început. Numai masa de lucru o apropiase mai mult de fereastră. Odaia rămăsese aceeași, cu un portret al tatălui în plus, atârnat lângă șifonier. Ilie rămăsese și el.

255

Fapte. Fapte; cât mai multe. Uite, Ilie a rămas; poate nici nu vom afla cu ce s'îi plătim leza, și el totuși a rămas. Acesta e un fapt. Cunoști actul, pe care s'îl fi făcut și tu? Dacă mi-ai vînde cărțile, n'azi scoate mare lucru. Dar pot face altceva, pot de pildă să traduc romane la firma Herz, și asta aduce bani, asta ne scoate din încurcătură. Să pot trăi numai pe asemenea lucruri concrete, s'îmi învîd o viață numai din fapte... Nimic ~~de~~ pentru mine, nimic creat de personalitatea mea. Nu mă interesează lucrurile astea. Cîinele nu interesează și pe Getto, nu merită să fie lăsat în slămi. Dacă s'îi simt mai bine după un lucru al meu, lucrul acela e bine făcut, e moral, e uman...

A venit și Liza, curînd.

- Tu crezi că poate muri un om, Liza? Poate el cădea la fund, oriunde s'ar afla? Nu există, în orice strîmt al existenței, în orice plan al vieții, o scăpare inerentă, o misiune formidabilă, pe care acel om o poate împlini?

Întru-ia îl înțelegea tototdeauna greu, în ultimul timp. Dar al meu se turbură? Dar se întoarce napoi, la Credită și la Patrie?...

- Altarea s'îi te întreb, Liza. Crezi tu că un om se poate trîda pe sine, oriunde s'ar afla el, orice ar accepta să facă, ^{se poate trîda} ~~atît timp cît~~ ^{atît timp cît} ~~registra~~ ^{registra} morții din jurul lui, atît timp cît rămîne viu? Nu-și poate găsi el locul lui oriunde l'ar abate soarta?

- Dar, ^{tu} ~~se~~ spui e un sofism. Nu e important s'îi găsești locul, ci s'îi câștigi unul, cât mai sus. Locuri se găsesc câte vrei acolo unde te afli; locurile ajung scumpe și greu de obținut dincolo, mai sus, în altă parte, în orice caz în acolo unde te afli....

O privea atent. Fără îndoielă că a spus ea e bine spus. Dar nu mai mă poate prinde în cursă. Căci ce înseamnă fugă această spre altceva, spre alte înțelegeri și alte realizări? De ce să alerg? Nu mi-e teamă de nimic. Nu mi-e teamă de golul din mine, de moartea din mine. O aștept. Iată, vino. Foarte frumos. Acum e pasul greu, acum se va săvîrși minunea. Vai' afla și eu răspunsul....

tu se teme de muncă. Niciodată n'a dat mapei' dela lucru. Bani pentru Getta, bani pentru ea - gândul acesta e mai bogat decât orice plămadă de gânduri înalte. E sora mea, e priul meu, de are nevoie să am grijă. Haide, priule, și plânsul trebuie să-ți sfârșit. Nu 'nve morții, e tu zadar, copil! O prinde în brațe, e plătă. „Vreau să mă aruncăți și pe mine!” Știu, știu, Getta mică, e așa de comod să te zvârlu în groapă, să mori într-un părintele tău scump... Stat de comod și atât de tragic. Te va lăuda și lumea, vei fugi și tu de durere. Dar trebuie să rămâi aici, aici să te vedem, cu mama și cu mine alături....

256

Pe drum, până la cimetir, l-a scormonit tot timpul gândul: care de gând să facă Getta? Și, luare parca rămas bun de la o viață. Și sărutase pe toți plângând marș de poruirea copilului. (Așa a fost, s-a adus muzică militară. De ce s'o fi îndet atata mai înainte?). Are să se înceie să se ouse. O fi avut vreo partilă de sublimat, și are s'o rugă la morimant... remura, era tot mai nervos. S'a dus la trăsuri Lipei și s'a optat: „Ai grijă de Getta. Nu știu ce-are de gând să facă!”

Fiecare fuge de durere, știu. Dar de dato, aceasta am fost noi mai tari. Scumpule, scumpule, crezi că n'oi n'oi și ei atornile lor?...

Și totuși, dinho toate muncile de scrib, cea mai grea i se pare cum scrie articolelor. (I se plătesc, și încă mai mult decât se aștepta. Moartea mamei i-a dat și lui un nimb de glorioasă suferință. Începe să fie ajutat, acum). Nu mai poate scrie ca înainte. Parcă e mai puțin liber, parca moartea tatălui îl împiedecă să spună ce-ar fi vrut, îl împiedecă să scrie la rutămplere. Dacă eu gândesc cu adărat așa cum trebuie, ar fi trebuit să-l ru-telez și pe el, când trăia, încă. Ar fi trebuit să-i ghicesc sufletul, să mi-l apropiu. Și totuși el a murit strâin, alături de mine, fără să fi avut timpul să-l ru-telez....

Gândurile sunt mai prudente, acum. Fiecare pagină scrisă îl liniștea. Încearcă să pătrundă adânc în dădăsubțul liniilor scrise, vede până unde a spus adărat și de unde începe improvizație.

- Nu mai am libertatea dinainte, și Liza. Nu mai pot scrie furios și exploziv, rugănd în dreapta și în stânga, cerând oamenilor să facă lucruri mari, să se ucidă pe ei însșiși, să fie genii sau sfinți....

- Lui nchipeau asta, mi-ai spus dela început că ai re-munit la lucrurile mari....

- Dar e mai mult, Liza, e mai mult. Am impresia că el mă urmează și aici, mă turbura cu tainele lui nepă-trunse de mine... Trebuie să scriu mai prudent, acum, mai bătrâneste. A știut el ce face, când a murit iubindu-mă.... Mă întreab ce rost poate să mai aibă scrisul, acum....

Pavel Anicet așeză cartea lui Lazarovici lângă el, pe birou. Să fumez țigare, n' am să văd n' eu ce a scris Bicu. I se pără, deodată, că face un lucru stupid, fără nici un sens. Ce mai mă poate interesa, acum? Sînt că se tristesc, că e mai tristesc. Și toate acestea fără nici un motiv. Parcă ar plăcea regretând, luptând cu plânsul. Parcă n' ar fi o descătușare, singura libertate care mi va fi îngăduită pînă la urmă...

Sînt că o memorie prea plină încearcă să-și rupă hotarele prezentului, să-l nunece cu aduceri aminte, cu icoane și drame de altădată. Manuscrisul lui din clasa opta, de pildă... Nu, nu, toate acestea nu mă interesează, n' am ce aștepta în conștiința unui om liber, rutreg. Așeză luptă, împotriva dramaticului, a rusismelor, a lacrimilor. O să am n' eu probleme de conștiință a Teodori. Și Vlădescu mă va distinge n' pe mine, mi va interpreta "drama" mea epistolară... Pești. Nu există nimic din toate acestea. Sînt eu om rutreg, perfect conștient, prea conștient chiar. Nu am drame, nu sufer, nu regret nimic, nimic.... 2:1

Lăsa cartea lui Lazarovici cu un gest pripit. (Dar nu trebuia să mă apăs, nu trebuia să țin "nerves", pentru Dumnezeu nimic din ceremoniul acesta...). Mai ceti odată dedicația. Tăie primele pagini și începu să citească. Ochii îi alergau pe zire fără să prindă nici un pînă. Aceasta îl mînie n' îl tristea. Ca n' cum nu s' ar rutămpla nimic, așa trebuie să țin; ca n' cum ar avea o rutăgă viață nămintea mea. Haide, Pavle. Lucrurile acestea sînt simple, sînt discrete. Reîncepu lectura. Inimă și bătea să se spargă. Pălise puțin. Și mintea nu prindea nimic din pagina aceasta pe care el o străbătea mereu dela capăt... Trebuie. Haide. Fără memorie, fără obstacole...

Se trezi peste cîteva minute cu un nume în minte: Liana ancil Eskimo. Femeia care se fotografiase goală într-o odaie în care se ~~credea~~ singură. Farsa lui Vlădescu. De ce mi-a trecut mie prin cap povestea asta ridiculă, acum?... Voise să se vadă pe ea tîrziu, să se tie ~~cît~~ era de frumoasă tîrziu pe canapea. Și crezuse că e singură. Ei n'?... Începu să zămbescă. Se relutoase în lectură, dar fără să poată răzbi. Liana; trupul ei era rută'adevăr fascinant, și mei femei care se credeau singură. Ce miracol, să surprîzi momentul acesta....

I se pără deodată că visează. Dealturi, din odaia lui Petre, se înălța glas tînor, se tenor ~~discret~~, acompaniat de pian. Asculta tremurînd. Cîntă Pierrot, cîntă lară acum. Un lied simplu, pînăgător, numai melodie. Primăvara dintîi, îndată după rîntorirea lor din Italia, cînd au surprîs pe Pierrot la fapta pianului, cîntînd și un glas de copil, atunci, un glas de inger obosit.... Singura dată cînd l'a văzut atât de emotionat. „Băiatul meu cîntă din senin”, așa i-a spus. acum, acelaș glas, numai mult mai curajos, ~~nu~~ străbătut de tăcea ~~de~~ ispite....

Liedul se sfîrși deodată, brusc. Auzi cum Petre rîchide pianul. Esare. Oare mi-a ghicit gîndurile? Oare s'a rutunecat n' el, ca și mine acum?... El auzi cum se plimbă prin odaie. Ce demoni îl mai mușcă n' pe el?... Pașii se ruteteau, mai nervoși, mai mîndri. Mă se descrie brusc. Nu avu timp să ia cartea din mînă. Petre surprîns ~~pe~~ fotoliu, cu capul rezemat de spetează.

4
- M'ai asultat? El ntrebă răstet, privind în jos.

- Da, fără voia mea... Nu ştii că sunt aici?

- Nu ştiam. Dar am simţit că mă ascultă cineva. Nici n'ami putut să-Pscriu...

- Era o compoziţie de a ta?

Atunci îndrăzni să-l privească în faţă, o clipă nemişcat, dar Pavel se mira atâta furie, de atâta dispreţ.

- Eu nu compun, vorbesc doar. Mă juream... Dar cred că am voie să fac ce vreau în odaia mea....

- Desigur....

Într-o zi, când Pavel îl privea blând, fără să înţeleagă nimic. Petre se gândea, voia să-i spună ceva dar nu se tînu.

- Nu pot cânta când eşti tu aici, spuse el în cele din urmă, privind în pământ.

Deci imediat în odaia lui şi închise uşa.

278

- Cred că am să mă însor, mărturisii Vlădescu. Este şi asta o datorie. Toţi tinerii valizi trebuie să facă armata. Acelas lucru îl cred obligatoriu şi pentru căsătorie. Şi apoi, mai e ceva; căsătoria pune capăt lubricităţii, luxuriei.... Domnilor, suntem o generaţie de neurastenici sexuali. Este datorie fixării bun român să reacţioneze, să limpezască atmosfera acestei degeneraţii...

- Tu ai rubit vreodată? El ntrebă Diamandi.

- Ce-are aface una cu alta?, răspunse enervat Vlădescu. Ce e aia rubire? De unde ştii voi cine rubile şi cine nu?... Căsătoria e cu totul alt lucru; căsătoria e o colaborare mai vastă, mai generoasă....

- Dar ai vrea să ştiu totuşi dacă ai rubit?, ntrebă iarăş Diamandi. Ce spui tu sunt teorii....

- Nici nu vreau să spun altceva decât „teorii”, cum le numeşti tu. Faptele fără importanţă le păstrez pentru mine... De unde ideea această stupidă că numai faptele interesează? Ce valorează un fapt? Ce importanţă se-am făcut eu azi noapte, dacă am dormit cu o femeie sau am dormit singur?....

- Importanţă enormă, glumi Diamandi.

Vlădescu se supăra deabinele. Se ridică de la masă, ca o protestare.

- Mă, cu voi nu se poate vorbi serios....

- Dar se trebuie să vorbim serios? ntrerupse Diamandi. Ce este serios pe lumea aceasta? Vezi tu ceva într'adevăr serios în jurul nostru? Acelas şi acelaşi lucru stupid şi ridicol, de mii de ani. Oameni care se gbat, oameni care suferă, din iubire sau din prostie, oameni care rezistă morţii şi oameni care nu rezistă... E ceva serios în toată comedia aceasta?... Eu văd un singur lucru decisiv: că oamenii mor, şi orice ar face, oricât s'ar gbat, oamenii continuă să moară... Atunci? La ce bun să iei lumea în serios? Teodoru e un caraghios. Să crezi că viaţa e tristă, să spui că existenţa umană e o condiţie tragică! Absurditatea absurdităţii! Cât timp rămâne viaţa, este pur şi simplu viaţă, adică ceva ridicol şi fără sens. Tragic e când dispore viaţa. Tragicul apare

tutotdeauna după ce dispore un membru al tragediei, după ce moare o persoană dramatică... Cât timp trăiești, nu poți fi tragic, nu cunoști tragedia. Ni se pare nouă că trăim un ceas tragic, o întâmplare dramatică. De fapt, nu trăim decât un fragment din aceeași viață multiplă și fără sens la care participăm cu toții; un fragment mai întinscat, și atâta tot. De unde teoria asta obscenă a seriozității?...

Vlădescu îl ascultase interesat. Iată că rationează și asta! Destul de obscur, destul de livresc, dar tot e bine. Îl credeam altfel.

— Vasăzică, vorbi el, tu susții că viața e destul de tristă ca să o mai întristăm și noi încercând s'o facem serioasă...

[Diamandi îl privi minunându-se, apoi izbucni în râs.

— Ce prost ești, vezi Vlăde! Eu voiam numai să te prind în cursă. Voiam să te provoc să ne spui care e, după tine, diferența dintre iubire și căsătorie. Foarte simplu... 259

— Cred că înțeleg ce vrei să spui, vorbi Vlădescu puțin mahmur. După părerea mea, iubirea este un instrument de cunoaștere, iar căsătoria un instrument de purificare. Sau, mai precis, iubirea depinde și de obiectul iubit, adică are toate riscurile unei cunoașteri; pe când căsătoria este un exercițiu care depinde numai de tine, de capacitatea ta maximă de purificare. Teodoru, de exemplu...

[Începu să vorbească, foarte serios, foarte absorbit de ~~să~~ gândul pe care încerca să-l limpezească și să-l exprime.

... Și toate acestea pentru ce? se întreba Getta. Pentru că sunt fecioară, și pentru că îi e teamă că va trebui să mă căsătorie... Dacă nu murea tata, nu i-ar fi fost atâta teamă. Dar crede că acum noi așteptăm un băiat cu bani, să scape ai mei de mine...

Se răsturnă pe canapea, și începu iar să plângă. Dar eu nu vreau nimic altceva decât să mă turească și să trăiască cu mine. Atâta îi cer. Și îi e frică, spune că sunt fecioară... M'a blestemat lumina, de am rămas așa. Trebuia să-mi fac de cap de când eram mică. Trebuia să mă culc cu Andrei, și toate acestea ar fi fost limpezi, acum. Să pot cu mine povara aceasta, virginitatea aceasta nenorocită...

Nu plănuș fără durere, nu plănuș al cărui, al dorinței. Nu mai străbate nimic acum în ea înafara dorinței acestuia oarbe, care nu cunoaște dolii, nu cunoaște rușine. De câteva ^{lung} nopți și sunt împărțite de visuri rele. Nu mai poate dormi, și insomnia o exasperează, o chină. Ar face orice, dar ~~nu~~ accepta orice vicin, orice trup. Imagini crunte, carne vie, sălbătocă, acte înnebunitoare - toate acestea o scurme, o năcăcesc. Durerea din casă nu o ajută cu nimic. Moartea tatălui e lăsată într-un colț, ascuns din suflet. Singură acea apropiere de o clipă (zoldul lui Popa apăsător adănc între coapse, mâinile lui rătăcindu-i ~~în~~ notunziunile) a rămas vie, nemitată, crescând feroce în imaginație, devastându-i simțurile. Sexul lui, semnul acela de foc, adulmecat nopțile, chemat și închipt ca un arc în năpraznică încordare...

5

Când intra Pavel, Una îl privi rumăr-muribă de pe sofa. Nici nu îndrăzniise să opere că va veni, deci se gîndise mereu la el în ultimelo zile, și o chinuise dorul. Îl iubrățisea ca în cele dintâi luni ale dragostei ~~lui~~ lor, când își sorbeau unul altuia răsuflarea. Îl țineu ^{un} timp în brațe ~~un timp~~, să-l simtă mai aproape, sufocurat în "îldura trupului ei". Nu și-au vorbit câteva minute. S'au strâns unul altul pe sofa, fierbiți amîndoi.

.... Și totuși, acum, ea s'a liniștit. Mă simte aproape, mă simte al ei, și toată dragostea ~~se~~ se revîrsă acum pe deasupra mea, dincolo. Nici ea nu mă poate păstra pînă la urmă. Nici ea nu mă ghicește....

- Vrei să deschidem Radio?... 2-8

Nu aștepta să-i răspundă. Sări după sofa, și întoarse butonul, aparatului.

- Vai, ce bine... Muzică....

Se întoarse lângă el, și-l cuprinsese iar în brațe. Dar Pavel simți cum bucuria ei se datorase ^{în parte} și plăcii de pathefon, nostalgice și reconfortante, dela postul de Radio. O melodie mai de mult auzită, nici una dificilă nici prea vulgară, tocmai bună ca să ~~se~~ soarbă gîndul și să-l ajute să plutească în alt timp, în altă geografie.

- Ție îți place, Paul?...

Îl săruta; lăcrăma; era atât de fericită că s'a întors, că el are acum lângă ea... Stai așa, cîmînto, nu vorbi nimic, stai așa în muzica asta divină... Dragul meu, dragul meu....

Amicet zămbi ca să-i dea impresia că se simte bine. Dar de ce mă gonește și ea? de ce mă lasă singur, acum, ^{ultima} ~~singura~~ dată când nu-i cer să mă lase singur?...

- Una, scumpă, ai să mă iubești mereu pe mine?...

Ce întrebare stupidă, ce sentimentalism vulgar.... Parcă ar vrea să-i opun ceva, și mi-e rusine; exact ca într'un fiu, exact ca în orice dramă... Femeia îi închise gura cu o sărutare caldă, sufocantă. De pe pleoape îi alunecă o lacrimă. De ce-o fi plîngînd, așa, fără motiv?...

- Vai, Paul, se fericită sunt că ai venit.....

Dacă i-ai spune... Să știe ea că, poate, e pentru ultima dată....

- Asta e din "Parada cea mare". L'am văzut împreună, îi mai aduci aminte?...

Amîndoi, înghesuți unul într'altul, strîngîndu-și mâinile pe juris.... Și doar asta se petrecea primăvara trecută.... Ar trebui să-i spun ceva, ceva numai din care să bănuieze mai tîrziu....

Una exulta fericită, cu o mînt în părul iubitelui, cu cealaltă urmăriind tactul melodiei pe genunchi. Noaptea asta va rămîne la mine... Nu are să mă refuze, nu are să aibă cruzimea aceasta... Vor fi și concerte mai tîrziu... Muzica ajută dragostea, întotdeauna. Te simți mai aproape, sufletele se contopesc unul într'altul; nici nu e nevoie să vorbești, simți prezența prin toată făptura, cu toate porii....

- Ți place, Paul?...

Făcu semn că îi place foarte mult. Își culcă obrazul în poala ei, și rămase așa, minunându-se și el de tot ce se întîmplă, de tot ce ^{se} desleagă.

- Unde e revolverul? întreabă brusc Emiliau. Am venit cu el, știu bine că am venit cu el... Dar unde Dumnezeu l-a pus?... Să-l arat lui Jean, ăstora care nu mă cred, care spun că am vizat... Haide, dăți-mi revolverul. L-am luat cu mâna mea, din birou... Du-te și vezi dacă mai e acolo, dă-te....

Mamă-să îi apucă mâinile care se zbăteau pe deasupra cuverturii.

- Nu-i nimic, Guy, nu-ți fie frică....

O privi uluit.

- De ce crezi că mi-ai fi frică? Nu mi-a fost niciodată frică, nu mi-a fost nici atunci... Vreau să știu numai unde l-am pus... Dacă mi-ai aduce aminte unde l-am pus....

(spațiu alb)

211

Doctorul se întoarce dintr-o dată către pereastră ca să-i dea timp să se des-
brase. Încăpea această albă, cutiile de cristal cu instrumente lucioase,
mirobul cindat care plutea pretutindeni - o paralizau. Lupta să nu plângă.
Acea senzație că nu se va mai ridica de pe masa de operație. Voi muri
aici, fără să-l văd măcar... Faust! Faust, de ce mă lași singură!...
Lacrimile încep să-i lenească lin pe obraji. Rămânse lângă canapea,
neputându-se face nimic, clătănindu-se, mușcându-și buzele.

Doctorul se întoarce și zâmbește.

- Sata, domnișoară?...

Întinde capul. Și șterge ochii cu palma. Faust!... Cutia îi iarăș masa
de operație, cu inelele ei metalice, și se cutremură. Parcă simțea
cutitul atîngându-i alea mai adânci membrane. Se apleacă pe canapea,
stîrșită, cu acrișul gol greșos în piept.

- Haide, domnișoară, curaj.... Vite, eu mă duc în birou
până te dezbraci....

Încearcă să zâmbească doctorului și oftă. Trebuie să mă dezbrac, trebuie
să se sfârșească. Să-l pot vedea iarăș, fără teamă, să pot iar să stau cu
el alături. Faust! Faust scumpul meu!... Și deschide șapca de la rochie,
apoi începe să se dezbrace, lăcătușind încet. N'am să-i spun niciodată,
... Întăia oară când s'a lăsat sămătușă, acolo, în sala "Fundatiei"... Nu
știa nici ea că are să-l îmbrace atât de repede, atât de definitiv.

La început i se părea o glumă, un flirt universitar. El e atât de
suntat și atât de destăpt! Umerei lui de atlet, și siguranța măr-
șii în care vorbește... "Cum îți spune D-tale acasă?" - "Ghiștie",
toată dulceața trupului acesta de prieten... Numai să nu-mi atingă sânii,
și spunea... Și apoi, la ea în adăis, înclătășirile lui tot mai cura-
toare... Am să fac, am să accept și asta! Numai să mă îmbrace,
numai să mă îmbrace și el puțin....

Când intră doctorul, o găsi aproape goală, zgribulită pe canapea.
Plăuse.

- Ei, ai să vezi că nu-i nimic, o încurajă el zâmbind.

Vino aici....

Se codi. Se ridică pe picioare, apoi se trânti iarăș pe canapea, năpâr-
măntată. Nici nu-i mai era rușine, acum. Numai frică, panică,
frică de cutia aceea metalică, de masa aceea cu inele, de
lampa care ardea... Începu să plângă. Doctorul veni lângă ea
blând, și o luă în brațe. O purtă răzând până la masă.

Petre o privi pe sub ochi, să vadă dacă îl ascultă, apoi continuă lectura „Jurnalului”.

„Eu văd în Nora femeia a cărei feminitate nu este alterată de prejudecăți. Ea este numai femeie; nu îi lipsește nimic din tot ceea ce caracterizează sexul ei...”

- Ce porcărie!, Autheymse năzând ^{față} fata.

- De ce porcărie? ~~Aut~~ Sexul e luat în năzărul lui general.

Vreau să spun că tu ești o adevărată femeie, sinceră în dragostea ta și în instinctele tale....

Fata nu prea înțelegea, dar îl privi fâmbriș.

- Hai să te pup, că ești tare dulce....

Petre o îmbrățișă cu stângăcie, ținând caietul cu o mână depărtată de timp.

- Nora, de ce fumezi tu atâta?...

262

... Cum am să-i spun la plecare? Trebuie să-i spun ceva, ceva simplu, ^{de toate zilele} cotidian - dar ^{din} care ea să ghicească mai târziu toate gândurile ^{mele} ~~mele~~ de acum. Că am venit la ea, la singura pe care o iubesc, că nu puteam nimic face mai mult decât să vin și să o ascult.... E o prostie că omul își aduce aminte, înaintea morții, toată viața pe care a trăit-o. Nu-mi aduc nimic aminte. Nu vreau să-mi aduc nimic aminte. Să fac totul ca și cum aș mai avea de trăit o vecinie.

- La ce te gândești, Paul?...

O privi puțin, zâmbi și încercă să mângâie pe păr. Dar gestul acesta purta în el sămănata unei tristăți pe care n-o putea accepta. Opră mâna. Nimic dramatic, pentru Dumnezeu! Nu e nici un final în apropiere. Nu e decât o întoarcere. (Dar dacă e și altceva? Știu eu care bine de ce fac lucrul acesta? dacă trebuie să-l fac sau să-l gândesc numai?... Gând îndoiială prompt.)

- De ce mă privești așa? Îl întreabă iarăși Una.

Voi să răspundă, ceva, la întrebare, orice - dar femeia începe să vorbească.

- M'am gândit mult la tine în zilele acestea. Mergem la vară la Balceic. Știu eu acolo o casă pe malul mării, a unui grec din Constanța. Ai să vezi ce bine ai să te simți. Ai să te odihnești; și pe urmă, știi Paul, ai să te apuci de lucru... Nu mai poți continua așa. M'am gândit mereu, și tot voiam să ți-o spun. E nevoie de tine în lumea aceasta; trebuie să faci ceva, să scrii, sau să treci direct la fapte... Nu știu nici eu bine ce trebuie să faci, dar știu că trebuie să faci ceva... Te pierzi, alături de tine. Te risipești. Și e păcat de calitățile tale... Fără asta ai nevoie de oameni tineri, de intelectuale creatoare....

[... Și totuși, este Una mea, este femeia pe care am iubit-o mai mult și mai neînșelător. Nu pot pleca fără să-i spun, cel puțin un rămas-bun. Cum am să o îmbrățișez la plecare? Nu vom mai întâlni noi vreodată? Să fii în altă parte - și să nu mai fii aici... Ce ciudat, ce straniu mi se par toate acestea. Parcă mă liniștesc deodată. Lasitate, cum se spune. Și totuși, e altceva, altceva, ~~nu~~ nevăzut, ~~nu~~ negândit....

- ... O acțiune precisă, de pildă. Poți strânge în jurul tău oamenii. Viața aceasta e atât de vastă, atât de liberă....

Spătim dle

~~7~~

p. 29

Cu tot trupul ei narcotizat, simți durerea ca o rezușchieră în somn,
și tipă atunci smucându-se scurt, ușor.

- Faust!...

Ce nume frumos, gândi doctorul. Așa l-o fi chemând pe pezevănchie
ăla? Faust, capodopera lui Goethe, mi se pare

263

→

Mircea Eliade

hpror cap. V !! /no.

